

V Krškem prva „jedrska“ elektrika

Generator JE Krško priključen na 380 kV omrežje

V petek, 2. oktobra, ob 21.01 je prva jugoslovanska jedrska elektrarna v Krškem dala prve kilovate dragocene električne energije. S tem ko je glavni inšpektorat pri slovenskem komiteju za energetiko, industrijo in gradbeništvo na podlagi soglasja republiškega upravnega organa Hrvaške izdal odločbo za vstop JE Krško v tretjo fazo poskusnega obratovanja in so delavci JE uspešno opravili prvi preizkus priključitve generatorja JE na 380 kV omrežje jugoslovanskega elektroenergetskega sistema, je nuklearna dejanska dobila status elektroenergetskega objekta.

Pogonska posadka domačih strokovnjakov (vodja izmene je bil Tomaž Setnikar) je imela dobre tri ure polne roke dela, ki pa je potekalo presenetljivo dovršeno. Ko so od 18. ure dosegli kritičnost oz. samovzdrževanje reaktorja in nato zavrteli turbino na 1.500 obratov v minuti, so hkrati preverjali njeno zaščito in nato preizkusili še generator električne energije. Ob 21.01 je Gorazd Škraba potegnil ročico in tako sinhroniziral generator na omrežje. Na številnih od 860 kontrolnih instrumentov so zaplesale signalne lučke, premaknili so se kazalci in to je bil znak, da so delo dobro opravili in da je čas za hipec veselja izmene. V žice 380 kV daljnovidovod so vključili dobrih 60 MW električne energije, kar pomeni, da so obremenili generator komaj desetodstotno.

Ves čas zahtevnih operacij je bila v pogonu plinska elektrarna Brestanica, ki je z JE Krško povezana z ločenim 110 kV daljnovidovodom; bila je v pripravljenosti, če bi ob sinhronizaciji prišlo do izpada 380 kV jugoslovanskega omrežja. Poskusno obratovanje predvideva tudi v tej fazi številna testiranja in celo izključitev iz omrežja, vsi ti preizkusi pa vodijo k postopnemu povečanju moči elektrarne, ki naj bi letos proizvedla blizu 300 milijonov kilovatih ur energije.

P. PERC

Nova pekarna in tovarna

Kočevje dobilo novo pekarno Žita, Tekstilana pa novo dvorano predilnice – Šeškovi nagradi Posestvu „Snežnik“ in Saši Bižalu – Ivan Maček–Matija častni občan občine Kočevje

„Vaš predsednik občinske skupščine Jože Novak je v svojem svečanem govoru med drugim dejal, da vseh nalog, ki ste si jih zadali, niste izpolnili. Upam pa, da jih boste in da boste dosegli še večji razcvet Kočevske. Če boste več delali, se bo tudi vaš osebni standard izboljšal.“

To je le ena izmed misli Ivana Mačka–Matije na svečani seji občinske skupščine in družbeno političnih organizacij občine Kočevje ter delovnega kolektiva Tekstilane, ki je bila posvečena prazniku občine Kočevje, 3. oktobra, 60-letnici obstoja Tekstilane Kočevje in 10-letnici pobratena občine Dolina pri Trstu in Kočevje. Na svečani seji

ČASTNI OBČAN – Življenje in delo Ivana Mačka–Matije je bilo že pred vojno, med vojno in po njej tesno povezano s Kočevsko.

so podelili Ivanu Mačku–Matiji tudi listino častnega občana občine Kočevje.

Svečane seje, ki je bila v novi predilnici Tekstilane, katero so tudi odprli ta dan, so se udeležili predstavniki medobčinskih organov ljubljanske regije, pobratene občine Dolina pri Trstu, sosednjih občinskih skupščin, brigad, ki imajo domovila v kočevski občini, okrožnega odbora OF Barje–Kolpa, narodni heroji in člani delovnega kolektiva Tekstilane.

Na seji so podelili tudi letošnji najvišji priznanji občine Kočevje, Šeškovi nagradi. Dobil sta ju Posestvo „Snežnik“, ki že 30 let uspešno gospodarji na svojem območju, ter profesor Saša Bižal, ki v vsem povojnem obdobju prizadevno deluje na mnogih področjih, posebno uspešno pa na področju telesne kulture.

K praporu ZZB občine Kočevje so nato pripeli priložnostni spominski trak domicilnih brigad in sicer brigade Toneta Tomšiča, 9. SNOUB in 1. brigade VDV. V imenu odbora brigade VDV pa je nato Dušan

Frank predal za uspešno sodelovanje občini Kočevje plaketo VDV.

V kulturnem delu svečanosti je nato skupina godbenikov, harmonikarjev, pevcev in recitatorjev izvedla priložnostni recital, posvečen predvsem tekstilcem. Zelo uspešno ga je pripravil Ivo Stanič.

Istega dne, 3. oktobra, pa so v Kočevju že prej odprli nove prostore pekarnarstva. Na tej svečanosti sta govorila predsednik delavskega sveta tozda Pekarne Žito Ljubljana Zenon Marn in predsednik izvršnega sveta občinske skupščine Kočevje Alojz Petek. V kulturnem programu so sodelovali delavska godba, nonet Rog in recitatorji.

V dneh okoli praznika je bilo še več kulturnih in športnih prireditev. Med drugim so v Pokrajinskem muzeju odprli razstavo „Slovenski partizanski denar“, ki bo trajala še do 20. novembra, v Likovnem salonu pa razstavo del devetih slikarjev iz pobratene občine Dolina.

JOŽE PRIMC

OTVORITEV PEKARNE – Predsednik občinske skupščine Kočevje Jože Novak odpira novo pekarno Žita v Kočevju, ki bo pekla kruh za območje občin Kočevje in Ribnica. Tako na to območje ne bo več potrebno voziti kruha iz Ljubljane. (Foto: Primc)

Konec je z življenjem na up

Posavska temeljna banka Ljubljanske banke med nakovalom možnosti in želja – Novi predsednik medobčinske zbornice inž. Niko Kurent iz Krškega

Delegati vseh treh posavskih občin so imeli na skupščini medobčinske gospodarske zbornice, ki je v sredo, 30. septembra, zasedala v Sevnici, več izredno aktualnih vprašanj. Na tej seji so izvolili za novega (poklicnega) predsednika inž. Nika Kurenta iz Krškega.

Polletni rezultati gospodarjenja so bili zgolj osnova obravnave. Direktor posavske SDK Stane Kunej in pomočnik direktorja Temeljne posavske banke Dejan Avsec sta, podobno kot tajnik zbornice Malinger za izvoz in uvoz, pri svoji oceni izhajala iz aktualnih razmer v gospodarjenju. Banka je dala na svetlo tako rekoč svoja aktivna in pasiva povsem v skladu s stališči naših najodgovornejših organov, po katerih niti to poslovanje v ničemer ne more biti skrivnost za delavce.

Posavska banka LB ima za letos za naložbe na voljo le okrog 98 milijonov dinarjev. Naložba Lisce in sovlagatelj za tovarno elastičnih pletenin pri Brezovem v znesku 401 milijon dinarjev je verifikirana. Nova tovarna sedežnega stilnega pohištva pod Čanjem je v zagonu. V toku so aktivnosti za čistilno napravo pri Tovarni papirja in celuloze v znesku 540 milijonov dinarjev. Za kmetijstvo je na voljo 149 milijonov dinarjev, k čemur prispeva posavska banka 62 milijonov.

Banka bo vsekakor morala opraviti rebalans svojega plana. Hudo primanjkuje tudi obratnih sredstev. Nezavidljivo je v kmetijstvu: v neprodanem lanskem vinu in celo lanskem sadju (!) je vezanih 49 milijonov posojil posavske banke. Pred komisijo za oceno naložb so tri vloge: melioracija Lokavca, silos za žito in nakup gozdarske opreme.

Posavsko združeno delo bodo vsekakor pestila posojila s kratkim rokom vračanja. Kovinskopredelovalna industrija ne opozarja zgolj na neurejen jugoslovanski trg, kjer je neenotno kreditiranje že povod za neloyalno konkurenco. V Posavju se bo še lep čas poznal stečaj sevniškega Jugotanina, kjer ob rekonstrukciji ni šlo zgolj za tehnološke težave, temveč tudi slabo vodenje. Brežiški Salonit je še vedno v družbenem varstvu. Pomenljiv je Avščev zaključek, ki je šel tudi v sklepe skupščine, namreč, zapoznela analiza polletnega gospodarjenja sploh ne dopušča časa za ukrepanja. Težave se bodo še zaostrile, zato je dobrodošla pripravljenost banke in njen poziv, naj si vsi med seboj strokovno pomagajo. To bo še posebno potrebno pri nalogah za še večji izvoz.

ALFRED ZELENIK

V SOBOTO OTVORITEV ZDRAVSTVENE POSTAJE

V Dragi v Kočevski občini bodo v soboto, 10. oktobra, odprli novo zdravstveno postajo. Hkrati bodo proslavili 40-letnico vstaje in počastili občinski praznik. Razen tega bo krajevna skupnost Draga hkrati proslavila posodobitev republiške ceste Lazec–Trava in posodobitev nekaterih krajevnih cest, izgradnjo vaških vodovodov, izgradnjo telefonske centrale in telefonskega omrežja po vseh vaseh v KS Draga.

V TOREK POTRES NA KRŠKEM POLJU

Kot so pokazali instrumenti na ljubljanskem seizmološkem observatoriju, je območje Krškega in Brežic v tork zjutraj ob 3.10 strel potres četrte stopnje po Mercallijevi lestvici, ki je imel svoj epicenter na Krškem polju. Iz UNZ Krško so nam sporočili, da posledic potresa ni, če izznamemo vznemirjenje ljudi, ki so ob tej uri čuli ali se prebudili.

PONOVA OŽIVITEV DRUŠTVA EKONOMISTOV

13. oktobra bo v Novem mestu izredna skupščina Društva ekonomistov Dolenjske, in sicer v prostorih Ljubljanske banke ob 12. uri. Po treh letih nedela bi radi društvo znova postavili na noge, zato bo na skupščini sprejet tudi delovni program in način organiziranosti. Ker organizatorji niso mogli ugotoviti točnega števila ljudi, ki delajo na področju gospodarske problematike v vseh štirih dolenjskih občinah, javno vabijo na skupščino in v članstvo društva.

Papež in Bojanc nova državna prvaka

Uspeh na državnem kolesarskem prvenstvu

V soboto in nedeljo se je v Kobaridu končalo državno kolesarsko prvenstvo v vožnji na kronometer in gorski dirki z velikim zmagovalcem dvojice mladih novomeških kolesarjev. Trije naslovi državnih pravkov – 2 je prispeval Papež, 1 pa Bojanc, so novomeškemu kolesarskemu društvu zagotovili bržčas vodilno mesto v državi v vzgoji mladih tekmovalcev.

Z bero odličnih nastopov je v soboto pričel Sandi Papež v vožnji na kronometer, ko je na 24 km dolgi progi prepričljivo ugnal vse tekmece. Še uspešnejša za novomeščane je bila nedelja. Najprej je Papež med mlajšimi mladinci ponovno zanesljivo zmagal in tako osvojil že drugi

Sandi Papež

naslov državnega prvaka, le nekaj zatem pa je njegov uspeh v gorski preizkušnji ponovil še Bojanc med starejšimi mladinci. Bojančeva zmaga je bila za mnoge vsekakor veliko presenečenje, saj je ugnal take tekmovalce, kot so Pavlič, Lampič, Polončič in drugi. Naj omenimo še, da je Bojanc dobro vozil tudi v soboto, ko je bil v dirki na kronometer peti.

Branko Bojanc

Neizčrpen zgodovinski vir

Ena od glavnih tem srečanja zdravnikov–zgodovinarjev je bilo „Partizansko zdravstvo na Dolenjskem“

V Novem mestu je bil od 1. do 4. oktobra 30. sestanek Zveze znanstvenih društev za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije, na katerem je sodelovalo več kot 100 udeležencev iz vse Jugoslavije.

Glavne teme na tem odlično pripravljenem srečanju so bile „Zgodovina zdravstva na Dolenjskem“, „Partizansko zdravstvo na Dolenjskem“, „Razvoj socialnomedicinskih idej in prakse v Jugoslaviji“, od izbranih tem pa naj omenimo „Lirske province“ in „Vojno krajino“.

V okviru sestanka je bila tudi okrogla miza na temo „Reforma univerzitetnega pouka v Jugoslaviji s pogledom na zgodovino medicine, stomatologije, farmacije in veterinarske medicine“, zvrstilo se je 19 prostih tem z različnih zdravstvenih področij, v Dolenjski galeriji so v počastitev srečanja odprli razstavo slovenskih slikarjev na temo parti-

zanske sanitete (več o tem na kulturi), udeležence je sprejel predsednik skupščine občine Novo mesto Uroš Dular, na posebno željo so obiskali Bazo 20, partizansko bolnišnico Gornji Hrastrnik in Jelendol.

Sestanek, ki so ga namenoma sklicali v Novem mestu, da bi bili čim bliže krajem, kjer je bilo partizansko zdravstvo izredno dobro organizirano, je pokazal, da je pri proučevanju zgodovine NOB in njenega zdravstva še veliko neraziskanih in izredno zanimivih področij.

PARTIZANSKI ZDRAVNIKI NA ROGU – Slovenski partizanski zdravniki so med svojim tridnevnim bivanjem v Novem mestu obiskali partizanske bolnišnice na Rogu in si ogledali tovarno zdravlil Krka. Na sliki: nekdanja upravna partizanske bolnišnice Jelendol dr. Ruža Šegedin pripoveduje zbranim o delu bolnišnice na Rogu. (Foto: Janez Pavlin)

Ugotoviti odgovornost tudi za nazaj

Medobčinski svet ZSS za Dolenjsko o sanaciji IMV – Oportunizem je zdaj dajati potuho tistim, ki so soodgovorni za težke razmere – Naloge dolenjskih sindikatov pri premagovanju splošnih gospodarskih zagat

Že dokajkrat smo pisali o sanacijskem programu novomeške Industrije motornih vozil; v luči dejstva, da naj bi za njegovo uresničitev blizu 50 milijonov dinarjev (kot posojilo iz rezervnega sklada) prispevalo tudi združeno delo štirih dolenjskih in morda še brežiške občine, so 29. septembra o programu razpravljali člani medobčinskega sveta Zveze sindikatov za Dolenjsko.

Nihče kajpak ni pričakoval, da je na takem sestanku moč razčistiti zgočena vprašanja sanacije, četudi se je predstavnik IMV trudil in sindikalnim delavcem pojasnjeval morebitne nedorečenosti iz sanacijskega programa. Preden bomo stnili ugotovitve, ki kažejo, da medobčinski svet podpira prizadevanja za odpravo težav, v kakršnih se je znašel največji delovni kolektiv na Dolenjskem, povzemamo iz razprave tole:

Iz sanacijskega programa se da razbrati, ko da so za izgube in druge

nevšečnosti IMV v glavnem krivi zunanji dejavniki. Najbrž pa je prej res to, da so siceršnji težki pogoji gospodarjenja le omogočili, da so bolj prišlo do izraza slabosti v sami IMV. Zato se imevejci pri izvajanju sanacijskega programa ne smejo zanašati samo na rešitve od zunaj (denimo, na pomoč republiškega sklada za skupne rezerve, vnovično uvedbo potrošniških posojil za avte ipd.), v prvi vrsti morajo odpraviti lastne pomanjkljivosti. Tega ne bodo dosegli, ako ne bodo prišli do

dna vzrokom, ki so jih privedli v slepo ulico. Očitno je v IMV zaškrpalo tudi zaradi slabe organizacije dela, nezadostne izkoriščenosti sredstev in ljudi, prevelike odvisnosti od uvoza, ne-povezanosti z dolenjskim združenim delom, slabega obveščanja delavcev. In še bi lahko naštevali.

Imevejci se še vse premalo zavedajo stanja, v kakršnem so se znašli. Morebiti zato še niso storili vsega, da bi raziskali pravo vsebino vzrokov (Nadaljevanje na 4. strani)

V drugi polovici tedna se bo nadaljevalo razmeroma toplo vreme, padavine so možne ob koncu tedna.

Po dobrih dveh tednih izjemno burnih razprav je kongres neodvisnih samoupravnih sindikatov Solidarnost naposled lahko potegnil črto in sešel dosežke.

Najbolj je kajpak lahko zadovoljen Lech Walensa, ki so ga znova izvolili za predsednika – dasi ne tako zelo prepričljivo. Za mesto predsednika so se potegovali štiri kandidati, med katerimi je sicer Walensa zbral največ glasov, a vendar le dobro polovico, medtem ko so si preostalo polovico glasov razdelili drugi trije

Izvoljen zmernež Lech Walensa

kandidati. To lahko posredno pričaja vsaj o dveh: da je Walensova nekoč velika popularnost precej upadla in da so si stališča znotraj sindikata glede na bistvena vprašanja zelo v opreki.

Slednje se je seveda kazalo tudi ves čas kongresa, ko so nekateri hoteli postavljati za poljske razmere izredno skrajne zahteve in programe.

Kongres se je opredelil tudi do novih zakonov, ki jih je sprejel poljski parlament o samoupravljanju. Solidarnost je izrazila vrsto pridržkov, a je nove zakone vendarle posredno pripravljena sprejeti. Ali, kakor so to natančneje povedali v Gdansk: zakonov v celoti ne zavračajo.

V tem smislu je kongres v Gdansk sprejel tudi vrsto sklepov, med katerimi je tudi tisti, ki pravi, da bi morali o vseh bistvenih zadevah gospodarjenja odločiti kolektivni sami, ne pa zgolj od vlade postavljeni direktorji. Ali pa, da naj bi o sestavi in načinu dela komisij za izvolitev direktorjev sklepali izključno delavski sveti in ne državni ali partijski organi.

V trenutku, ko to poroča-

mo, je Lech Walensa kot novi izvoljeni predsednik Solidarnosti prišel znova navzkriž z oblastjo. Poslal je namreč vladi oster pismeni protest zaradi napovedane hude podražitve cigaret, rib in nekaterih drugih artiklov.

IRAN:

NOVI PREDSEDNIK

V Iranu je na volitvah za novega predsednika republike (nadomestil bo Mohameda Ali Radzajija, ki so ga ubili kmalu zatem, ko je prevzel dolžnost) zmagal Ali Hamnei.

Njegova zmaga na volitvah ni bila sporna že od vsega začetka, saj je imel podporo Homeinija, razen tega pa je za njim stala tudi večina od približno 160.000 mul (islamskih nižjih verskih voditeljev).

V sosednjem Kuvajtu pa tačas še vedno veljajo izredni varnostni ukrepi po napadu iranskih vojaških letal na neko kuvajtsko rafinerijo. Kuvajtski zunanji minister je za napad posredno obtožil Združene države Amerike, ki naj bi imele prste vmes. Kako, o tem minister ni govoril. Iz Teherana so medtem sporočili, da njihova letala niso napadla kuvajtske rafinerije, marveč, da so to storili Iranci.

Kuvajt je po napadu odpoklical svojega veleposlanika v Teheranu, vsem arabskem svetu pa so ta napad obsodili.

Na iransko-iraškem bojišču se medtem boji nadaljujejo. Iranska stran trdi, da je v zadnjih nekaj dneh dosegla velike vojaške uspehe in da so prisilili iraške enote k umiku.

Hkrati pa so v Teheranu tudi sporočili, da so iranske oborožene sile zavzele kurdsko mesto Bukan v zahodnem Azerbejdžanu, ki so ga menda imele v svojih rokah „kontrarevolucionarne sile“ že od prvih dni islamske revolucije.

JANEZ ČUČEK

DELOVNA SKUPNOST SKUPNIH SLUŽB PTT PODJETJA NOVO MESTO

objavlja
prosta dela in naloge

ORGANIZACIJA DEL NA PODROČJU TELEGRAFSKIH NAPRAV IN NAPAVALNIH NAPRAV

Pogoji:
dipl. ing. telekomunikacij ali dipl. ing. elektrotehnike za šibki tok, 3 leta delovnih izkušenj in 3-mesečno poskusno delo.

Kandidati naj pošljejo prijave z ustreznimi dokazili o izpolnjevanju pogojev PTT podjetju Novo mesto v 15 dneh po objavi. Vsa pojasnila dobite po telefonu 068 21-379.

SEKRETARIAT ZA OBČO UPRAVO SKUPŠČINE OBČINE NOVO MESTO RAZPISUJE JAVNO DRAŽBO

najdenih predmetov (ure, kolesa, mopedi...).

JAVNA DRAŽBA

v soboto, 24. 10. 1981 ob 8. uri
na dvorišču Skupščine občine Novo mesto, Ljubljanska cesta 2.

Istočasno razpisujemo prodajo kartotečnega bobna (s 6. koriti za format A-5 – stoječi, predelan). Ogled kartotečnega bobna je mogoč vsak dan od 7. do 14. ure, soba 17, Ljubljanska cesta 2.

Otopele kritike brez naslovnikov

Osebnost odgovornost je postala zelo pomembno vprašanje naše družbe – Kolikor več je sokrivcev, toliko manjši je občutek krivde v posamezniku

Odkar smo v hudih gospodarskih težavah in moramo zaradi vse večje druginje zategovati pas, spet veliko govorimo o odgovornosti. Z vseh sestankov odmeva poziv, da jo je treba zaostriti, in to na vseh ravneh, v vseh okoljih. Vendar je še pomembnejše, kot le pozivati k odgovornosti, da kritiko konkretiziramo, sicer bo splošno prizadevanje za večjo odgovornost spet izvenelo v prazno. Točen naziv organa, ime in priimek posameznika s funkcijo in celim naslovom so edini aduti članstva ZK v boju za dejansko uresničevanje sprejetih stališč. Pri tem pa nikakor ne gre in ne sme iti za „lov na čarovnice“. Gre za to, da posameznikom onemogočimo obnašanje na star način, kar bo samo koristilo njim in družbi.

V organizacijah združenega dela dobro vedo, kako krepiti osebnost

odgovornost (ne)odgovornih. Nihče na primer ni bil poklican na odgovor zaradi zgrešenega investiranja v nove zmogljivosti. Odločna politična zahteva, naj SIS zmanjšajo stopnje prispevka, da bi s tem olajšale položaj gospodarstva, je bila sprejeta samo simbolično. V sedanjem trenutku so dohodki zaposlenih v SIS večji od planiranih, do konca leta pa bo gospodarstvo zato spet siromašnejše za milijarde dinarjev. V primerjavi z gospodarstvom obdavčevalci njihovega dohodka ne vedo, kaj naj bi počeli z denarjem, vendar ga ne vrnejo tja, kjer so ga nabrali.

Botri takšnih in drugačnih pojavov so dobro znani, vendar kljub temu nihče ne imenuje krivcev, zato pa krivdo za pomanjkljivosti valimo na sistem, to pa je zelo nevarno in politično škodljivo. Za vsako ceno se moramo orestri poslošenih kritik, in to ne samo zaradi zaščite sistema, marveč tudi zaradi dvojne morale. Nekateri posamezniki na primer trdijo, da brez rezerve podpirajo politiko ZK, vemo pa, da imajo po dve družbeni stanovanji, da so si z netočnimi potrdili zagotovili pokojnino in štipendije ali delo za otroke ali utajili davek, skratka, da sami nimajo nikakršne moralne pravice, da bi druge pozivali na zategovanje pasu, ne da bi najprej pometli pred svojim pragom.

Osebnost odgovornost je postala zelo pomembno vprašanje naše socialistične samoupravne družbe, saj nekateri samoupravljanje pogosto uporabljajo le kot zaslon, za katerim skrivajo svojo osebnost in kolektivno odgovornost za številne protisocialistične in protisamoupravne postopke ter akcije. Predlogi, naj bi zvezna skupščina sprejela poseben zakon o odgovornosti, upravičeno niso nalteli na odmev, saj bi pomenili priznanje, da se je v našem celotnem družbenem življenju zasedrala neodgovornost, kar pa nedvomno ne drži. Zakon o združenem delu govori o raznih oblikah odgovornosti pravnih oseb najmanj v šestdesetih členih, medtem ko o osebni odgovornosti za opravljanje samoupravljaljskih funkcij vsega le v sedmih – v V. poglavju. Iz teh členov o osebni odgovornosti pa je razvidno, da je preciziranje te materije prepuščeno statutom in drugim internim aktom organizacij združenega dela. Pri vprašanju, kdo vse je odgovoren, je

AVTO-MOTO DRUŠTVO KRŠKO

proda

2 avtomobila Zastava 750.

Licitacija bo dne 17. 10. 1981 ob 8. uri na Stadionu Matije Gubca v Krškem. 761/41-81

OSNOVNE SOLE NOVO MESTO – TOZD OŠ „KATJA RUPENA“

razpisuje
prosta dela in naloge

SNAŽILKE

Nastop službe 2. novembra 1981.

760/41-81

BRUSELJ – Ostri pritiski na mednarodnih valutnih borzah, ki so v zadnjih dveh tednih povečali tradicionalne razlike med „močnimi“ in „šibkimi“ članicami „evropskega denarnega sistema“ (EMS), so povzročili reevalvacijo zahodnonemške marke in nizozemske guldna ter devalvacijo francoskega franka in italijanske lire.

tedenski mozaik

POTEM KO JE V 216 DNEH UMRLO deset zapornikov je poveljstvo IRA, irske republikanske armade, ustavilo gladovno stavko v zaporu Maze. To je poveljstvo IRA storilo zato, ker se je prepričalo, da s stavko in smrtjo desetih zapornikov niso dosegli ničesar. Sporočilo o prekinitvi gladovne stavke je v Veliki Britaniji povzročilo veliko olajšanje, prav tako pa so ga pozdravili na severnem Irskem in v republiki Irski. IRA je morala preklicati stavko iz več razlogov. Britanske oblasti so ostale skrajno nepopustljive in niso hotele privoliti v kompromis. Če zaporniki nečesto jemati hrane in zato umirajo, je to sicer tragično in žalostno, a po našem mnenju gre za njihovo zasebno odločitev, v katero ne želimo in se bomo posegali, je dejal predstavnik britanske vlade. Drugi vzrok za prekinitve stavke je bil tudi pritisk sorodnikov, ki so morali obupano gledati, kako zaporniki umirajo drug za drugim brez sleherne koristi. Za IRA je preklic gladovne stavke gotovo hud, zlasti propagandni udarec, toda za desetine mladih Ircev ki so v zaporu čakali, da začnejo z gladovno stavko (brž ko je zaradi lakote in splošne izčrpanosti umrl eden zapornik, je začel z gladovno stavko njegov tovariš), je ta preklic v resnici ponovno rojstvo... Življenje je preveč dragoceno, da bi se mu odpovedali zaman...

TAKO PA KOT KAŽE NE MISLIJO V IRANU, kjer so v soboto in nedeljo usmrtili še trideset ljudi. Te so oblasti obtožile sodelovanje v demonstracijah proti oblastem minuli teden. Usmrčeni so bili predstavniki organizacije Mudžahedinai Haik, ki je v ilegarni opoziciji do oblasti. Doslej so v Iranu samo v mesecu dni usmrtili že okoli 300 ljudi, odkar je zmagala islamska revolucija pa že več tisoč. Zadnje obsodbe so izrekli po sodni obravnavi, ki je trajala v poprečju od deset do petnajst minut in na kateri obtoženi niso imeli možnosti priziva na drugo stopnjo... Islamski zakoni islamske revolucije ne poznajo milosti...

VINKO BLATNIK

IZ ZADNJEGA PAVLIHA

DOLENJSKE VIZE

Če na Dolenjskem obradi krompir, nastane vik in krik, prepri, kdo več krompirja bo prodal, kdo več denarja v žepu zbral!

KIT KMETIJSKA ZADRUGA „KRKA“ n. sub. o. NOVO MESTO – TZO „MIRNA PEČ“

RAZPISUJE po sklepu združnega sveta
prosta dela in naloge

UPRAVNIKA TEMELJNE ZADRUŽNE ORGANIZACIJE MIRNA PEČ (INDIVIDUALNI POSLOVODNI ORGAN)

Pogoji:
– poleg splošnih morajo kandidati izpolnjevati še sledeče pogoje:

1. Visoka, višja ali najmanj srednja izobrazba kmetijske ali ekonomske smeri.
2. Da ima najmanj eno leto, oz. za srednjo izobrazbo najmanj 3 leta delovnih izkušenj.
3. Moralno politične vrline in aktiven odnos do samoupravljanja, sposobnost vodenja, organiziranja in usklajevanja delovnega procesa.

Kandidat bo imenovan za 4 leta. Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo v 15 dneh po objavi na naslov: KIT KMETIJSKA ZADRUGA „KRKA“ NOVO MESTO, C. Komandanta Staneta 10, v zaprti kuverti z oznako „za razpisno komisijo TZO Mirna peč“. Informacije lahko po potrebi dobite v Splošnem sektorju. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 30 dneh po preteku roka za prijavo.

TELEGRAMI

NEW YORK – Splošna razprava v generalni skupščini OZN se je prevesila v tretjo, sklepno fazo. Svoje poglede na položaj v svetu je doslej že izrazilo blizu sto držav, članic svetovne skupnosti. Pričakovati je, da se bo razprava končala konec prihodnjega tedna. Zvezni sekretar za zunanje zadeve Josip Vrhovec se je po končanem zasledanju generalne skupščine Združenih narodov sestel z jugoslovanskimi novinarji, ki so poročali iz OZN.

NOTRANJEPOLITIČNI PREGLED

Na seji CK ZKJ so kritično in polemično spregovorili o sedanji ekonomski situaciji v Jugoslaviji. Na podlagi uvodne besede Dobroslava Čulalića, sekretarja predsedstva CK ZKJ in živahne razprave so med drugimi sprejeli tudi naslednja stališča:

Centralni komitee podpira predlog predsedstva SFRJ o ustanovitvi komisije (pri zveznih družbenih svetih), ki bi imela nalogo izdelati predlog celovitega programa stabilizacije z najnim prilaganjem dogovorov o temeljnih plana in družbenega razvojnega načrta, pospešitvijo dela pri sprejemanju dogovorov o družbenem načrtu ter učinkovitejšim usklajevanjem stališč o spornih vprašanjih tekoče gospodarske politike, kot tudi usklajevanjem stališč v zvezi z izvajanjem sistemskih zakonov.

Stališča CK ZKJ

Na podlagi načel kontinuiranega načrtovanja je treba uskladiti načrte in ukrepe za njihovo izvajanje z realnimi možnostmi in potrebami odločnega izvajanja gospodarske stabilizacije.

Centralni komitee meni, da je izvoz dolgoročno strateška usmeritev našega družbenogospodarskega razvoja in najpomembnejša neposredna naloga. Poglavitna naloga članov organizacij in vodstev ZK v združenem delu, drugih družbenopolitičnih organizacij in organih družbenopolitičnih skupnosti je, da usmerjajo svoje sile in možnosti ter začnejo nujne akcije in ukrepe za povečanje izvoza.

CK meni, da morata splošna in skupna poraba naraščati počasneje od družbenega proizvoda. Nujno je vnovič proučiti in

zmanjšati obstoječe pravice do splošne in skupne porabe.

Treba je popraviti vse postavke zveznega proračuna, zmanjšati porabo teh sredstev in jo uskladiti z rastjo družbenega proizvoda, oziroma s potrebami uspešnega izvajanja politike gospodarske stabilizacije.

Odločno je treba preprečiti organiziranje številnih mednarodnih sestankov, prireditvev, tekmovanj in simpozijev, ki zahtevajo družbeno podporo in vsoto dejavnost korenito zožiti v meje naših materialnih možnosti in stabilizacijske politike.

ZMANJŠANA NADOMESTILA

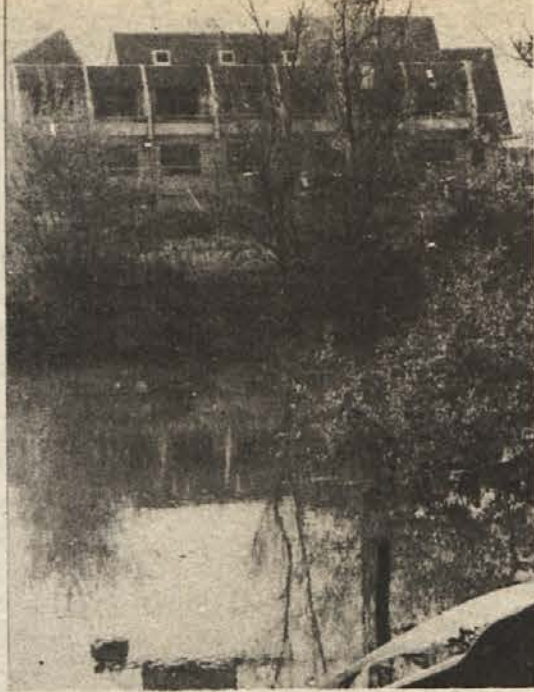
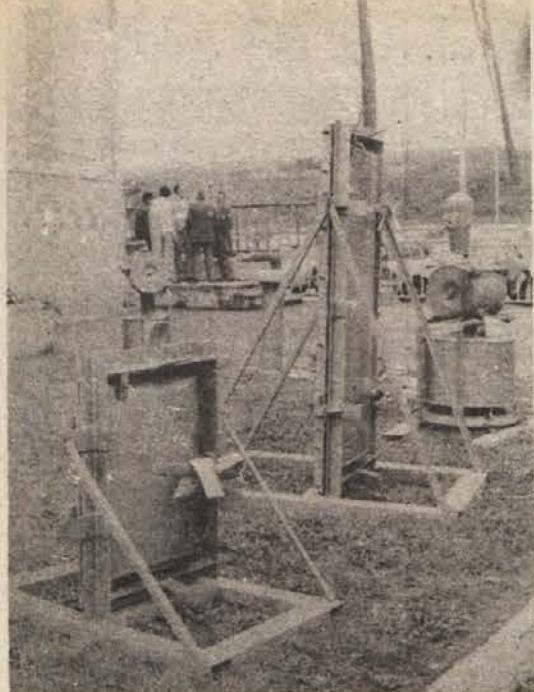
Potrebno je odšteti nekaj več denarja za osnovne vrste kruha, konzumno mleko ter svinjsko in piščančje meso. Vendar to pot ne gre za klasično podražitev, ampak za to, da smo v naši republiki zmanjšali ali ukiniteli nadomestila pri omenjenih živilih, kar pa je bilo dogovorjeno že ob njihovi uvedbi na začetku leta. Znatno del sredstev, ki smo jih do zdaj dajali za nadomestila, se bo prelil za pospeševanje kmetijske proizvodnje in s tem tudi za zagotavljanje boljše in zanesljivejše oskrbe.

Cena belega kruha se je povišala od dosedanjih 12,30 na 16,70 dinarjev za kilogram, polbelega od 10,90 na 14,70 in črnega od 9,10 na 12,40 dinarjev za kilogram.

Liter konzumnega mleka bo odslej za dinar dražji in bo stal 12,50 dinarjev. To še vedno ni realna cena, saj bo ustrezen sklad še vedno zagotavljal dva dinarja nadomestila pri litru, kar je toliko kot v ostalih republikah. Doslej je nadomestilo znašalo 3 dinarje pri litru.

MILAN MEDEN

NOV PROGRAM KOVINARSKA – Vse vrste elementov zaklonske opreme, ki jo izdeluje krška Kovinarska, v teh burnih časih zaostrovanja mednarodnih odnosov zanje obilo zanimanja. Da se le ne bi bilo potrebno nikoli zares skriti za varna železna vrata, žele tudi delavci. (Foto: P. Perc)

ŠE LETOS NA VOLJO BOLNIKOM – V Kostanjevici na Krki dokončujejo novo zdravstveno postajo in lekarno za 4780 prebivalcev gorjansko-žumberskega območja. Investicija se je zavlekla, niso je pa odložili, ker bi ta predel moral dobiti zdravstveni objekt že do 1980. leta. (Foto: J. Teppey)

KRKA TIK PRED OTVORITVIJO – Nove proizvodne zmogljivosti v okviru Krkega programa 64 bodo, sicer z zamudo, kmalu odprte. Del novih naprav in poslopij je videti na fotografiji. Za letošnji občinski praznik 29. oktober bo tu osrednja slavnostna prireditev. (Foto: R. Bačer)

NEDELJSKO JESENSKO TIHOŽITJE – Pečen kostanj in mošt sta za ta čas značilna dolenjska poslastica. Tudi družina Vere Jerman iz Ločnice 20 je zadnjo nedeljo popoldne ob njej uživala. Pred hišo so pekli kostanj v splošno veselje otrok, domačih in sosedovih. (Foto: R. Bačer)

„Bomo meso uvažali iz Ljubljane?“

O gospodarskih zagatah na seji krške skupščine – Brezbriznost bo le poslabšala razmere – Agrokombinat bo imel letos nad 3 milijone dinarjev izgube

Medtem ko je bila razprava o izvajanju resolucije o družbeno-gospodarski politiki in razvoju krške občine v letošnjem polletju na zasedanju družbenopolitičnega zbora izjemno živahna, delegati zbora združenega dela občinske skupščine 29. sept. sploh niso „opazili“, da je na dnevnem redu tako pomembna točka.

Je vmes apatičnost, kot bi lahko razumeli, ko je delegat tovarne papirja „Djuro Salaj“ zadnjič navedel vrsto objektivnih in tudi samokritičnih subjektivnih okoliščin, ki so privedle gospodarstvo – v mislih pa je imel svojo tovarno – v najtežji položaj doslej? Da nihče noče več dobro delati, najbrž ne bo držalo, je pa blizu resnice, da se vsi zglejemo raje po tistih, ki ne delajo tako, kot bi morali. Marsikdaj je vmes nespodbudna uravnilovka in težnja po lažnem življenju brez napreznosti. Revolucionarno zveni poziv, češ da je treba proučiti, zakaj nečemo več delati, ljudi, ki nočejo delati, pa postaviti na cesto. V vsakdanji praksi je namreč precej težko obračunati celo z delomržežem, kaj šele z ljudmi, ki so se podredili vse močnejše prisotnemu razpoloženju, ki smo ga poimenovali otopelost, brezbriznost.

Da se ne bi kar tja v en dan predajali počutju, češ bo že, kakor bo, bi precej storili z s tem, če bi ljudem vsaj odgovorili na vrsto

vprašanj, še bolje pa, če bi rešili pereče probleme. Med še kako pereče sodi tudi vprašanje oskrbe. Krški delegati so, denimo, spraševali predvsem o preskrbi z mesom. Zakaj so pri nas zacementirane cene tega živila, ki že zdavnaj ne prihaja na mizo le ob nedeljah, sosedje na Hrvaškem pa se prožno prilagajajo in obmejnemu območju poberejo veliko živine? Krški Agrokombinat bo imel do konca leta 306 starih milijonov dinarjev izgube, kljub kompenzacijam. Bomo meso uvažali iz Ljubljane? je vprašal bolj zares kot za šalo eden izmed delegatov.

P. PERC

Iskra, na 12. mariborski TAM, na 13. Slovenijales, na 14. Slovenske železarne itd. Med delovnimi organizacijami iz naše regije je na lestvici zastopana IMV, ki pa je zdrsnila z 80. mesta na 93. IMV je v lanskem letu ustvarila 6.573.471.000 dinarjev skupnega prihodka, zaposlenih pa je imela 6.018 delavcev.

Zagata še hujsa

Tudi po sedmih letih ostala zasedena solidarnostna stanovanja

Pred dobrimi sedmimi leti, ko so bila zgrajena prva solidarnostna stanovanja v novomeški občini, so delovne organizacije podpisovale izjave, da bodo v petih letih svojim delavcem, ki dobijo tako stanovanje, poiskale trajno rešitev stanovanjskega problema. To pa pomeni dati delavcu drugo stanovanje. Izkazalo se je, da je bilo podpisovanje takih izjav pre malo premišljeno, vsekakor pa za delovne organizacije, ki so se medtem znašle v neugodnem finančnem položaju, neuresničljiva obvezna.

Veliko je tudi primerov, ko so ljudje v solidarnostnih stanovanjih že menjali službe, zdaj pa naj bi jim bivši kolektiv kupil drugo stanovanje, ko še za svoje ljudi nima dovolj možnosti! Tak stanovalc je kajpak zaščiten, maha s podpisano izjavo, si lahko prebira delovno mesto, drugi, ki pa so dobili stanovanjska posojila, so vezani ostati v delovni organizaciji.

Ko je petletni rok, določen s prvo pogodbo, minil in teh vprašanj ni bilo možno rešiti, so salomonško našli novo možnost: rok za izselitev je bil podaljšan za dve leti.

V ljubljanski banki se pripravljajo na uvedbo možnosti kreditiranja pri nakupu solidarnostnih stanovanj, predvsem pa je od stanovanjske skupnosti odvisno, če bo taka možnost dana. Združeno delo bi si oddahnilo.

R. B.

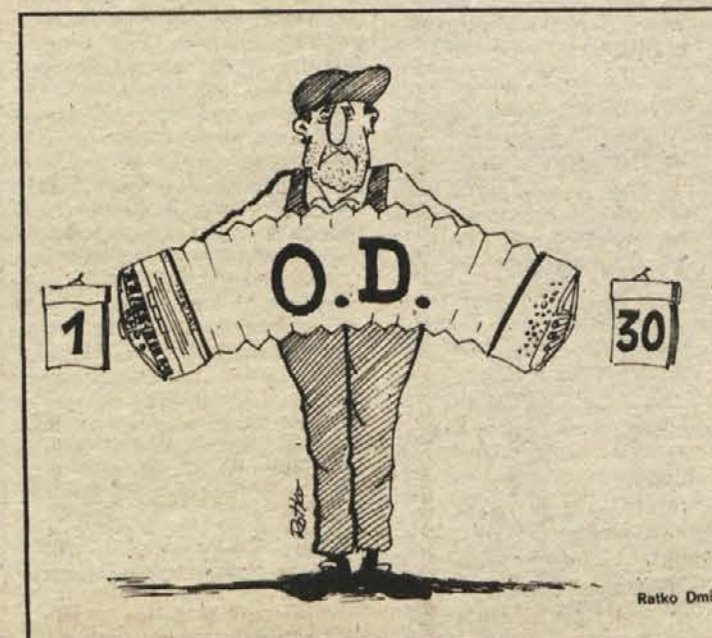
(Bori Zupančič)

IMV na 93. mestu

Naš gigant zdrsnil za nekaj mest navzdol

Revija Ekonomska politika je že trinajstič po vrsti pripravila lestvico dvestotih največjih jugoslovanskih delovnih organizacij, za merilo pa so vzeli podatki o skupnem prihodu, dohodku, povečanem za amortizacijo, povprečno uporabljena osnovna in obratna sredstva in povprečno število zaposlenih. V primerjavi z minulim letom se razporeditev največjih ni kaj dosti spremenila, kar pomeni, da ostaja jedro jugoslovanskega gospodarstva še najprej približno enako, s to razliko, da se je delež dvestotih največjih v skupnem prihodu jugoslovanskega gospodarstva povečal od 55 odst. na 57 odst.

Med 140 proizvodnimi organizacijami ostaja slej ko prej na prvem mestu INA, na 9. mestu pa je najvišje uvrščeno slovensko podjetje

Ratko Dmitrič

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Znanje je moč, je luč napredka. Uporabljeno v praksi, prinaša tudi oprjemljive koristi. Dober svet je vreden več kot denar. Zato moramo biti veseli vsakega kamenčka, ki se vgrajuje v velik mozaik znanja, pa naj gre za katerokoli področje človekovega dela in zanimanja.

Ponatis Doberškovega Vinogradništva

Da je po treh letih vnovič ponatisjena knjiga „Vinogradništvo“ Tita Doberškega in to spet v (za naše razmere) kar lepi nakladi 3.000 izvodov, je že samo po sebi dobra reklama za neko delo. Pa čeprav gre, kot pravi avtor, le za učbenik, namenjen učencem poklicnih šol za kmetovalce in praktičnim vinogradnikom.

Tit Doberšek je v strokovnih krogih že dolga leta znan pisec zlasti po tem, da ima v svojih vinogradniških prispevkih in knjigah vedno pred očmi potrebe svetuje kako novost, se vedno vpraša, če je pri nas uresničljiva, ali jo trgovina kmetovalcu sploh lahko preskrbi in koliko stane, se potem denar povrne in podobno. Tudi pri pisanju knjige, ki je nastala kot bogat izveček iz obsežnega, po mnogih krajih in revijah porazgubljene vinogradniškega znanja, je čutili tako avtorjevo skrb.

„Vinogradništvo“ je že četrta Doberškova vinogradniška knjiga. Predhodnica, ki je izšla 1978. leta, je bila razprodana v rekordnem času, v nekaterih knjigarlah celo kot uspešnica. To kaže njeno vrednost, pa tudi povečano zanimanje za vinogradništvo.

Iz knjige se radi učijo predvsem ljubiteljski vinogradniki, meščani, ki jim je vinograd konjiček ali koristna sprostitelj in spre-

membra. Po njih bi morali še bolj segati tudi kmetovalci in poklicni vinogradniki, ki od pridelovanja vina živijo in za katere ni pomembno le, kako je kak vinogradniški ukrep treba narediti, marveč tudi za kakšno ceno. Žal ima večina kmetijskih knjig, in tako tudi „Vinogradništvo“, premalo ekonomike, čeprav je prav gospodarnost odločilna za uspeh kmetijskega dela.

Učbenik „Vinogradništvo“ je ponatis knjige iz leta 1978, vendar vsebuje nekatere novosti ter ima zaradi drugačnega, bolj varčnega preloma strani malo manjši obseg, ob tem pa bogatejšo vsebino. Najnovejši izsledki so vnečeni pri vzgoji trt cepljenk in pri oskrbi vinogradniške zemlje, upoštevane pa so tudi nove merske enote, ki so zdaj začele veljati.

Za naše vinogradnike bo posebno zanimivo poglavje, ki je na novo vključeno v knjigo in ki nosi naslov „Novi pogledi na oskrbo vinogradniške zemlje“. Snov je povzeta po brošuri dr. Jožeta Colnariča iz Maribora, ki v humidnih razmerah, kakršne so naše, priporoča zatavljanje ali trajno prekritje vinogradniške zemlje z zeleno odedjo. Zatavljanje prinaša opazne koristi in se z njim že pohvalijo vinogradniki tudi s Trške gore in iz okolice Sentjerneja. Najvažnejše je, da ta na videz preprosti, vendar zahtevni ukrep, ki ne pomeni zanemarjanja vinograda, zmanjšuje obdelovalne stroške. Prav stroški pa lahko najbolj zmanjšujejo uspeh pridelovanja.

Sicer pa je, kot rečeno, „Vinogradništvo“ pisano kot učbenik. Pregledno ima razvrščene najrazličnejše podatke o vinogradništvu, od zgodovinskega pregleda, razmer vinogradništva v današnjem svetu Jugoslaviji in Sloveniji do biologije vinske trte, ampelografije, razmnoževanja, obdelave, vzgoje in varstva proti boleznim in škodljivcem.

Dovolj izčrpen sortni opis, ki mu je dodan opis vin, je obogaten z barvnimi fotografijami in vinjetami oz. črticami. V škrupinlem koledarju in drugje svetovani kemični pripravki so kolikor mogoče sodobnega datuma. Seveda ni mogoče slediti prav vsem najnovejšim sredstvom, ki jih prinaša na trg naglo se razvijajoča kemična industrija doma, še bolj pa v svetu.

Skratka: knjiga „Vinogradništvo“, ki jo je vnovič založila Državna založba Slovenije, izdal Zavod za šolstvo SRS, recenzirali pa ugledni kmetijski strokovnjaki, je vredna priporočila.

M. LEGAN

HRUP IZ „ATOMSKE“

Na zadnjem zasedanju družbenopolitičnega zbora krške občinske skupščine je delegat Drago Košale dejal, da je hrup, ki ga povzroča izpuščanje pare iz varnostnih ventilov jedrske elektrarne, za vaščane Vrbine, komaj kilometer od nuklearke, neznošen. Zahteval je, naj pristojni ugotovijo, če je to v skladu z izdanimi dovoljenji. V nuklearki pa so nam povedali, da piskanja pare, ki para ušesa Vrbinčanov, ne bo, ko bo JE Krško prenehala s poskusnim obratovanjem.

Sejmišča

NOVO MESTO: Kaže, da bo končno le zaživel nekdanji sejmiški vrvež. Tokrat je bilo naprodaj 350 pujskov in 21 od tri do pet mesece starih prašičev, prodanih pa skupaj 213. Pujski so veljali 1.900 do 3.000 din, starejši prašiči pa 3.100 do 4.200 dinarjev. Naprodaj je bilo tudi 29 glav goveje živine. Voli so stali 54 do 58 din, krave 46 do 50 in mlada živina 46 do 52 dinarjev kilogram žive teže. Prodali so skupaj 23 glav.

BREŽICE: V soboto je bilo naprodaj 396 pujskov in 14 nad tri mesece starih prašičev. Lastnika ja menjalo 213 živali. Pujski so veljali do 100 din, starejši prašiči pa do 70 din kilogram žive teže.

Kmetijski nasveti

Svetovana novost – inkara

Slovenska, zdaj že manj kot 260.000 hektarjev velika „njiva“, se iz leta v leto krči. Na leto zazidamo ali kako drugače izgubimo za vse večne čase do 2.000 hektarjev, zato pa moramo boljše izkoristiti tiste, ki ostanejo, tudi s sejanjem prezimnih krmnih dosevkov, ki zapolnijo vrzel med dvema glavnima posevkoma. Tak dosevek je tudi na Dolenjskem in v Beli krajini dokaj uveljavljena detelja inkarnatka, zlasti pa priporočana prva slovenska in jugoslovanska sorta inkara.

Inkaro je s pomočjo sodelavcev vzgojil dr. Jože Korošec iz ljubljanskega Kmetijskega inštituta. V primerjavi z do sedaj sejanimi sortami, poljsko sorto opolsko in nesortnim semenom, ima nova sorta nesporne prednosti. Odlikuje se z večjo odpornostjo proti mrazu, ki je v preteklosti rad razredčil posevke inkarnatke, pa tudi proti boleznim in poleganju. Za nameček dosega tudi večje pridelke v primerjavi s kontrolnimi sortami, s tem pa se poveča pridelek hranilnih vrednosti in prebavljivih beljakovin.

Inkarnatka, sejana za prezimni krmni dosevek, mora v zemljo proti koncu avgusta ali v začetku septembra. Poljina naj bo kar se da skrbno pripravljena, dobro uležana in drobno grudičasta. Podobno kot pri setvi ozimne pšenice naj bo njiva zorana vsaj dva tedna pred setvijo, v primeru pa da, to ni mogoče, pomaga valjanje. Setev naj bo plitva, le do 2 cm globoka, poraba semena pa znaša 30 kg na hektar. (Mimogrede: novo sorto inkaro ima pravico razmnoževati in prodajati seme semenarski kombinat Semenarna iz Ljubljane). Najboljša je setev v vrste, ki so 15 cm vsakebi.

Bolj kot čisti posevek priporočajo strokovnjaki različne mešanice inkarnatke z grašico in ljuljko. Hvaležna je znana grašljinka ali landsberska mešanica, za zeleno krmo pa zlasti mešanica inkarnatke z ljuljko. Nova sorta inkara ima še eno lastnost, ki utegne biti včasih odločilna. Za košnjo dozori teden dni prej kot druge sorte in v začetku maja že lahko zapusti njivo in odstopi prostor silažni koruzi, ki je že tako in tako znana, da daje največji pridelek hranilnih snovi na hektar.

Inž. M. L.

Ugotoviti...

(Nadaljevanje s 1. strani)

kov za izgubo, ne nazadnje pa tudi odgovornost tistih (bodisi v IMV ali izven nje), ki so krivi za nepravilnosti. Takole je menil eden od razpravljalcev.

● Iz sanacijskega programa je razvidno, ko da so le objektivne težave krive za težave imevejevcev, kar pa ni res. Zato je pravcati oportunistem zagovarjanje stališča, češ da ne kaže ugotavljati odgovornosti za nazaj. V sanacijski program je treba vključiti tudi sanacijo kadrov v IMV, saj ne more nihče jamčiti, da bodo ljudje, ki so bili dolga leta gluhi za dobronamerna opozorila, kos sanaciji. Ugotavljanje take odgovornosti ne bi bil nikakršen lov na čaravnice, prišlo pa bi do večjega zaupanja delavcev v uspešno izvedbo sanacijskega programa.

Ce ne bo prišlo do pospešenega razvoja družbenoekonomskih odnosov, poslednje samoupravne organiziranosti, dokajšnjega odrekanja delavcev in njihove večje prizadevanosti itd. — potem se sanaciji ne obeta uspešen konec. Medobčinski svet ugotavlja tudi, da je treba v sanacijskem programu natančneje opredeliti sanacijo imevejevih tozdov v drugih občinah, nobenega dvoma pa ne more biti o tem, da se dolenjsko združeno delo ne bi moglo poenotiti in nuditi pomoči IMV, saj končno ne gre za darilo, ampak za posojilo, ki je hkrati pogoj, da bodo imevejevci dobili denar iz republiškega sklada za skupne rezerve.

V nadaljevanju se je beseda tekla o nalogah sindikatov pri uresničevanju plansko zastavljenih ciljev gospodarjenja. Stanje tudi pri tem ni rožnato, saj v večini delovnih kolektivov še nimajo planskih dokumentov, ponekod pa planirajo zelo nestvarno. Zaveza o nujnosti izvoza še ni prodrla v vse pore združenega dela, zato se že kaže precejšen devizni primanjkljaj, večajo pa se materialni stroški, ni pravega varčevanja, prihaja do kršitev dogovora o izplačevanju osebnih dohodkov, ni izpeljana dosledna delitev po delu, več se nezaposlenost (zlasti zaskrbjujoče je to, da ne dobijo dela ljudje z višjo ali visoko šolo), hkrati pa ni upada pogodbeno in nadurno delo. Še so slabosti pri naložbah, ki niso usmerjene v spreminjanje sestave gospodarstva, slabo delo se skriva z večanjem cen itd. To so slabosti, o katerih morajo delavci govoriti, pa ne samo govoriti, morajo težiti tudi k njihovega odpravljanju.

D. RUSTJA

Alojzija Kurent

Iztekla se je življenjska pot Lojzke Kurent, po domače Janezove mame, iz Kamnja pri Sentrupertu. Boleče je bilo slovo od nje, ki je rodila in vzgojila devet sinov in hčera, med zadnjo vojno pa je bila skrbna mama še tolikerkim, ki so se bojevali za pravično stvar. Njeni otroci so bili med prvimi skvojevci Šentruperske doline, sama je oskrbovala pravo partizansko skupino v Selih, noben partizan ali aktivist ni odšel lačen iz njene hiše. Rada je imela zemljo, jo pridno obdelovala, vedno je bila vedra, oplina je vela iz njenih dejanj. Take dobrote ni moč pozabiti, solze, ki so tekale ob njenem slovesu, so bile tudi solze zahvale Janezkovi mami.

PETERLINOVA

LEP USPEH NOVOMEŠČANOV — Na 3. Labodovem ektemporu so se novomeški slikarji dobro odrezali: dva sta bila nagrajena, štirje pa so dobili diplome. Na sliki: v Ljubljani živeči novomeški slikar Marin Berovič prejema iz rok dr. Ceneta Avguščina in Zdravka Petana, glavnega direktorja Laboda, tretjo nagrado za svoj pastel „Izgubljena luč“. (Foto: I. Zoran)

Vzpon „ekstempora“

Novomeški Labod je v sodelovanju z domačo Likovno skupino Vladimira Lamuta priredil ob koncu minulega tedna že tretji slikarski ektempore. Prireditve, ki bo bržčas tradicionalna, se je udeležilo šest akademskih in šestnajst ljubiteljskih slikarjev iz Slovenije in zamejstva. Ustvarili so več kot 50 del, izmed 22, predloženih za razstavo, pa je strokovna žirija izbrala najboljša in jih nagradila.

Na otvoritvi razstave v nedeljo, 4. oktobra, popoldne, ki jo je s krajšim koncertom popestril Sentjernejski oktet, je odločitev žirije (v njej sta sodelovala tudi dr. Mirko Juteršek in Andreja Koblar) objavljal in obrazložil dr. Cene Avguštin.

Tri glavne nagrade za najboljša dela, ustvarjena na podlagi predpisanih tem (Novo mesto, dolina Krke, prosta tema), so dobili: Veljko Toman za sliko

„Novo mesto“ (olje, akril), Jože Kotar za delo „Iz starega raste novo“ (olje, pastel) in Marin Berovič za „Izgubljena luč“ (pastel). Nagrade za najboljša dela po posameznih temah so prejeli: Tone Tomazin za „Jesen“ (olje, platno), Štefan Štirn za „Zajtrk ob Krki“ (pastel) in Uroš Žitnik za „Vas ob Krki“ (gvaš). Janez Kovačič, Jože Kumer, Marjan Maznik, Jožica Medle, Toni Vovko, Majda in Tomaž Zeleznik pa so za svoje stvaritve prejeli diplome. Nagrade in priznanja je slikarjem podelil Zdravko Petan, glavni direktor Laboda.

Razstava bo šla kasneje iz Novega mesta na pot v kraje, kjer ima Labod svoje tozde: v Trebnje, Idrijo, Krško in Ptuj. Predvidevajo tudi, da bi se prihodnji ektempori zvrstili v teh mestih.

I. Z.

Nove spodbude za izvoz na zahod

Tudi neizvozniki naj prispevajo del dohodka za spodbudo izvoza — O večini deviz naj odloča tisti, ki jih ustvarja — Kazni za nespoštovalce dogovorov in sporazumov

Prava rešitev za spodbuditev izvoza bi bila, da bi vsak, ki izvažja, razpolagal najmanj s 65 odstotki ustvarjenih deviz. Tudi vsaka republika in ne le OZD bi bila potem zainteresirana, da ostvari kar največji izvoz, seveda na zahodni trg.

To je bila ena izmed misli, izraženih v razgovoru gospodarstvenikov kočevske in ribniške občine, ki je bil 2. oktobra v Kočevju. Razgovor je vodil in odgovarjal na vprašanja predsednik SIS za ekonomske odnose s tujino Slovenije Janez Bedina.

Udeleženci razgovora pa so menili tudi, da izvoz za vsako ceno ni prava rešitev in da je treba uvesti celo razne omejevalne ukrepe za „škodljivi izvoz“, kot so imenovali pretirani izvoz surovin.

Končni izvozniki so opozarjali na pojav, da zahtevajo vsi, ki so kakorkoli udeleženi v izdelavi izvoza noga izdelka, določen delež deviz.

Marsikje pri tem pretiravajo. Iz kočevskega Melamina pa je prišlo opozorilo, da podpisniki sporazuma Melaminu ne zagotavljajo toliko deviz, kot so se obvezali s sporazumom. Posledica je, da ne morejo uvažati surovin in da grozijo občasne prekinitve proizvodnje najprej v

Melaminu, nato pa še pri kupcih njegovih proizvodov. Rešitev je le v spoštovanju sporazumov.

Ugotovili so tudi, da so izvozne spodbude upravičene in da bodo potrebne celo še nove. Zal pa je teh spodbud že toliko in zapisanih v toliko predpisih, da izvozniki sploh ne znajo izračunati, do katerih oz. do koliko so upravičeni! Nujno je torej spodbude in predpise o njih poenostaviti.

J. PRIMC

Belokranjsko sodelovanje

Pospešiti izvajanje sklepov OK ZK Črnomelj — Dogovor o kulturnem sodelovanju Črnomlja in Metlike

Da bi pospešili izvajanje stališč in sklepov februarске seje občinske konference Zveze komunistov Črnomelj o kulturi, se je pred kratkim sestal aktiv ZK pri črnomaljski kulturni skupnosti.

V črnomaljski občini močno primanjkuje mentorjev za različne oblike ljubiteljske dejavnosti, zato so se na sestanku aktiv ZK med drugim dogovorili, da izdelajo evidenco vseh kadrov, ki delujejo na kulturnem področju. Beseda je tekla še o vprašanju umetnostne vzgoje v usmerjenem izobraževanju, saj je treba pogoje za ta pouk zagotoviti v kraju, kjer ta pouk poteka, se pravi v Črnomlju. Zato so se obrnili tudi na Zvezo kulturnih organizacij Slovenije in v kratkem bo v Črnomlju razgovor, ko naj bi s predstavniki ZKO ugotovili, kaj storiti za res

kakovosten pouk umetnostne vzgoje v črnomaljskem centru usmerjenega izobraževanja.

Tik pred podpisom je dogovor obeh belokranjskih kulturnih skupnosti, ZKO in OK SZDL Črnomelj in Metlike o sodelovanju na kulturnem področju. Člani aktivna so se zavzeli, da bi takoj po podpisu sklicali prvi sestanek podpisnikov dogovora, saj je vprašanje, s katerimi se bo ukvarjal bodoči belokranjski svet za kulturo, več kot dovolj.

A. B.

Gradbinci se že „tepejo“ za delo in kruh

Oddana gradnja tovarne pletenin pri Brezovem

Kako hudo so stabilizacijski časi načeli investicijske zamaha, je pokazal razpis gradnje Tovarne elastičnih pletenin v Spodnjem Brezovem pri Sevnici. Javilo se je namreč kar deset gradbenih podjetij. Ponudbe so prišle iz domala vseh koncev Slovenije, končano pa je bilo delo zaupano Betonu, ki je edini ponudil pogoj „ključ v roke“.

Da bo tovarno, s pomočjo katere bi se Lisa, Jutranjka in Komert radi rešili uvozne odvisnosti za elastične pletenine, sploh mogoče graditi, je morala naložba še skozi novo sito v podobni nove republiške komisije za oceno investicij. V začetku septembra so to ključno soglasje končno dobili. Poprej so dobili soglasje tudi od samoupravne skupnosti za ekonomske odnose s tujino za uvoz opreme.

A. Z.

Sestanek ni začetek in konec

Na seji medobčinskega središča za idejno usposabljanje so pregledali delo v pretekli sezoni — Več pozornosti posvetiti operativni usposobljenosti

Čeprav so bili uspehi idejno političnega usposabljanja v dolenjski regiji od lanskega oktobra do letošnjega avgusta dokaj vidni, pa vsi, ki se z njim ukvarjajo, še niso zadovoljni. Kot je bilo rečeno na seji sveta medobčinskega študijskega središča, ki je bila pretekli četrtek v Trebnjem, bi se dalo še marsikaj izboljšati.

V razpravi, na kateri sta na seji sodelovala tudi Roman Ogrin, izvršni sekretar CK ZKS, in Aleksander Kutuš, direktor politične šole CK ZKS, so razgrnili napake, do katerih se prihaja pri idejno političnem usposabljanju. Največja škoda je prav gotovo, da se mnogi absolventi tega usposabljanja izgube, da jih potem ne znajo ali ne morejo pritegniti v delo osnovne organizacije. Tudi glede načina predavanja in predavateljev je bilo izrečenih nekaj pripomb. Predvsem so razpravljali kritizirali zastarele učne pripomočke in revno literaturo, kjer se v veliki meri zadovoljujejo samo s skripti.

Ko so govorili o delu v osnovnih organizacijah, so med drugim spet navedli podatek, da se delo v njih začne in konča s sestankom. Zato je bila na seji izrečena tudi misel, da bi morali v okviru idejno političnega usposabljanja skrbeti za večjo operativno usposobljenost vodstev osnovnih organizacij ZK. Za to vrsto usposobljenosti bodo morali pripraviti tudi posebne seminarje. Več informacij pa bodo morali dobiti v osnovnih organizacijah tudi o pro-

gramih usposabljanja, o tem, kako in na kakšen način dobiti kandidate za posamezne izobraževalne programe.

Kot je videti iz programa za izobraževalno sezono 1981/82, je osrednja naloga prihodnosti zagotavljanje sodelovanja med vsemi dejavniki, ki na tem področju sodelujejo, še posebej pa bodo programe prilagodili potrebam osnovnih organizacij. Medobčinsko študijsko središče pa bo samo izvedlo trimesečni seminar teorije in prakse marksizma, dopisno šolo marksizma, seminar o samoupravljanju. Medobčinsko središče bo sodelovalo tudi pri izvajan-

ju občinskih izobraževalnih programov, nadaljevalo pa bo še z uspešnimi oblikami usposabljanja, to je z mladinsko politično šolo „Edvard Kardež“ in s „Titovimi dnevi“, ki sta izvorni obliki dela na Dolenjskem.

J. SIMČIČ

VARNO V ŠOLO

Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu organizira akcijo „Prometna značka“. V vrsticah in osnovnih šolah se je začela z novim šolskim letom. Cibiarni, pionirji in mladinci, ki bodo pokazali ustrezno znanje in pravilno postopanje v cestnem prometu, bodo prejeli zlate, srebrne in bronaste značke prve, druge in tretje stopnje.

Škodljivo zapiranje tozdov

Komunisti obsojajo zdrharstvo v nekaterih kolektivih

V Krškem so na nedavni seji občinske konference ZK opozorili na škodljivo zapiranje tozdov, kar hromi nadaljnji razvoj gospodarstva.

„Samoupravno od tozdov navzgor nismo prav nič napredovali, saj v vsakem od njih mislijo, da morajo sami vse porabiti, in si na tihem želijo, da bi postali podjetje zase,“ je v svoji razpravi dejal Silvo Gorenc. Menil je, da si v delovnih kolektivih tudi pri nagrajevanju niso upali narediti koraka naprej.

Kot je povedal predsednik konference Jože Habinc, so ponekod sicer vpeljali stimulacije, o merilih pa so delavce slabo obveščali in tako so jim tovrstni ukrepi povzročili več škode kot koristi. Kar pa zaveva zmanjšanje uvoza, je dejal, da tudi v tovarni „Djuro Salaj“ se niso naredili vsi, kar bi lahko. Celuloza je v zelo težkem položaju. Njena osnovna sredstva so močno izrabljena in nihče ne more zahtevati od nje, da zalaga celo Jugoslavijo.

S številnimi težavami se otepa tudi v Metalni in Kovinarski, zlasti za zadnjo so poudarili, da je skrajni čas za normalizacijo notranjih razmer. V tako resnih časih zasebni obračuni ne bi smeli zasenčiti prizadevanj za boljše poslovanje, za povezovanje v panogi in pridobivanje novih naročil. Tam, kjer imajo to srečo, da imajo dela dovolj, na primer v Iskrinem tozdu v Kostanjevici, pa prav tako ne bi smeli dovoliti, da jim kdo kali medsebojne odnose, saj morajo vse svoje moči posvetiti boljšemu obvladanju tehnologije, spodbudnejšemu nagrajevanju in razvoju samoupravnih odnosov.

Konferenca je podprla predloge sindikalnega sveta, po katerih naj bi

se na primer SOP odrekal razširitvi in namesto tega raje vpeljal drugo izmeno, v Agrokombinatu naj bi se lotili samoupravne preobrazbe v TOK, v šolstvu naj bi poenotili svoje materialne zahteve, v vseh kolekti-

vih pa naj natanko opredelijo odgovornost za neizpolnjevanje sprejetih usmeritev. Razpravljali so zahtevali tudi skromnejše programe nekaterih SIS, na primer SIS za kulturo, kjer ni bilo dovolj razumevanja za skupne težave in iz njih izviraajoče omejitve.

JOŽICA TEPPEY

Cenejše vzdrževanje cest?

Osnutek družbenega dogovora o vzdrževanju ceste gre v razpravo — Manj tozdov, zato pa bolj gospodarno

V novomeškem domu JLA je bilo v terek posvetovanje predstavnikov občinskih podjetij, predstavnikov občin in komunalnih skupnosti. Posvetovanje je pripravil republiški odbor sindikata delavcev prometa in zvez, tema pa je bila prihodnja organiziranost cestnih podjetij, kakor je to že predvideno v pripravljajočem se zakonu o cestah.

Na posvetovanju je tekla razprava o osnutku novega družbenega dogovora, s katerim naj bi v praksi vpeljali organizacijsko drugačen način vzdrževanja cest. Medtem, ko je bilo v dosedanjih cestnih podjetjih po nekaj tozdov za vzdrževanje in varovanje cest, naj bi jih bilo po novem zakonu in družbenem dogovoru znatno manj. Kot pravi osnutek družbenega dogovora, naj bi bil eden izmed kriterijev za osnovanje tozda o vzdrževanju naj-

manj 600 kilometrov cest, kolikor bi jih tak tozd vzdrževal, od tega pa naj bi bilo najmanj 30 odstotkov magistrálnih in regionalnih. Takšna organiziranost cestnih podjetij naj bi zagotovila bolj smotrno izkoriščanje denarja namenjenega za vzdrževanje in varovanje cest, ceste pa bi za te tozde postale osnovna sredstva, medtem ko naj bi bilo delo plačevano po načelih svobodne menjave dela.

Na posvetu niti ni bilo dosti pripomb, saj so člani posveta v večini primerov dobili prepozno gradivo. Kljub temu je bilo izrečeno nekaj pomislekov v smislu, ali bodo novi veliki tozdi za vzdrževanje cest zmogli vse delo, skozi besede predstavnikov občin pa je bilo moč začuti tudi bojazen, da bi ostale prikrajšane pri posameznih delih. Na Dolenjskem naj bi namreč bila samo dva tozda za vzdrževanje in varovanje cest.

Razprava o osnutku novega družbenega dogovora bo zdaj stekla po občinah, kjer bodo lahko več povedali o novi organiziranosti cestnih podjetij.

J. S.

Osemkrat v brigadi

Novomeščanka Zdenka Sentčar, 21-letna absolventka višje šole za zdravstvene delavce v Ljubljani, je s svojim brigadirskim stažem in delom vzor med brigadirji. Prvič je šla v brigado 1976 na Kozjansko in sklenila, da bo brigadirka vsako leto. V

svoji brigadirski vitrini hrani spomine in priznanja iz Suhe krajine 1977, Posočja 1978, Deliblatskega peska 1979, Reke in Istre 1980 in Suhe krajine in Goričkoga 1981. „To so najlepše preživete počitnice. Lep je občutek, da si gradil Titov most, da imaš mnoge nove prijatelje, da si se naučil nekaj novega. Zato bi vsakdo moral vsaj enkrat v brigado,“ je povedala Zdenka, udeleženka osmih mladinskih delovnih akcij.

Brigadam vsa priznanja

Srečanje brigadirjev novomeške občine — Obračun dela

V novomeškem Domu JLA je bilo 2. oktobra 3. srečanje brigadirjev novomeške občine. Na slovesnosti, ki so jo pripravili skupaj z razstavo v avli doma, so petim najzaslužnejšim po-

sameznikom in delovnim organizacijam — pokroviteljem akcij podelili priznanja OK ZSMS Novo mesto.

OK ZSMS Novo mesto je bila letos organizator treh mladinskih brigad in ene pionirske delovne brigade. Dveh republiških (Kras in Goričko) in dveh zveznih (Strežvo in Partizanski put) se je udeležilo 196 brigadirjev. Brigadirji so sodelovali tudi v specializirani brigadi RK na ZMDA Suha krajina 81, dva mladince sta bila v ČSSR, po eden pa v Tunisu in na Madžarskem. Uspešno je delovala tudi pionirska delovna brigada v Rumanji vasi, ki se je udeležilo 70 pionirjev in njihovih mentorjev. Med brigadirji je bilo 90 srednješolcev, 58 osnovnošolcev, 42 delavcev in samo 6 študentov. Šestinsedemdeset brigadirjev je uspešno končalo 15 različnih tečajev, uspešni pa so bili tudi na športnem področju.

Odnosi med brigadirji in brigadami so bili dobri, gojili so bratstvo in si med seboj pomagali. Vse brigade so osvojile vsa možna priznanja, tri so prejele trak akcije, ena je bila predlagana za plaketo Veljka Vlahovića. Med brigadirji je bilo 51 udatnikov in 50 polhvaljenih.

Letošnje brigade so spremljale in jih finančno podprle delovne organizacije SGP Pionir, Iskra — INN, Krka in Cestno podjetje.

J. P.

PESEM JE SPREMLJALA NA DELO — Za srečanje brigadirjev je prijeten kulturni program pripravila posebna izbrana skupina brigadirjev. Nemalokrat je z njimi pela vsa dvorana. (Foto: J. Pavlin)

pisma in odmevi

V LEDENI JAMI

Učenci planinskega in gozdarskega krožka smo se v sredo, 23. septembra, odpravili na ekskurzijo v Ledeno jamo na Rogu. V Podturnu se nam je pridružil tov. Klančičarjeva iz GG Podturn. Malo pred Podstenicami smo si ogledali ostanki Pogačnikove žage, ki je bila zgrajena leta 1932. Med vojno je bilo tam partizansko skladišče.

Pot smo nadaljevali na Kunč, kjer je zavarovan gozdni predel. Ta del gozda puščajo nedotaknjen. V Ledeno jamo so se spustili le fantje. Povedali so, da je na dnu več kosov ledu. Sama pot v jamo je težavna, čeprav so delavci GG napeljali jekleno žico za varovanje.

A. NOVINA in R. BARBIČ
OŠ Dolenjske Toplice

NA LEVSTIKOVEM DOMU

Občinska kulturna skupnost in občinska izobraževalna skupnost občine Trebnje sta mladim ustvarjalcem revije Srečanja omogočili nepozaben izlet. Obiskali smo Levstikovo rojstno vas Retje in si ogledali zanimivo razstavo v Velikih Laščah. Potem smo se odpravili še v Ljubljano, kjer smo se v založbi Mladinski knjigi pogovarjali s pesnikom Nikom Grafenauerjem, Levstikovim nagajcem, in z urednikom Pionirskega lista Marto Lešnjak ter vodjem Mladinske knjige Ivanom Bizjakom.

MATEJA DAROVIC
OŠ Trebnje

DOBILI BOMO IGRISČE

V Dolnjih Sušicah smo sklenili, da si sami naredimo igrišče za košarko. Delali smo ob delavnikih eno uro dopoldan in eno popoldan. Skoraj vsi so se udeleževali akcij, zato je delo hitro napredovalo. Do konca počitnic je bilo skoraj vse narejeno. Zdaj moramo zbrati denar za koše.

I. MEDIC
OŠ Dolenjske Toplice

STRELSKO TEKMOVANJE

V nedeljo, 20. septembra, je bilo na Uršnih selih tekmovanje v streljanju z zračno puško. Tekmovali so: mladinci, gasilci in nogometaši. Vsak tekmovalec je imel na voljo 4 metke. Najboljši strellec je bil Rudolf Adamc s 32 točkami, skupinsko pa je zmagala skupina borcev s 135 točkami ter osvajača pokal.

F. KLOBUČAR
OŠ Dolenjske Toplice

DELOVNO SLAVILI - Za dan pionirjev so imeli po šolah pionirske konference, s katerih so nam poročali številni mladi dopisniki. Na vseh so pregledali minulo delo, se pogovorili o težavah in uspehih, nato pa sprejemali nove programe, ki jih bodo poskušali uspešno izvesti, da bodo vredni naziva pionirjev, „ki rastejo pod Titovo zastavo.“ Posnetek je iz artistske šole.

Vnovič: Grajani za delo

Pripombe na prispevek, objavljen 1. oktobra

V 40. številki Dolenjskega lista je bil na 18. strani objavljen članek z naslovom „Grajani za delo“, podpisani z A. Z., h kateremu imam naslednje pripombe:

Še o eni gospe

V 39. številki Dolenjskega lista ste se v rubriki „Ena gospa je rekla...“ ponovno na žaljiv način obregnili ob IMV, kar ob nekaterih drugih nepopolnih podatkih in netočnostih kazni prizadevanja kolektiva v očeh ožje in širše javnosti. Slednja upravičeno pričakuje objektivno informacijo o dogajanjih v kolektivu, ki se resnično bori z velikimi težavami, zato bralecev ne gre zavajati z neargumentiranimi pogrešnimi „bodici“ v stilu zadnjega primera. Dovoljujemo si pripomniti, da takšno pisanje diskreditira tudi delo večine vaših novinarjev, ki objektivno in odgovorno pristopajo k obravnavanju problematike in razmer v IMV.

Kar zadeva vsebino rubrike „Ena gospa...“ v 39. številki Dolenjskega lista moramo poudariti, da gre za zlonamerno insinuiranje brez vsakršne osnove. Tovariš Jurij Levčnik nima „na voljo“, kot pravite, nobenega avtomobila niti šoferja, ki so last oziroma v delovnem razmerju IMV. Res pa je, da tovariš Levčnik, kadar opravlja naloge za potrebe slovenskega združenega dela, občasno zagotavlja prevoz. To ne preprega ugodnosti, kakršne imajo drugi člani in delegati v organih federacije.

Ob zaključku samo še ena dobromamerna pripomba: če že kdo želi aktivno sodelovati v razreševanju problematike naše delovne organizacije, naj tega ne počne z vračanjem pozornosti celotne javnosti na domnevne grehe posameznikov.

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL NOVO MESTO

Resnično je, da je bil v Cankarjevi ulici v Sevnici pri izkopu električnega kabla, ki smo ga morali polagati v polcevi, poškodovan, vendar ta poškodba ni bila vzrok prekinitve električnega toka. Do poškodbe kabla ni prišlo zaradi malomarnega dela stanovalcev, temveč zaradi malomarnega dela polagalcev kabla, ker kabel ni bil pokrit z opeko. Do kratkega stika pa ni prišlo na poškodovanem mestu s krampom, temveč očitno zaradi poškodbe z grederjem, ker vsled plitvine, polcevi niso bile pokrite z zemljo, ki bi onemogočala premik polcevi, temveč s peskom. Tako je prišlo do premika - polcevi in do poškodbe kabla in kratkega stika. Strokovnjak Elektra tov. Kranjc ni dal navodil za poglobitev polcevi, kar je bilo očitno napaka, čeprav si je zadevo ogledal. Za poškodbo električnega kabla pa niso vedeli vsi člani gradbenega odbora, tako da tudi „pogum“ nekaterim očitno ne bi nič pomagal.

Ko avtor članka govori o nerazumevanju in graji v zvezi z odpravljanjem okvare, ne argumentira „nepravilnosti graje“. Grajana sta bila neučinkovitost in ležarno delo, kar pa avtor v svojem članku povzdiguje in zavija v plašč visoke strokovnosti, namesto da bi postregel s podatkom, ali je skupina štirih delavcev ta dan, ko je sklenila le dve spojki, dosegla svojo normo. Očitno je, da je bila skupini edina naloga ta dan. Povsem lahko, da se je pripeljala na Dolenjskem zdravilo kakih 10.000 ranjencev.

Na Slovenskem se je partizanska saniteta razvijala skladno s širjenjem narodnoosvobodilnega boja in rastjo novih oblik življenja, dela, zavesti in oblasti kot jeder za čas po osvoboditvi. Številne partizanske bolnišnice so delovale v roških gozdovih, v goščavah in globelih, da jih sovražniki ne bi mogli odkriti. Izpričano je, da se je v njih in drugih bolnišnicah na Dolenjskem zdravilo kakih 10.000 ranjencev.

Na krajih, kjer so nekdanje lesene barake, stoje danes spominska obeležja. O življenju in delu v teh improviziranih bolnišnicah pripovedujejo številne stvari. To so pripovedi samih udeležencev, spomini zdravnikov in ranjencev, fotografije in vrsta likovnih zapisov. Vse to predstavlja dandanes neprecenljivo zgodovinsko oziroma dokumentarno gradivo.

JOŽE JEKE Sevnica

Ko ne bo več šolskega urnika

Delovna osnovna šola v Sevnici: za začetek zasipavanje jarkov vodovoda in obiranje sadja - Posvet z zunanjimi mentorji - Zadovoljiv odziv

V sevniški osnovni šoli Sava Kladnika si učenost v dveh izmenah nabira nekaj nad 1.100 učencev. Razumljivo je, da dobrih enajst stotnj te mladeži ne more zgolj sedeti v klopih in kabinetih, ki so jih lani pridobili z dograditvijo.

Ob nagovoru učencev in staršev na letošnji prvi šolski dan je ravnatelj prof. Jože Bogovič na kratko razložil koncept tako imenovane delovne šole. To ni tisto, kar je bilo v zgodovini naše pedagogike tik pred vojno znano kot domovinska vzgoja, ki naj bi hkrati premoščala prepad med umskim in fizičnim delom.

„Vzgjati želimo na primerih, proizvodnem delu. Brez fizičnega dela nikdar ni bilo in verjetno nikoli ne bo,“ je pribil prof. Bogovič na posvetu z zunanjimi sodelavci v torek, 22. septembra, ki naj bi sodelovali pri okrog 16 dejavnostih. Po teh načelih so pričeli namreč že delati od prvega dne novega šolskega leta. Tako sta vsak dan po eden ali dva razreda višješolcev (7. in 8. razred) pri zagrinjanju cevi vodovoda izpod Lisce, od 21. septembra pa tudi na Čanju in Blanci pri obiranju jabolk. S sevniškim Kmetijskim kombinatom so podpisali celo poseben samoupravni sporazum. Delajo od 8. do 12.30 ure. Nekateri si

naberejo tudi žulje, zato bodo znali delo bolj ceniti.

In kaj bodo delali zunanji sodelavci, ljudje iz družbenopolitičnih organizacij in delovnih kolektivov?

Razstava pobratenih

Ob 10. obletnici pobratenja kočevske občine z občino Dolina pri Trstu so minuli petek odprli v kočevskem Likovnem salonu likovno razstavo, na kateri se s svojimi deli predstavlja devet slikarjev amaterjev iz pobratene občine. To so: Luciano Debernardi, Mirko Hrvatič, Vojko Lovriha, Evgen Pancrazi, Marija Pancrazi, Fabio Smotlak, Desiderio Švara, Boris Zuliani in Stane Žerjal. Kot je zapisal Boris Pangerc, so to preprosti delavci, obrtniki in uradniki, ki svoj prosti čas prebijajo ob razpetih platnih in lovijo trenutke doživljenjskih in barvnih odtencev narave. Nekateri med njimi so že priznani ustvarjalci, znani tudi zunaj svoje male zamejske domovine. Razstava bo odprta do nedelje, 11. oktobra.

S prenekatere dejavnostjo se kljub običajnemu pomanjkanju časa marsikdo ukvarja ljubiteljsko. Tako na šoli že vrsto let uspešno delujejo radiomaterji, raketarji in še kdo. Znana resnica je, da so otroci ob zunanjih sodelavcih dostikrat bolj sproščeni kot ob tovarišici, ki je z njimi po pet ali šest šolskih ur. Na ta način želijo okrepiti hortikulturni krožek (vso okolico novo dozidane šole so uredili tako rekoč udarniško), marksistični krožek ima že lepo tradicijo, na novo nameravajo ustanoviti klub OZN, čebelarstvo sekcijo itd.

A. ZELEDNIK

Dober šele šesti predlog

Denarni načrt novomeške kulturne skupnosti, ki je nastajal malone leto dni, naposled sprejet

Denarni načrt novomeške kulturne skupnosti za leto 1981 je naposled pod streho. Zbor izvajalcev ga je izglasoval 16. septembra, zbor uporabnikov pa 30. septembra. Skupščina je ločeno zasedala zato, ker ob skupnem sklepu zbor uporabnikov ni bil sklicen. Tak način dela skupščine je bil tokrat izhod v sili, saj je bil res že čas

kultura in izobraževanje

NA REPUBLIŠKI RAZSTAVI

14. oktobra bodo odprli v Mariboru tradicionalno republiško razstavo najboljših del ljubiteljskih slikarjev. Za to osrednjo prireditve Zveze likovnih skupin Slovenije je strokovna žirija odbrala tudi dela štirih Novomeščanov, članov Likovne skupine Vladimira Lamuta: Tonija Vovka, Marjana Maznika, Jožeta Kotarja in Janka Orača.

za sprejem dokumenta, ki je „uzakonil“ prihodke in razdelitev vsote za dejavnost in preživetje posameznih upnikov na kulturnem področju.

Težko se je sprijazniti z dejstvom, da je dobila novomeška kulturna skupnost denarni načrt šele ob koncu tridesetletja, toda drugače ni šlo. Izvršni odbor se je s tem ukvarjal več kot leto dni, porabil se je v glavnem za preračunavanje in kombinacije s postavkami za prihodke in odhodke. Pripravi je kar šest osnutkov oziroma predlogov za načrt, od katerih je bil uporaben šele zadnji, ki pa je tudi najbolj oskuben. Stabilizacija je občutno posegla tudi v kulturo.

Še bolj kot stabilizacija je v denar posegla republiška kulturna skupnost in si za financiranje skupnega programa od novomeške vsote odrezala kar 21.425.000 dinarjev ali za 29 odstotkov več kot lani. Novomeška kulturna skupnost, ki ima porabo za vsako leto srednjeročnega obdobja določeno in omejeno z zneski, ugotavlja, da bo morala letos nakazati kulturni skupnosti Slovenije 3.383.000 dinarjev več, kot je predvideno v temeljnih njenega plana. Ta razlika je nastala zavoljo tega, ker temelji zahtevki republiške kulturne skupnosti na stopnji 0,56 odst., ta pa velja za vso Slovenijo ne glede na to, kako v posameznih občinah združujejo sredstva za kulturo.

Iz tega je razvidno, da se morala novomeška kulturna skupnost zgolj zaradi različnega načina združevanja denarja odločiti v korist skupnemu republiškem kulturnemu programu vsoti, s katero bi morali financirati polovico dejavnosti Študijske knjižnice Mirana Jarca! Izpad je zelo hud, saj ni le porušil ravnovesja, ampak je ogrozil tudi sam denarni načrt novomeške kulturne skupnosti. Slednjega bi gotovo ne mogli pripraviti v zdaj že sprejeti obliki, če ne bi s spremembo samoupravnega sporazuma o temeljnih plana za obdobje do leta 1985 (podpisovanje v združenem delu novomeške občine še ni končano) pridobili še nekaj sredstev in pokrpali postavke med prihodki.

I. Z.

Dolenjski naravoslovci bodo mentorji mladih

V Novem mestu ustanovili prvo podružnico Slovenskega prirodoslovnega društva - Letos v Dolenjski galeriji razstava naravoslovne fotografije?

Prirodoslovno društvo Slovenije, ki vključuje matematike, fizike, kemike, biologe, astronome in geografe, je dobilo svojo prvo podružnico. Ustanovili so jo 24. septembra v Novem mestu, pobudo zanjo pa je že spomladi dal naravoslovni aktiv izobraževalnega centra za tehniške stroke, sedanje Srednje šole tehniških usmeritev. Na ustanovnem sestanku so za predsednika podružnice izvolili prof. Danijela Bezka.

Novomeška podružnica šteje za zdaj kakih 50 članov. To so učitelji, ki v osnovnih in srednjih šolah na območju Novega mesta poučujejo naravoslovne predmete. „Želimo pa, da se podružnica razraza in njeno delo obogati s strokovnjaki iz delovnih organizacij. Sčasoma naj bi podružnica združevala vse naravoslovce na območju, ki ga pokriva novomeška organizacijska enota Zavoda SRS za šolstvo, to pa šteje kar sedem občin na Dolenjskem in v Posavju,“ je povedal magister matematičnih ved Janez Usenik iz Srednje šole tehniških usmeritev, eden najvnetejših pobudnikov za organizirano delovanje dolenjskih in posavskih naravoslovcov.

Delo podružnice bo potekalo v štirih sekcijah, ki so že dobile svoje vodje, posebni aktivnosti pa predstavljata raziskovalna dejavnost in mentorsko delovanje v naravoslovnih krožkih osnovnih šol in šol usmerjenega izobraževanja. Razvidno je, da si tako organizirani strokovnjaki za razna področja naravoslovja veliko obetajo pri usmerjanju dela mladih. Zato ni naključno napisano v programu dela, da se bo podružnica aktivno vključevala v najrazličnejše oblike raziskovalnega dela mladih, še posebej pa v znane akcije (raziskovanje tal, gibanje „Znanost mladini“ in naloge, ki jih nagradjuje novomeška tovarna Krka. V načrtu je poletni raziskovalni tabor na Valetu pri Portorožu, ki naj bi ga prvič izvedli že prihodnje leto.

Tovrstna dejavnost bo tekla v najtežnjem sodelovanju s številnimi dejavniki, predvsem pa v povezavi z občinsko raziskovalno skupnostjo.

Pomembna vloga novomeške podružnice Prirodoslovnega

Mag. Janez Usenik

društva Slovenije se kaže tudi v načrtovanem sodelovanju pri pripravi in izvedbi tekmovalnega osnovošolcev in sredješolcev v znanju iz naravoslovnih predmetov. To so že ustaljena tekmovalna tekmovanja za mlade matematike, fizike in kemike, na katerih sodelujejo Vegova (v Sloveniji) in druga priznanja.

Sadovi dela naše podružnice naj bi bili mnogoteri in nekaj najpomembnejših razgrnjenih tudi pred širšo javnostjo. Mag. Janez Usenik pravi, da se bodo vsi zelo zavzeli za to, da bi bila razstava naravoslovne fotografije, ki jo Slovensko prirodoslovno društvo prireja že več let, letos na ogled tudi v Novem mestu (v Dolenjski galeriji).

Ena prvih skrbi, ki si jih je naložila podružnica že na ustanovnem sestanku, je pridobitev in ureditev prostorov, primernih za shranjevanje, izposojo in razstave prirodoslovnih zbirk. Mag. Usenik upa, da bo to moč rešiti že čez nekaj mesecev.

I. ZORAN

Ob portretih ranjencev v roških bolnišnicah

V Dolenjskem muzeju v Novem mestu je odprta razstava „Slovenska partizanska saniteta in njeni likovni odmevi“

Z globoko humanostjo prežeta skrb naše samoupravne socialistične družbe in še posebej njene zdravstvene službe za zdravje in dobro počutje delovnega človeka v mnogočem temelji na izkušnjah narodnoosvobodilnega boja.

Skrb za obolene in ranjene je bila v tistih časih sveta stvar in iz dnevnih povelj prvi ukaz, ki ga je bilo treba izpolniti pred vsemi drugimi. Iz zgodovine narodnoosvobodilnega boja so znani številni primeri, ko so partizanski borci tako rekoč z golimi telesi varovali ranjence pred naletni najsodobnejše oboroženega sovražnika.

Na Slovenskem se je partizanska saniteta razvijala skladno s širjenjem narodnoosvobodilnega boja in rastjo novih oblik življenja, dela, zavesti in oblasti kot jeder za čas po osvoboditvi. Številne partizanske bolnišnice so delovale v roških gozdovih, v goščavah in globelih, da jih sovražniki ne bi mogli odkriti. Izpričano je, da se je v njih in drugih bolnišnicah na Dolenjskem zdravilo kakih 10.000 ranjencev.

Na krajih, kjer so nekdanje lesene barake, stoje danes spominska obeležja. O življenju in delu v teh improviziranih bolnišnicah pripovedujejo številne stvari. To so pripovedi samih udeležencev, spomini zdravnikov in ranjencev, fotografije in vrsta likovnih zapisov. Vse to predstavlja dandanes neprecenljivo zgodovinsko oziroma dokumentarno gradivo.

Del bogate likovne upodobitve partizanskih bolnišnic, njihove zunanje in notranje podobe ter življenja in dela v njih, s portreti zdravnikov, ranjencev in drugega osebja je od 2. oktobra na ogled v mali razstavnici dvorani novega oddelka NOB in ljudske revolucije Dolenjskega muzeja, razstavo pa so pripravili v počastitev 30. sestanka Zveze znan-

Drago Vidmar: KMETICE NOSIJO RANJENCA, monotipija, 1944

stvenih društev za zgodovino zdravstvene kulture Jugoslavije, ki je več dni potekal v Novem mestu. Večji del teh zapisov (večinoma gre za risbe s tušem, kredo ali svinčnikom) je nastalo oktobra 1944, ko sta partizanska slikarja Božidar Jakac in France Mihelič obiskala partizanske bolnišnice Spodnji in Zgornji Hrastnik, Jelendol, Jelenbreg, Leseni Kamen, Stari Log in Vinico, zabeležila njihovo avtentično podobo in zajela v svoje skicirke tudi mnogo najrazličnejših utripov in stanj v njih in okoli njih. Poleg njunih del so razstavljene tudi stvaritve drugih partizanskih likovnikov - Alenke Gerlovič, Iveta Šubica, Vita Globočnika, Ivandeta in Draga Vidmarja, Doreta Klemenčiča - Maja in Cora Skodlarja, ki jih je privlačeval motiv ranjenega borca.

Razstava je lepa počastitev 40-letnici vstaje slovenskega naroda in 40-letnici prvih korakov lege naše slovenske partizanske sanitete.

I. ZORAN

TELEVIZIJSKI SPORED

9. X.

petek

1

8.55 TV V ŠOLI: Koledar, Pariz, Slovenščina
10.00 TV V ŠOLI: Angleščina, Risanka, Zgodovina, Mali program, Risanka, Izobraževalna reportaža, Zadnje minute
15.30 TV V ŠOLI, ponovitev
17.10 POROČILA
17.15 ČEBELKO HLACEK, japonska risanka
17.40 JAZZ NA EKRANU: PORL IN ETTA CAMERON
Plesni orkester RTV Ljubljana, ki ga vodi Jože Privšek, izvrstno igra

tudi jazz. Tako je ta orkester z dokajšnjim uspehom nastopal v Berlinu, kjer je spremljal ameriško pevko Etto Cameron.
18.10 OBZORNIK
18.20 JEZIK V JAVNI RABI: UPORABA LASTNIH IMEN V PISNEM JEZIKU
18.30 SODOBNA MEDICINA: O INVALISKO - POKOJNISKEM ZAVAROVANJU
18.55 NE PREZRITE
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 PREBUJAJOČA SE DEŽELJA
22.15 V ZNAMENJU
22.30 NOČNI KINO: ZAHODNI INDIJCI
Mavretanski film z gornjim naslovom je pred dvema letoma posnel

Med Hondo, in sicer po literarni predlogi Daniela Boukmana. Gre za pripoved o 400-letni zgodovini antilskih otokov, o tamkajšnjih ljudeh, ki so bili stoletja sužnji, po njihovih naravnih bogastvih pa mnogi segajo še dandanes. Na festivalu v Kartagini je bil film lani prejel nagrado kritike, igrajo pa Robert Liensol, Roland Bertin, Toto Bissairthe, Helene Vincent, Ti Emile in drugi.

2

16.55 Test - 17.10 Dnevnik v madžarščini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Mali svet - 18.15 Koraki - 18.45 Godba brez not - 19.30 Dnevnik - 20.00 Porota - 20.45 Zagrebška panorama - 21.10 Zeleni kabaret - 21.40 Kulturni mozaik

10. X.

sobota

1

8.00 POROČILA
8.05 CICIBAN, DOBER DAN: TRGATEV
8.20 BELI DELFIN, francoska risanka
8.35 DIVJA LETA
9.05 PISANI SVET: POLJANE V BELI KRAJINI
9.30 PRIPOVED O STEREOTIPNEM VPRAŠANJU, dokumentarna oddaja
10.05 ZGODOVINA ŠAHA
V italijanskem Meranu poteka boj med svetovnim šahovskim prvkom A. Karpovom in izzivalcem V.

Korčnjem, zato si televiziji niso mogli izbrati primernejšega časa za ponovitev izobraževalne nanizanke o zgodovini šahovske igre.
10.25 BOLNIŠNICA NA KONCU MESTA
11.25 POROČILA
14.25 SARAJEVO: SLOBODA, prenos nogometne tekme
16.15 BOSNA: ZADAR, prenos košarkarske tekme
17.45 POROČILA
17.50 POTOVANJE CHARLESA DARWINA
18.50 NAŠ KRAJ: VELIKA NEDELJA
19.05 ZLATA PTICA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 TELEVIZIJSKA KRIŽANKA

21.35 OVIRAM NAPROTI, ameriški film
Učitelj, kateremu ni vseeno, ali bo otroke kaj naučil ali ne, se v nekem newyorškem predmestju srečuje s številnimi težavami. O tem bo govoril film, ki ga je Robert Mulligan 1967 posnel po romanu Bele Kaufmana, glavne vloge pa igrajo Sandy Dennis, Patrick Bedford in Eileen Heckart.
23.35 TV KAZIPOT
23.55 POROČILA

2

17.15 Narodna glasba - 17.45 Glasbeni album - 18.00 Resna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Balijski obredni plesi (dokumentarni film) - 20.45 Poročila - 20.55 K-X Andromede - 21.25 Športna sobota - 21.45 Koncert z Bemusa 81

11. X.

nedelja

1

9.25 POROČILA
9.30 ZIVZAV
10.20 LJUBEZEN PO KMEČKO
11.10 TV KAZIPOT
11.30 NARODNA GLASBA
12.00 KRATEK FILM
12.15 KMETIJSKA ODDAJA
13.15 POROČILA
14.25 RADOŠT EVROPE, posnetek prireditve
15.45 POROČILA
15.50 PEVEC JAZZA, ameriški film
Film, ki si ga bo moč ogledati to nedeljsko popoldne, po vsebini sicer

ni nič posebnega (pripoved teče o tegobah sina slavnega pevca), zanimiv pa je vendarle, saj označuje veliko prelomnico v zgodovini filma. S tem filmom se je namreč začel in utrdil pojav zvočnega filma; govornice je resda bore malo, zato pa je toliko več glasbe. Film je 1927 zrežiral Alan Crosland, igrajo pa Al Johnson, May McAvoy, Warner Oland, Eugenie Bresserer in drugi.

17.15 ŠPORTNA POROČILA
17.25 BORAC: KOLINSKA SLOVAN, prenos rokometne tekme
18.45 MUENCHEN, reportaža o zanimivostih bavarskega glavnega mesta
19.10 RISANKA
19.24 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK

19.55 VREME
20.00 BAZA NA DONAVI
21.15 KRASNA SI, SOČA, reportaža
21.45 V ZNAMENJU
22.05 REPORTAŽA O NOGOMETNI TEKMI VOJVODINA: CRVENA ZVEZDA
22.23 ŠPORTNI PREGLED

2

16.00 Nedeljsko popoldne - 17.30 Vroči obračun (ameriški film) - 19.00 Risanke - 19.30 Dnevnik - 20.00 Portreti opernih hiš - 21.00 Včeraj, danes, jutri - 21.25 Ponovitev zabavnoglasbene oddaje

12. X.

ponedeljek

1

8.45 TV V ŠOLI: Koledar, Pravljice, Vaške cerkve v Istri, Istrske ograde
10.00 TV V ŠOLI: Materinščina, Risanka, Zemljepis, Mali program, Risanka, Iz arhiva šolske TV, Zadnje minute
15.30 TV V ŠOLI: Jesenki plodovi, Pravljica, Geometrija, Človek spreminja rečne tokove
17.10 POROČILA

17.15 GLASBA ZA CICIBANE: NEKAJ VESELIH
17.35 NOBELOVCI: MARTIN LUTHER KING
18.05 JEDRSKA REVOLUCIJA: ATOM, TA NEZNANKA
Povojni čas je marsikaj prinesel tudi na področju raziskovanja atoma. Atomska bombo je uspelo izdelati v več državah, velesili sta narekovali strašansko oboroževalno tekmo, pogajanja o razoroževanju pa so se večkrat znašla v slepi ulici.
18.35 OBZORNIK
18.45 POP GODBA: NECA FALK
19.15 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK

19.55 VREME
Nadaljevanje sporeda je zaenkrat še neznanka, saj televizijcem ni uspelo sestaviti obvestilo, katero dramo si bo moč ogledati, tudi časa predvajanja kulturnih diagonal in poročil niso določili.

2

17.10 Dnevnik v madžarščini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Pot okoli sveta - 18.00 Miti in legende - 18.15 Izobraževalna oddaja - 18.45 Telesport - 19.30 Dnevnik - 20.00 Po sledih napredka - 20.50 Zagrebška panorama - 21.15 Skag

13. X.

torek

1

9.05 TV V ŠOLI: Koledar, Jesenki plodovi, Obiščimo pošto, Dnevnik 10
10.00 TV V ŠOLI: Dokumentarni film, Risanka, Književnost in jezik, Mali program, Risanka, Glasbeni pouk, Zadnje minute
15.40 SOLSKA TV: Na pragu fašističnega napada, Generator, Zemlja se spreminja
17.10 POROČILA
17.15 BELI DELFIN

17.30 KO UTIHNJE SOLSKI ZVO-NEC
18.00 PRAZNIČNI DNEVI SLOVENSKE FOLK LORE
18.30 OBZORNIK
18.40 MOSTOVI - HIDAK, oddaja za madžarsko narodnostno skupnost
18.55 KNJIGA
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 SKUPNO
Drevišnja oddaja, ki jo bodo skupaj pripravili jugoslovanski televizijski studiji, bo govorila o železnih, točneje, o težavah jugoslovanskih železničarjev, ki se nikakor ne morejo izkoptati iz izgub.

21.05 VOLTAIRE, TA VRAŽJI ČLOVEK
22.05 V ZNAMENJU
22.20 ZA LAHKO NOČ - Slavko Osterc: SALOMA, opera

2

17.10 Dnevnik v madžarščini - 17.30 Dnevnik - 17.45 Pionirski TV studio - 18.15 Knjige in misli - 18.45 Narodna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Človek in čas - 20.30 Zabava vas Nana Mouscuri - 21.25 Zagrebška panorama - 21.50 Safari po Jankanjiju (nigerijski dokumentarni film)

14. X.

sreda

1

9.00 TV V ŠOLI: Koledar, Učenci v samoupravni družbi, Sestanek samoupravljalcev, Indija, Za učitelje
10.00 TV V ŠOLI
10.55 OKTOBER V KRALJEVU, prenos spominke proslave

14.25 GRČIJA: DANSKA, prenos nogometne tekme
17.15 POROČILA
17.20 CIRKUS
17.45 ROMANTIKA PROTI KLASICIZMU
18.15 OKROGLI SVET
18.25 OBZORNIK
18.40 JESENSKA SERENADA ZA TROBILNI TRIO
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK

19.55 VREME
20.00 FILM TEDNA: MOJA DRAGA IZA
Vsebine tega slovenskega filma ne bomo povzemali, povejmo le, da ga je Vojko Duletić posnel po istonaslovnem romanu Iva Zornana. Igrajo Zvone Hribar, Bert Sotlar, Stefka Drolčeva, Boris Juh, Radko Polič, Milena Zupančičeva in drugi. Po predvajanju filma bo razgovor z režiserjem.
21.40 MINIATURE: BORIS JESIH
21.50 V ZNAMENJU

15. X.

četrtek

1

8.55 TV V ŠOLI: Koledar, Začetek, Serijska proizvodnja, Delitev celic
10.00 TV V ŠOLI: Kemija, Umetnost, Risanka, OZN, Risanka, Zadnje minute

15.55 SOLSKA TV: Na pragu fašističnega napada, Generator, Zemlja se spreminja
Prvi prispevek bo prikazal razmere, v kakršnih se je izvršil vdor fašistov v Jugoslavijo, nato bo govor o generatorju, napravi, brez katere ne bi bilo električnega toka, ob koncu oddaje pa se bodo šolarji seznanili še z naravnimi silami, ki počasi, a vztrajno spreminjajo zemeljsko površje.

17.25 POROČILA
17.30 DIVJA LETA
18.00 NOVA OBZORJA
18.30 OBZORNIK
18.40 ŠESTI KROG, športna oddaja
19.10 RISANKA
19.26 ZRNO DO ZRNA
19.30 DNEVNIK
19.55 VREME
20.00 MEDNARODNA OBZORJA
21.35 625
22.15 V ZNAMENJU

Renault 4 GTL kljub manjši porabi goriva še močnejši in udobnejši!

Najpopularnejše francosko vozilo je preizkušeno na cestah sveta in s številnimi prednostmi osvaja tudi naše tržišče. RENAULT 4 GTL je predvsem gospodarno, praktično in zanesljivo vozilo. Avtomobil oblikovan za danes in jutri. Avtomobil, čigar udobje bo zadovoljilo tudi vaše želje.

RENAULT 4 GTL!

- Močnejši in bolj dinamičen motor s 1108 cm³ (1,108 l)
- minimalna poraba goriva - 4,8 l/80 km/h
- velik prtljažni prostor - 1185 dm³ (1185 l)
- Udoben - izpopolnjena neodvisna obesa in amortizerji ter obogatena oprema
- design za danes in jutri

VOZITE SE GOSPODARNO, UDOBNO IN ZANESLJIVO!

Renault 4 GTL - »mali velikan«

INDUSTRIJA MOTORNIH VOZIL
NOVO MESTO

RENAULT

RENAULT 4 TL Special
ZA 60.000 GOTOVINE
in 18 mesečnih obrokov,

PRI PLAČILU Z DEVIZAMI
19% CENEJE

VSE INFORMACIJE V:
POSLOVALNICI IMV:
NOVO MESTO, ZAGREBŠKA 10, TEL. (068) 21-770, 22-927

IN OSTALI PRODAJNI MREŽI:

avtotehna

LJUBLJANA, TITOVA C. 36,
TELEFON: (061) 317-044

automerku

TOZD CELJE, CELJE, MIKLOŠIČEVA 5,
TELEFON: (063) 24-200

DOBAVA TAKOJ!

Pionirjeva zmaga v Zagrebu

Prvo mesto novomeških odbojkarjev na mednarodnem turnirju — V soboto doma turnir ob Pionirjevi 35-letnici

V četrtletju in petek je bil v Zagrebu odbojkarški turnir, na katerem so razen gostitelja Novega Zagreba sodelovali tudi novomeški Pionir, Karlovac in BKV Elloere, član prve madžarske lige iz Budimpešte. Po vrsti atraktivnih iger je presenetljivo zmagal novomeški Pionir, ki je vse tri tekmece odpravil z enakim rezultatom: 2:1: Karlovac (-13,12,8), BKV Elloere, (-12,5,7) in Novi Zagreb (-15,11,13). Končni vrstni red: 1. Pionir, 2. Novi Zagreb, 3. BKV Elloere, 4. Karlovac. Za

pionirja so nastopili Vernig, Primc, Kosmina, Brulec, Graberški, Babnik, Kolarič, Pečar, Savarin, Znidarič in Goleš ml. Trener Vladimir Janković.

V soboto se ljubiteljem odbojke spet obetajo lepe igre na turnirju, ki ga v čast 35-letnice SGP Pionir prireja domači odbojkarški klub. Razen Pionirja bodo nastopili Pakrac in Bled, oba iz I. B zvezne lige, in Novi Zagreb iz II. zvezne lige. Turnir se bo začel ob 8.30 v športni dvorani.

PRELEC ZMAGAL

V razburljivem finalu četrtega odprtega prvenstva Trebnjega je prvič zmagal Drago Prelec, član brežiškega Partizana, ki je podrl 1638 kegljev. Drugi je bil doseganji dvakratni zmagovalac Niko Goleš, ki je zaostal za en kegelj, tretji pa Mohorič iz IMV.

N. G.

Tudi Novomeščanke vse bliže vrhu

II. ZRL — zmaga Novomeščank v Ajdovščini in točki Ribničankov proti Jelovici — Zenski derbi v SRL brez zmagovalca — Krčani praznih rok

Prvenstvo v II. zvezni rokometni ligi pri moških in dekletih postaja vse bolj zanimivo, še posebej ker igrajo dolejnjska predstavnik v obeh konkurencah eno najvidnejših vlog. Z zmagama v 4. kolu (Novomeščanke so v Ajdovščini ugnale Mlinotest, Ribničani pa doma Jelovico) sta oba s 6 točkami povsem pri vrhu in kaj lahko se zgodi, da bosta že po sobotnem kolu tudi vodila.

INLES — JELOVICA 20:17 (11:9)

Po nenačakanem porazu v prejšnjem kolu Ribničani tudi tokrat niso pokazali dobre igre, le da sta tokrat, to pa je tudi najpomembnejše, točki ostali doma. Domači rokometarji so vodili skozi celo srečanje, vendar so se morali na koncu krepko potruditi za končen uspeh.

Inles: Gelze, Križman, J. Ho 2, Tanko 2, Troha 4, Karpov 2, Mikulin 7, Ambrožič 3, Putre, Kersnič.

Lestvica: Varteks in Zagreb 8, Inles 6 itd.

V naslednjem kolu gostujejo Ribničani pri Dubovcu.

MLINOTEST — NOVO MESTO 26:31 (12:11)

Mlada, a bolj izkušena vrsta gostij je brez težav ugnala borbeno domačinke. Novomeščanke so tudi tokrat dokazale, da so v zelo dobri formi, še posebej pa najboljši strelki Godlerjeva in Mršnikova; le-ta je sama dosegla preko polovice zadetkov za svoje moštvo.

I. ROŠKI KROS

Smučarski klub Rog iz Novega mesta skrbi poleg vzgoje kakovostnih tekmovalcev tudi za množičnost, predvsem z organizacijo seminarjev, tečajev in številnih tekem. Tokrat so se člani sodelovanju z novomeško ZTKO odločili za organizacijo I. roškega kroga. Smučarska in atletska zveza Slovenije sta zaradi dobrih novomeških organizatorjev in odličnih tekaških prog v Rogu kros Dolenjcev uvrstili celo v koledar množičnih smučarskih prireditev v novi tekmovalni sezoni.

Tako pripravijo organizatorji v soboto, 10. oktobra, v Podturnu pri Dolenjskih Toplicah oziroma na Resi, kjer bo start I. roškega teka ob 11. uri, okoli 500 nastopajočih iz Slovenije, Hrvaške, pa tudi zamejstva. Pripravili so tekmovalni progi. Prva, na kateri bodo merili moči izkušenejši in trenirani tekmovalci v štirih kategorijah, bo dolga 12, druga, za ženske in rekreatorje, pa 4 kilometre.

Prijave pošljite na naslov: SK Rog, Novo mesto, p. p. 18. Prijavili se boste lahko tudi dve uri pred startom. Podrobnejše podatke lahko dobite pri članih društva, vodjih rekreacije v organizacijah združenega dela in v društveni pisarni. V primeru deževja bo prireditev preložena.

DIRKA V ŠMIHELU

Prometni krožek naše šole je ob pomoči članov kolesarskega kluba Novoteks na dan pionirjev 29. septembra priredil dirko kolesarjev po šmihelskih ulicah, na kateri je sodelovalo 90 učencev. V kategoriji A je zmagal Izток Hrastar, v B Niko Galeša, v C Gregor Koprivnik in D Peter Judež in v E Boštjan Šlejkovec. Prvi trije iz vsake kategorije so dobili medalje, uvrščeni do 10. mesta pa priznanje in značke.

FRANCI MERZEL

252 UČENCEV NA KROSU

ŠSD Jančka Mevžlja v Mokronogu je pred dnevi pripravilo jesenski kros, na katerem je nastopilo kar 252 učencev vseh razredov. Zmagovalci po posameznih kategorijah so: Robi Gregorič, Marjan Strajnar, Srečo Starič, Jože Mikec ter Marija Dolenšek, Vesna Miklič, Marina Krakar in Ksenija Radmnič pri dekletih.

Novo mesto: Robek, Mlakar, Turk, Štrukelj 4, Iličin 2, Sitar 3, Jakš 1, Godler 5, Mršnik 16, Majcen.

Lestvica: Velenje 8, Novo mesto, Arena, Zrinjski 6, itd.

V 5. kolu se v Novem mestu obeta derbi med domačo vrsto in Zrinjskim.

DERBI BREZ ZMAGOVALCA

Najzanimivejše srečanje 5. kola v SRL za ženske je bilo nedvomno v Kočevju, kjer so domačinke imele v gosteh Senterječanke. Rezultat 13:13 (6:7) povsem ustreza dogodkom na igrišču, čeprav so bile gostje celo bliže zmagi. Nekaj pred koncem so namreč Senterječanke vodile že z 12:9, vendar so jih Kočevke s štirimi zaporednimi zadetki ujеле.

SLOVAN — NOVOLES 69:71 (63:63, 24:31)

V 8. kolu slovenske mladinske lige so se Novomeščanke v gosteh pomerile z ekipo Slovana. Domačinke so pričakovale lahko zmago, po kateri bi se uvrstile v zaključni del tekmovalja. V tipični prvenstveni tekmi, v kateri sta se ekipi ves čas menjavali v vodstvu, so po podaljški zmagale gostje po zaslugi razpoloženih Bunčeve in Galove in napadu ter dobre igre Tomšičeve v obrambi.

Novoles: Mežan 1, Avguštin 13, Tomšič 4, Gal 20, Bučar 1, Jarc 4 in Bunc 28.

Najboljši karateisti SRS v Novem mestu

Uspeh domačinov na republiškem prvenstvu

V novomeški športni dvorani je bilo v soboto karate tekmovalje pionirjev v katah, ki se ga je udeležilo 40 tekmovalcev iz osmih slovenskih klubov. Tekmovalje, ki ga je pod pokroviteljstvom tovarne Novoteks pripravil novomeški klub Jugokaj, si je, žal, ogledalo le malo ljubiteljev tovrstnega športa.

Med mlajšimi pionirji, kjer je nastopilo 15 tekmovalcev, je bil Novomeščan Tilen Dominko četrti. Med starejšimi pionirji je Otmar Zajc (Novo mesto) za svojo vajo prejel največ točk, Andrej Hribar pa je bil tretji. Novomeščani so slavili tudi kot ekipa in zmagali med starejšimi in mlajšimi pionirji. Na državno prvenstvo, ki bo letos v BIH, so se uvrstili posamezniki in ekipa do drugega mesta v vsaki kategoriji.

REPUBLIŠKI PRVAKI — Ekipa mlajših pionirjev novomeškega kluba Jugokaj je ekipno osvojila največ točk in se bo potegovala za naslov državnega prvaka. (Foto: J. Pavlin)

Derbi brez zmagovalca

Odigrano 5. kolo v SNL — Bela krajina—Kočevje 1:1, Elan—Domžale 5:1 in Brežice—Ojstrica 2:7

Po enotedenskem premoru zaradi igranja pokalnih tekem se je nadaljevalo prvenstvo v obeh skupinah slovenske nogometne lige. Najzanimiveje je bilo v Črnomlju, kjer sta se pomerili enajsterici Bele krajine in Kočevja, medtem ko so imeli Novomeščani v gosteh vrsto Domžal.

Derbi med Belo krajino in Kočevjem se je končal neodločeno, čeprav so domačini po prvem delu še vodili. Po prikazanem pa je rezultat 1:1 še najbolj realen. Tretji dolejnjski predstavnik v tem tekmovalju, ekipa Elana, pa je v nedeljo doobra napolnil mrežo Domžalčanov. Rezultat 5:1 (3:1) najbolj zgovorno govori o razmerju moči na igrišču.

Lestvica po 5. kolu. Tabor — Jadran 10, Bela krajina 7, Elan 6, ... 7. Kočevje 4.

V vzhodni skupini pa so nogometarji Brežic doživeli še en hud poraz, saj so jih na domačem igrišču

premagali iz Ojstrice kar s 7:2. Brežičani so krepko zadnji, že v nedeljo pa jih čaka nova težka preizkušnja, saj potujejo v goste k vodilnemu Elcroju.

TELOVADBA ZA NAJMLAJŠE

Partizan, društvo za telesno vzgojo in rekreacijo, Novo mesto, organizira redno gimnastično vadbo za najmlajše, ki se prične v sredo, 14. oktobra. Urnik je naslednji: od 15.15 — 16.00 (cicibanji in cicibanke 3. — 4. leta), od 16.00 — 16.45 (4. — 5. leta), od 16.45 — 17.30 (od 5 do 7 let). Vadba je v osnovni šoli „Katja Rupena“ (mala telovadnica).

Partizan Novo mesto

POTA IN STRAN POTI

dežurni poročajo

TAT V HLEVVU — Pri Neži Pirc na Vinjem vrhu je bil na obisku tat. Razgledal se je po hlevu in odnesel 6 rac in tri zajce.

OB ŽAGO — 1. septembra je bilo GG Novo mesto ob motorno žago. Orodje je bilo v kombiju, ki je stal na gozdni poti na Parmi na Gorjančih. Tat je odprl steklo na vratih, izpod sedeža izmaknil žago in odhitel.

NESREČNI NOGOMET — V nedeljo je bilo vlomljeno v osebni avto Senterječana Vladimira Lešnika. Medtem ko je bil na nogometni tekmi, je vlomilec vrtil v avto in odnesel denarnico s 490 dinarji in ročno uro.

NA HLADNO — Senterjejski miličniki so 4. oktobra zvečer pridržali do iztreznitve 44-letnega Štefana Bratkoviča iz Mihovega pri Senterjeju. Možak je v rožičah razgrajal po lastni hiši.

Vse drugo, samo gostilna ne

Strahotne sanitarno-higienske razmere v „Marini“ v Malem Nerajcu — Tudi prodajalna ljubezni?

Zaradi skrajno neprimerne sanitarno-higienske stanja in grobih kršitev higienskih norm so inšpektorji pred dnevi takoj zaprli gostilno „Marina“ v Malem Nerajcu. V tem gostišču, ki ga vodi Žarko Grujič, je bilo ogroženo zdravje ljudi.

Ob pregledu je bila točilnica razmetana, prti na mizah umazani, okenske police zaprašene, v stekleni vitrini za sendviče je bil mrčes. Oprema v posebnem prostoru za goste je bila razbita, dotrajana, oblaženi deli stolov zamazani, na njih pa sledovi čevljev, gostje so očitno hodili po opremi. Tla so bila zamazana, zaprašena, na tleh so ležali ostanki in cigaretni ogorki, stena, prevlečena s plastiko, razbita in polita s kavo.

Rečeno je bilo, da je bila oprema razbita zaradi pretepa, ki se je „vršil“ 6. septembra. Od takrat prostor ni bil počiščen. V kuhinjskih pomivalnih koritih je bilo veliko umazane posode z ostanki hrane. Mrčesa je mrgolelo, gobe za umivanje so zaudarjale. V hladilniku so bile odmrznjene ribe, po strokovni presoji neužitne.

DVA HUDO RANJENA AVTO ZGOREL

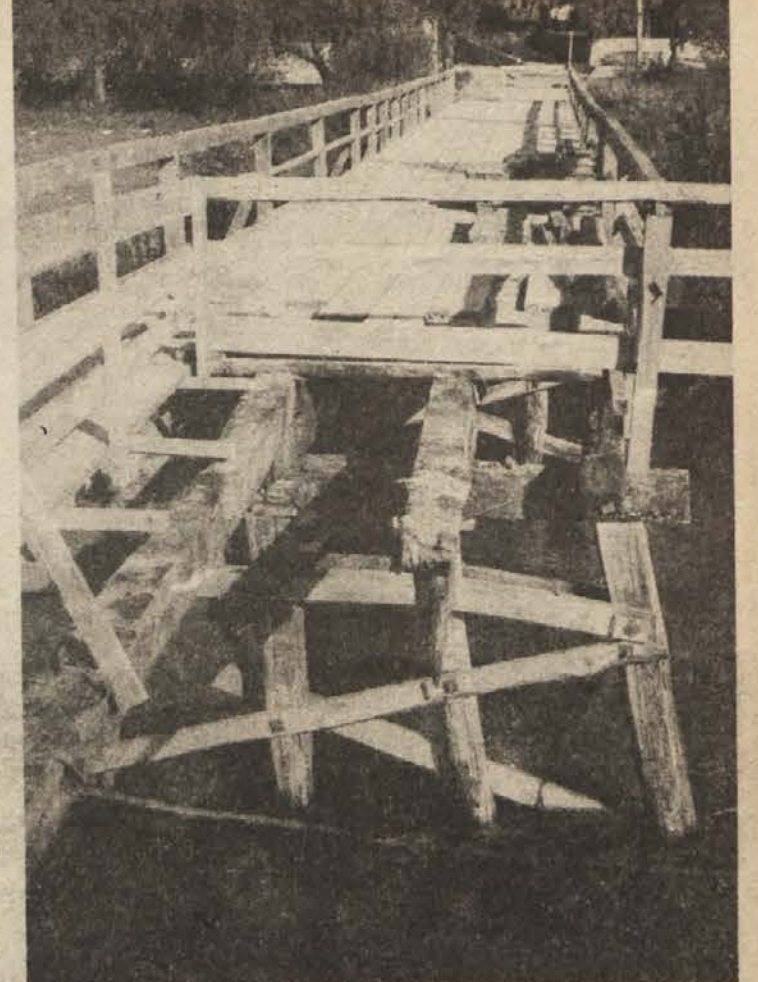
V soboto popoldne je 24-letni Jurj Juršinič iz Celja peljal z avtom od Krškega proti Radečam. Zaradi neprimerne hitrosti in alkohola je začelo avto v Dol. Boštanju zanašati, zadel je v hrib in se vžgal. Požar je še posebej razvnelo žganje, ki je bilo v avtu. Hudo ranjena sta bila sopotnik Franc Juršinič (49 let) iz Perudine pri Črnomlju in 12-letni Silvo Matjašič iz Celja, ki ima opekline tretje stopnje. Avto je uničen.

KRONIKA NESREČ

ZADEL JO JE — Franc Bregar iz Tomaže vasi je 28. septembra popoldne vzvratno zapeljal osebni avto s parkirišča pri gostilni Luzar v Skočjanu. Mimo je prišla po cesti Štefka Kadivnik iz Skočjana in avto jo je zadel in zbil. Ženska so obvezali v zdravstvenem domu.

DVA V BOLNIŠNICO — Alojz Dragovan iz Lovkvice je 30. septembra popoldne s traktorjem zavjaval na levo stransko pot v Lovkvi. Nasproti je iz novomeške smeri pripeljal z osebnim avtom Sulejman Misaljevič iz Cazina in trčil v traktor. Sopotnika v osebnem avtu so morali odpeljati v novomeško bolnišnico. Škode je za 40.000 din.

ZA 50.000 ŠKODE — Franc

MOST NI VZDRŽAL — V petek je tovornjak, naložen z 12 tonami opeke, zapeljal na most čez Krko v Zalogu pri Novem mestu. Most je v precej slabem stanju, največja dovoljena teža je 1,5 tone. Tako ni čudno, da se je za tovornjakom porušil in je zdaj zaprt za promet. Kaže, da je bil za volanom tovornjaka Anton Drnovšek z Goleka pri Krškem. Zadeva bo prišla pred sodnike. (Foto: J. PAVLIN)

NA NOČNI KRIVOLOV

Na cesti pri Brežicah so bizeljski miličniki 29. septembra ponoči ustavili 33-letnega avtomobilista Zdravka Santoliča z Otoka pri Samoboru. Z njim sta bila v avtu še sovaščana Antun in Marjan Horvat. Miličniki so ugotovili, da je bila trojica namenjena na krivolov v bližnji gozd. Na avtu je bil nameščen žaromet, med prtjago pa so našli tudi lovsko puško.

NESREČA SREDI NEURJA

Andrej Trdan iz Kota pri Semiču se je 28. septembra zvečer peljal na kolesu z motorjem od Semiča proti Gabru. Ko se je peljal po železniškem nadvozu v Gabru, se je zabliskalo, ulil se je dež. Na motorju je ugasnila luč, blisk je kolesarja menda zasleplil, Trdan je zdrknil v levo, trčil v ograjo in se prekucnil po nasipu navzdol. Trdan je bil laže ranjen.

UKRADENO HITRO NAŠLI

Od 29. septembra do 1. oktobra je bilo vlomljeno v vikend Franca Varšiča na Jablanici pri Boštanju. Nepridiprav je odnesel radiokasetofon, rjuhe in nekaj žganja. Ukradene stvari so miličniki kasneje našli pri 27-letnem Antonu Solcu iz Jablanice.

TAT V ŠOLI

Na bršljinjski osnovni šoli so imeli pred nedeljo vlomilski obisk. Nepridiprav je vdrl skozi okno, nasilno odprl vrata v kuhinjo in vzel nekaj kuhinjskega pribora, dežnik, za pod zob salamo, za dobro počutje pa nekaj kave. Obiskal je tudi zbornico, kjer je vzel kasetofon. Škode je za 10.000 din.

PELJALA PO LEVI

V petek zjutraj je Nasib Čehić iz okolice Pazina peljal avtobus ljubljanske registracije od Novega mesta proti Metliki. V Bereči vasi je nasproti pripeljala po levi strani avtomobilistka Marija Badovinac z Jugorja. Vozili sta trčili, ranjena sta bila Badovinčeva in njen 5-letni sin Peter. Obvezali so ju v metliškem zdravstvenem domu, škode pa je za 400.000 din.

ZAGORELO V BARAKI

V soboto je v Lovkah pri Črnomlju zgorela baraka Marjana Hudorovca. V njej je stanoval Štefan Tkalčič in kuril v štedilniku, ki so ga leta že hudo načela. Poleg tega je bil nekakšen dimnik speljan ob leseni steni. Ogenj je barako upepelil, škode je za 20.000 din.

Stravs iz Meniške vasi je 28. septembra popoldne peljal z osebnim avtom od Vavte vasi proti Dol. Toplicam. V Dol. Gradišču je dohitel traktor s prikolico, ki je prav tako ustavil ob robu ceste. Stravs je hitro zavil mimo in trčil v osebni avto, ki ga je nasproti pripeljal Janez Stavdohar iz Dragatuša. Škode je bilo za 50.000 din.

DEČEK V BOLNIŠNICO — 12-letni Franc se je 29. septembra dopoldne peljal na motorčku od Ulice k Roku na prednostno Šmihelsko cesto v Novem mestu in trčil v osebni avto, ki ga je iz mesta pripeljal Anton Kapš iz Uršnih sel. Fantiča so odpeljali v novomeško bolnišnico, škode pa je za 10.000 din.

SV. STEFAN - HOTEL MAESTRAL

5.300 din (letalo, avtobus)

ODHODI: ob nedeljah zvečer,
POVRATKI: ob sobotah dopoldne

OKTOBER: 11., 18. in 25.

IZLETI: Ogleđ Sv. Stefana, Budve, Cetinja, Lovčena in Skadarskega jezera

DOPLAČILO ZA IZLET V ULCINJ: 450 din s kosilom

MOŽNOST KREDITA!

INFORMACIJE IN PRIJAVE:

POSLOVALNICE KOMPASA v NOVEM MESTU, RIBNICI, LJUBLJANI in v ostalih poslovalnicah ter pooblaščenih agencijah.

AGRARIA BREŽICE
TOZD „FLORA“ ČATEŽ

obvešča prebivalce Mokronoga in okolice, da je pričela poslovati

CVETLIČARNA V MOKRONOGU

ki je odprta

OB DELAVNIH OD 7. DO 15. URE

OB SOBOTAH OD 7. DO 12. URE

Nudimo vse vrste svežega rezanega cvetja, lončnice, sadike, zemljo za lončnice, gnojila za cvetje, sveče, spominke in drugo.

Izdelujemo po naročilu sveže vence in ostale nagrobne aranžmaje. Stalna zaloga vencev iz umetnega cvetja.

Za obisk se priporoča kolektiv CVETLIČARNE MOKRONOG.

OZIMNICA

Tudi v letošnjem letu smo vam v Eti v Kamniku pripravili ozimnico iz vložene in pasterizirane povrtnine na osnovi predlogov naših številnih kupcev. Kupite jo lahko preko vaše osnovne organizacije sindikata in v trgovinah z živili.

Na voljo vam je v dveh paketih:

— ETA mala ozimnica, v kateri je 12 kozarcev vloženih vrtnin, po ceni 340 din

— ETA velika ozimnica, v kateri je 24 kozarcev vloženih vrtnin in kompotov po ceni 690 din

PRODAJA OZIMNICE SE BO PRIČELA OKTOBRA.

PAKETI

PIONIR

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE „PIONIR“ NOVO MESTO – TOZD STROJNO PROMETNI OBRAT RAZPISUJE PROSTE DELOVNE NALOGE IN OPRAVILA:

1. 4 NK DELAVCEV
2. 5 KV KLJUČAVNIČARJEV
3. 2 STRUGARJEV
4. 2 ZIDARJEV
5. 1 TESARJA

POGOJI ZA SPREJEM:

pod tč. 1 končana ali nedokončana osnovna šola
pod tč. 2–5 končana poklicna šola ustrezne smeri

Kandidati bodo pridobili lastnost delavca v združenem delu s polnim delovnim časom, za nedoločen čas in s pogojem tri-mesečnega poizkusnega dela.

Ponudbe z opisom dosedanjega dela, življenjepisom in dokazili o izobrazbi sprejema 15 dni po objavi SGP „PIONIR“, Kettejev drevored 37, 68000 Novo mesto.

Kandidati bodo o rezultatih obveščeni v 30 dneh po zaključku oglasa.

731/40–81

trebanjska
industrija
montažnih objektov
trebnje

TOZD JKP n. sol. o., TREBNJE

OBJAVLJA

prosta dela in naloge za:

1. VEČ TRANSPORTNIH DELAVCEV
2. VEČ VARILCEV CO₂
3. VEČ KLEPARJEV
4. VEČ KLJUČAVNIČARJEV
5. 1 AVTOELEKTRIKARJA
6. 1 ORODJARJA

za delo v proizvodnji jeklenih konstrukcij, na vzdrževanju, v oddelku montaže ter oddelku skladišč in transporta.

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje pogoje za sprejem:

Pod 1.)

Sprejemamo nekvalificirane delavce, ki so se pripravljene priučiti za delo na zunanem in notranjem transportu. pod 2., 3., 4., 5. in 6.)

Sprejemamo kvalificirane delavce ustrezne stroke.

Posebni pogoj za opravljanje vseh del in nalog je 3-mesečno poskusno delo.

Istočasno zbiramo prijave za priučevanje v ključavničarski stroki. Tečaj usposabljanja za PK ključavničarje nameravamo organizirati še v tem letu. Prijavijo se lahko delavci, ki imajo končani vsaj 6 razredov osnovne šole.

Kandidati, pošljite prijave na naslov: „TRIMO“, trebanjska industrija montažnih objektov TREBNJE, 68210 Trebnje.

Rok za vložitev prijav je 15 dni po dnevu objave v časopisu. 738/40–81

KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA PRI ŽG–ZTO LJUBLJANA – TOZD ZA UPRAVLJANJE IN VZDRŽEVANJE SIGNALNIH, VARNOSTNIH IN TELEKOMUNIKACIJSKIH NAPRAV LJUBLJANA, n. sub. o., TRG OF 7/II

objavlja prosta dela in naloge:

ELEKTROTEHNIKA ŠIBKEGA TOKA

Kandidat mora imeti končano elektrotehniško srednjo šolo – oddelek za šibki tok, smisel za delo na telekomunikacijskih napravah, izpolnjevati mora poseben zdravstveni pogoj za opravljanje dela pod prometom.

Poskusno delo traja dva meseca.

Delo je v Novem mestu.

Stanovanj ni.

Pismene prijave z dokazili o šolski in strokovni izobrazbi sprejema kadrovska splošna služba TOZD za upravljanje in vzdrževanje SVTK naprav Ljubljana, Trg OF 7/II, Ljubljana, 15 dni po dnevu objave.

Kandidati bodo obveščeni o izbiri v 15 dneh po končanem zbiranju prijav. 746/41–81

ČGP „DELO“ – TOZD PRODAJA, PODRUŽNICA NOVO MESTO

vabi

raznašalca – raznašalko

za dostavo jutranjika „Delo“ na območju Krškega.

Če želite delati le nekaj ur dnevno in biti za svoje delo dobro nagradjeni, pošljite svoje ponudbe ali se osebno zglasite v ČGP „Delo“, podružnica Novo mesto, Glavni trg 1, tel. št. 21–442. 757/41–81

„SUROVINA“ MARIBOR
TOZD CELJE

Mariborska cesta 63
63000 Celje

objavlja prosta dela in naloge
v PE Brestanica

POSLOVODJA PE BRESTANICA ZA NEDOLOČEN ČAS

Pogoji:

Srednja šola kovinarske, trgovske ali komercialne smeri ali KV delavec s tremi leti prakse. Poskusna doba 2 meseca.

V 15 dneh po objavi naj kandidati pošljejo svoje vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev na naslov: „SUROVINA“ MARIBOR–TOZD CELJE, Komisiji za delovna razmerja, Mariborska c. 63, 63000 Celje. O izidu bodo kandidati obveščeni v 30 dneh po poteku roka za prijavo. 739/40–81

ZAMENJAVA OSEBNIH IZKAZNIC
OBVESTILO

Sekretariat za notranje zadeve skupščine občine Brežice obvešča vse občane občine Brežice, da smo pričeli zamenjavo dosedanjih osebnih izkaznic z novimi po določbah Zakona o osebni izkaznici (Uradni list SRS št. 16/74 in 29/79).

Postopek za zamenjavo osebne izkaznice občan opravi na krajevnem uradu po kraju svojega stalnega prebivališča. Občani iz Brežic in neposredne okolice pa na sedežu matičnega urada v Brežicah.

Za zamenjavo osebne izkaznice mora vsak občan predložiti dve enaki fotografiji velikost 3 x 3,5 cm v črno-beli ali barvni tehniki, ki morata kazati njegovo pravo podobo. Fotografija ne sme biti posneta in izdelana z napravo za avtomatsko fotografiranje. Občan mora biti fotografiran od spredaj (en face). Z zahtevami za izdelavo veljavnih fotografij za osebne izkaznice so fotografi seznanjeni.

Vsem občanom priporočamo, naj si čimprej preskrbijo potrebne fotografije za ta namen!

Sekretariat za notranje zadeve
Skupščine občine Brežice
749/41–81

„KOVINARSKA“, TOVARNA INDUSTRIJSKE OPREME IN KONSTRUKCIJ KRŠKO – TOZD INDUSTRIJSKA OPREMA

objavlja prosta dela
in naloge

10 VARILCEV I., II. ali III.

Pogoji:

poklicna šola, KV kovinske smeri, 2 leti oziroma 1 leto delovnih izkušenj ter osnovni in nadaljevalni tečaj za varjenje za I. in II. in za III. osnovni tečaj.

10 NK DELAVCEV

ki bi bili pripravljene usposobiti se za dela in naloge s področja varjenja. Tečaj bomo organizirali v okviru Društva za varilno tehniko v Kovinarski Krško. Kandidati bodo imeli možnost pridobiti interno kvalifikacijo. Pri izbiri imajo prednost mlajši delavci z odsluženim vojaškim rokom.

10 KLJUČAVNIČARJEV I., II. ali III.

Pogoji:

poklicna šola oziroma KV kovinske smeri in 2 leti delovnih izkušenj za I., 1 leto delovnih izkušenj za II., za III. lahko začetnik.

Objavljena dela in naloge so za nedoločen čas, s trimesečnim poskusnim rokom. Objava velja 15 dni po objavi. Prijavljene kandidate bomo pisno obvestili o izbiri v 30 dneh po poteku objavnega roka. Ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo na naslov: „KOVINARSKA“, Krško, kadrovska splošna služba. Prijav brez priloženih dokazil ne bomo upoštevali. 747/41–81

CENTER SREDNJIH ŠOL
ČRNOMELJ OBJAVLJA

razpis

začetnih in nadaljevalnih tečajev za tuje jezike:

- ANGLEŠKI JEZIK
- NEMŠKI JEZIK
- FRANCOŠKI JEZIK

Pouk bo v zimski izobraževalni sezoni 1981/82 v popoldanskem času in bo trajal okrog 70 ur. Delavci in občani naj se preko svojih organizacij združenega dela ali osebno prijavijo do 24. 10. 1981 v CSS Črnomelj. 736/40–81

DELAVSKA UNIVERZA KRŠKO
Razpisna komisija

Po 103. členu statuta Delavske univerze Krško
razpisna komisija

razpisuje
prosta dela in naloge

INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA
DIREKTORJA DELAVSKE UNIVERZE KRŠKO

Za opravljanje navedenih del in nalog veljajo poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom, še naslednji:

- najmanj višja strokovna izobrazba pedagoške – andragske smeri in najmanj 5 let delovnih izkušenj na vodilnih, vodstvenih ali strokovnih vzgojnoizobraževalnih delih,
- ustrezne vodstvene in organizacijske sposobnosti ter sposobnosti razvijanja samoupravnih odnosov.

Mandat za opravljanje razpisanih del in nalog traja 4 leta. Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in opisom dosedanjih delovnih izkušenj v 15 dneh po objavi razpisa na naslov:

Delavska univerza Krško, Cesta krških žrtev 15. Kandidati bodo o izbiri obveščeni v 15 dneh po odločitvi sveta DU Krško. 762/41–81

najbolj na robu družbe

8. X. '81

18

PRILOGA

V novomeški občini životari v 9 romskih naseljih in 108 družinah 541 Romov, od tega 114 predšolskih in 110 šoloobveznih otrok. 541 ljudi, od katerih je vsak bolj ali manj problem in skrb naše občine, družbe. Dolenjski Romi so od večine drugih v Sloveniji najmanj „socializirani“, živijo najbolj ob robu družbe. Z nekaj izjemami so njihova šotorska in barakarska naselja ogledalo velike bede, umazanije, zaostalosti, ki je ne gre v nedogled opravičevati z globoko zakoreninjenostjo navad. Večinoma so to tudi legla kriminala, predvsem tatvin in medsebojnih obračunavanj.

Prizadevanja za razreševanje romske problematike, za resocializacijo Romov in njihovo vključevanje v družbo in normalno življenje na način, ki bi zadovoljil tako Rome kot druge občane — še posebno tiste, ki imajo z Romi kot „sokrajani“ romskih naselij vsakodnevne stike in spore — so v novomeški občini dolgoletna in najrazličnejši oblik. Uspehov nekaj sicer je, vendar doseženi rezultati vsekakor ne odražajo velikih vložnih naporov in nenazadnje tudi denarne vsote, ki je bila porabljena v te namene. Očitno je, da bi bilo uspehov več, če bi Romi sprejeli ponujeno roko družbe, če bi bili tudi sami pripravljene storiti korak naprej pri reševanju svojih problemov, ne pa, da večina v romski sredini te napore odklanja.

Uspešnost tovrstnega dela je v veliki meri odvisna od najtesnejšega sodelovanja vseh služb in skupnosti, ki jim reševanje romske problematike ne more biti deveta skrb. To je bilo pravzaprav v precejšnji meri doseženo. Nad

uresničevanjem leta 1978 sprejetega programa reševanja romske problematike s strani zborov novomeške občinske skupščine skrbi posebna strokovna oz. delovna skupina. Vendar je reševanje vseh teh vprašanj kot iskanje izhoda iz začaranega kroga. Težko je prevzajati v baraki, ki nima vode, elektrike in drugih stvari, brez katerih si danes življenja skoraj ne moremo zamišljati. Žal novomeška občina nima in tudi ne bo imela toliko denarja, da bi lahko vsem našim Romom zgradila naselja in jim omogočila človeku primerno življenje. Brez njihove pomoči in pripravljenosti za reševanje lastnih problemov. Pomagati jim je vsekakor treba, da se izvedejo iz revščine, vendar bo treba doseči, da pomoči ne jemljejo kot nekaj samo po sebi umevnega. Več jim družba da, več od nje zahtevajo, ničesar „od zunaj“ pa večina Romov ne zna ceniti. Nihče sicer ne pričakuje, da se bodo stvari spremenile čez noč, vendar je potrebno — četudi z ostrejšo kaznovano politiko — doseči njihovo hitrejše zaposlovanje, vključevanje otrok v šolo, sodelovanje pri gradnji naselij za Rome, itd. Rešitev tega brez dvoma ni mačji kašelj in bi bilo verjetno realno pričakovati, da novomeška občina v tem ne ostane sama. Tako bo rta 3. konferenci slovenskih sindikatov o socialni varnosti tudi izpostavljena romska problematika z doseženimi uspehi in nalogami za naprej, kot so se dogovorili udeleženci nedavne razprave o problemu Romov v novomeški občini.

Predvsem od leta 1978 so bile z večjim ali manjšim uspehom uresničene številne naloge.

Za romske otroke je bil dograjen oddelek v bršljinškem vrtcu, poskrbljeno za predšolsko vzgojo in osnovnošolsko izobraževanje, zdravstveno varstvo — tudi zdravstveno in higiensko prosvetljevanje, ki je še kako potrebno, bila so urejena nekatera naselja in zgrajena stanovanja za Rome, velik trud je bil vložen v zaposlovanje, zagotovljena družbena denarna pomoč potrebnim, itd. Uspehi so različni.

Od 114 predšolskih otrok je bilo npr. letos vključenih v vrtec 11 malčkov. Kljub stalnemu posredovanju je prihajanje v vrtec večinoma zelo neredno in temu primerni so tudi učinki dela z njimi. Za otroke nezaposlenih Romov je zagotovljen poseben otroški dodatek, ki naj bi šel za prehrano, bil pa naj bi tudi spodbuda za starše, da otroka ne zadržujejo doma, saj dobe dodatek le, če hodijo v vrtec ali šolo. Kot druge denarne pomoči tudi ti dodatki zbujejo med samimi Romi zavist, so kamen spotike predvsem pri zaposlenih Romih — še bolj kot pri drugih občanih. Jasno je, dodatki in pomoči zmanjšujejo interes po zaposlitvi. Od 110 šoloobveznih otrok jih v letošnjem letu bolj ali manj redno obiskuje šola 89. V zimskem času je romske otroke še moč dobiti v šolo in vrtec, spomladi in poleti, ko pa je sezona nabiranja zdravilnih zelišč, ki prinaša Romom precej zaslužka, otrok skoraj ni več moč spraviti v šolo, odraslih pa na delo tja, kjer so zaposleni. Tu ne pomaga prepričevanje in noben drug ukrep: ne ukinitvev otroških dodatkov, ne prijave sodniku za prekrške in denarna kazen, drugih ukrepov pa tako ni.

Eden največjih problemov je zaposlovanje Romov. V občini je okrog 200 za delo sposobnih Romov, navadno pa jih je zaposlenih okrog 60. Mnogi so bili že večkrat zaposleni, a ne zdržijo nikjer dolgo. V veliki meri koristijo bolniške, delo pa zapuščajo, ker pravijo, da so nizki osebni dohodki, težko delo, itd. Od 34 Romov, ki so se po lanskoletnem dvomesečnem usposabljanju zaposlili v IMV na delih, ki so jih sami pomagali izbrati kot najbolj primerna, jih vztraja le še 16. Posebno iščejo bolniške ali pa enostavno odidejo poleti. Razumljivo je, da jim v delovnih organizacijah ne morejo v nedogled gledati skozi prste, jih obravnavati drugače kot druge delavce. Treba pa je le vedeti, da brez izjemnega razumevanja, dobre volje in tudi popuščanja tega problema ne bodo rešili.

Premajhno je vključevanje Romov v delovne akcije krajevnih skupnosti, nanje se nihče ne spomni, ko se sestavljajo mladinske delovne brigade, nimajo obveznosti v SLO, civilni zaščiti, itd. In s svojim obnašanjem nikakor ne zbujejo simpatij ljudi iz najbolj neposrednega okolja, ki jim kradejo po njivah, krmo za konje, itd. Prav tako so velik problem njihova bivališča in naselja — posebno zloglasni Žabjak in Žužemberk. Rešitve so predvidene, vendar drage in zato naj bi se Romi najprej zaposlili in tudi sami prispevali sredstva za izboljšanje življenja. Nujno pa je vsekakor nadaljevati tudi z zdravstveno higienskimi prosvetljevanjem teh ljudi.

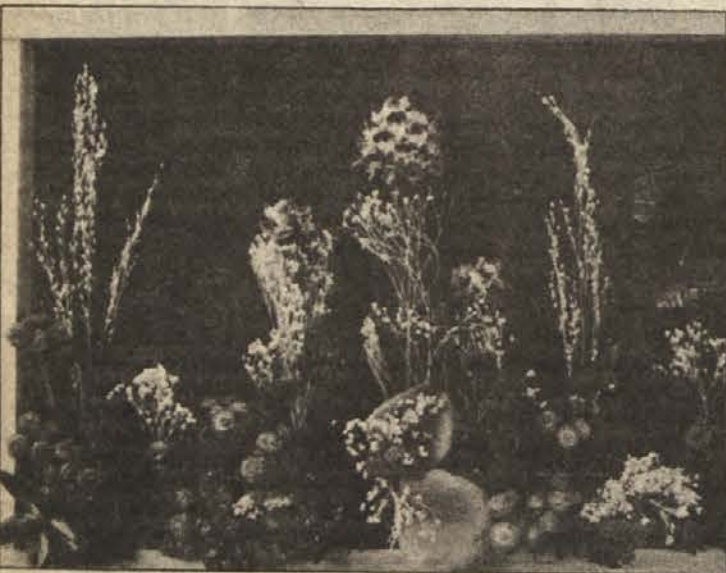
ZDENKA LINDIČ-DRAGAS

jesenska silhueta

Je že veliko bolj zadnjemoder-
nih zamisli, kot je takale, pa
vendar že zdaj na cestah vidimo
največ prav na ta način oblečenih
žensk. Dokaz, da je krilo z
blazerjem še vedno najbolj prakti-
čno in vsestransko uporabno obla-
čilo. Za spremembo od prejšnjih
let, ko smo nosile žametne blazer-
je in pisane krila, so zdaj bolj
čislani karirani blazerji, krila pa so
največkrat plisirana. Če se da,
imejte drobne obrobe na žepih in
sedelcih ali okrog ovrtnikal!

pušelj na steni

Iz zgodnjejesenskega cvetja, ki
ga osušimo, lahko naredimo ime-
nitno tihožitje za na steno. V star
okvir od slike napremo temnejšo
tkanino (lahko je tudi žamet),
nanj pa prilepimo posušeno cvetje.
Pri tem ima oblikovalec zamisli
lahko nemalo užitka: prav takega
okrasa ne bo videl zagotovo v
nobenem sosednjem stanovanju.

Kuha PETER BEVC

teden ribjih jedi

Dolenjska slovi po kvalitetnih
ribah. Ribolov je prijeten šport,
kdor pa si ga ne more privoščiti,
naj gre v ribarnico.

RIBJA MARINADA
RIBJA JUHA
OCVRTI OSLIČ S TATARSKO
OMAKO
TRŽAŠKO PEČENA POSTRV
PRAŽENI LIGNJI
RIBJI BRODET
MADŽARSKI GOLAŽ
BUHTELJNI

RIBJA MARINADA

Marinado lahko pripravimo iz
morskih ali sladkovodnih rib.
Uporabljamo ribe, ki imajo malo
kosti.

Ribe očistimo, filiramo, posoli-
mo in spečemo na vroči maščobi.
Pečene ribe zložimo v porcelana-
sto skledo. Na ostali maščobi
prepražimo na tanke lističe nare-
zane čebulo. Čebulo pražimo le
toliko časa, da lepo zastekleni,

nato dodamo: sesekljane olive, na
kocke narezan paradižnik, brinove
jagode, rožmarin, cel poper, sese-
kljan česen, peteršilj, lovrov list
in vse skupaj zalijemo z belim
vinom. Okus izboljšamo z argo
kocko. Marinado prelijemo po
ribah in pustimo, da se ohladi.
Serviramo hladno z rezino limone
in vejico peteršilja.

RIBJA JUHA

Malokdaj opazimo na jedilniku
ribjo juho. Kuhamo jo kot katero
koli drugo juho. Zelenjavo za ribjo
juho kuhamo vsaj pol ure prej,
preden dodamo meso. Najkvali-
tetnejša juha je iz več vrst ribjih
glav. Jušni zelenjavi ne dodamo
paradižnika. Ko je juha kuhana,
dodamo malo belega vina ali
konjaka. Jušna zakuha za ribjo
juho je vedno riž. Riž kuhamo
vedno posebej v slani vodi z
dodatkom vegete ali domače argo
kocke. Ribja juha je vedno bele
barve.

OCVRTI OSLIČI S TATARSKO OMAKO

Ribje filete pod vodo oplakne-
mo, posolimo in dunajsko panira-
mo. File najprej povaljamo v ostri
moki, nato v jajcu in nazadnje v
drobtinah. Zelo okusni pa so tudi
na pariški način, to se pravi, da
izpustimo drobtine. Panirane fileje
damo v neprevročjo maščobo in
počasi rumeno ocvremo. Ocvrte
položimo na papirnate serviete, da
se maščoba odcedi. Zraven ocvrtih
rib lahko serviramo krompirjevo
solato, še boljše pa je tatarska
omaka.

TRŽAŠKO PEČENA POSTRV

Najkvalitetnejša je postrv od 25
do 30 dkg. Postrv očistimo pod
tekočo vodo, operemo, posolimo
in spečemo na vroči maščobi. Ko
je riba lepo pečena, jo damo na
krožnik ali ploščo, na ostali
maščobi pa prepražimo sesekljan
česen in peteršilj. Še preden česen
zarumeni, zalijemo z malo juhe.
To omako polijemo po ribah in
serviramo. Zraven ponudimo
košček limone.

PRAŽENI LIGNJI

Sveže lignje očistimo in zreže-
mo na kolobarje. V kozici segreje-
mo maščobo, dodamo narezane
lignje in pražimo do mehkega.

Lignjem dodamo nekoliko ve-
sesekljane česna, poper, sol ter
sesekljan peteršilj.

RIBJI BRODET

V kozici segrejemo olivno olje,
dodamo na drobno narezano ali
naribano čebulo. Čebulo pražimo,
vendar nam ne sme zarumeneti.
Dodamo sesekljan česen in peter-
šilj, na kocke narezan paradižnik,
prilijemo malo vode ter belega
vina. Ko nam dobro prevre,
dodamo na kose narezane očišče-
ne ribe. Poleg kuhamo tudi ribje
glave, da je brodet okusnejši.
Solimo, popravo, dodamo lov-
rov list, vejico rožmarina. Pokrije-
mo in pustimo, da nam počasi vre.
Čas kuhanja je odvisen od kvalite-
te rib, vendar je brodet po navadi
v eni uri kuhan. Med kuhanjem
jedi ne mešamo, ampak kozico
samo potresamo. Kvaliteta brode-
ta je odvisna od kvalitete rib. Za
prilogo serviramo polento.

MADŽARSKI GOLAŽ

Iz glave in repa kuhamo ribjo
juho. Na vroči maščobi na hitro
prepražimo olupljen paradižnik.
Nato dodamo narezane ribe, jih na
hitro popečemo, dodamo malo
rdeče paprike, sesekljane česna,
lovrov list in zalijemo z ribjo
juho. Dušimo do mehkega. Okus
izboljšamo s kislo smetano. Zra-
ven ponudimo kuhane špagete ali
makarone.

BUHTELJNI

1 kg moke, 5 dkg kvasa, 10 dkg
sladkorja, 15 dkg masla, 5 rume-
njakov, sol, marmelada in mleko.
Iz naštetih sestavin naredimo
kvašeno testo. Testo pustimo, da
shaja, nato ga razvaljamo in
narezemo na kvadrate. V sredino
kvadrata damo marmelado, ki ne
sme biti preredka, zavijemo in
buhtelj ob straneh pomočimo v
maščobo. Nato zlagamo drugega
poleg drugega na pomaščen pe-
kač. Pustimo, da se enkrat shajajo,
nato pa damo v pečico, ki smo jo
segreli na 180° C. Buhteljni imajo
spodnjo in zgornjo skorjo, ob
straneh pa so zlepljeni, vendar jih
zaradi maščobe lahko ločimo.
Pečene vzamemo iz pekača in jih
potresemo s sladkorno moko,
kateri smo dodali vaniljo. Ponudi-
mo lahko še tople.

VOJAŠKI KOTIČEK

ALBANSKA VOJNA MORNARICA

Ljudska republika Albanija ima s svojim
položajem na jugozahodnem delu Balkanskega
polotoka in dohodih k Sredozemskemu morju
velik pomorski pomen. Zaradi svoje lege je
Albanija „ključ Jadrana“. Z njenega ozemlja in
voda je moč nadzorovati plovo skozi Otrantska
vrata iz Jadrana v Jonsko morje in obratno,
kar je bilo med drugim tudi razlog, da so se v
Albaniji spopadali med seboj razni tuji vplivi, ki
so navzoči še danes. Občutljivost njenega
položaja je tudi v tem, ker geografsko ločuje
atlantski in varšavski pakt, poleg tega pa deli
južno krilo pakta Nato na dva dela.

Medtem ko so v Albaniji posvečali kopenski
vojski in vojnemu letalstvu precej pozornosti,
pomorskim silam niso pripisovali ustreznega
mesta in vloge. Pomorske sile so bile zastarele,

obnavljali so jih počasi, imele so le ozko
obrambne naloge neposredno pri obalnem pasu.
Zato so bolj skrbeli za ureditev obale za
obrambo, pri čemer so imele pomembno mesto
obalna artilerija, rakete, opazovalna služba in
minske ovire.

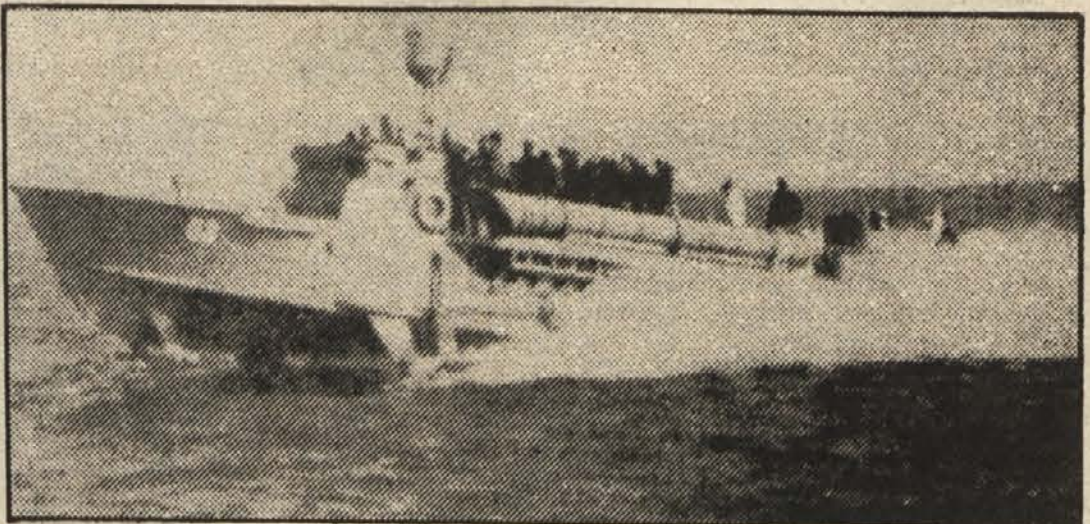
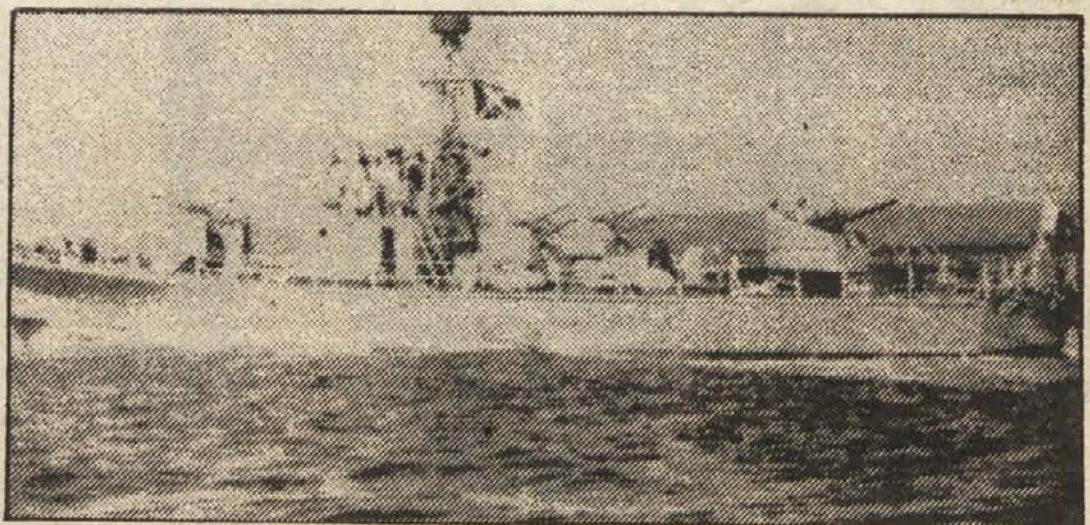
Albanija, ki je nastala po prvi balkanski vojni,
kot pomorska država nima posebne pomorske
tradicije, saj mornarice niso formirali takoj po
ustanovitvi države, marveč je šele kasneje
Ahmed Zogu spoznal potrebo, da ustanovi
lastno pomorsko silo, s tem ko je dal zgraditi 4
oborožene motorne ladjice. Italijanska okupaci-
ja je albansko mornarico razbila, ponovno se je
postavila na noge šele po drugi svetovni vojni.

Vojna mornarica naše južne sosedice, ki je v
sestavi celotnih oboroženih sil namenjena za
obrambo jadranske obale, obalnega morja in
otokov, je v razvoju šla skozi nekaj etap,
značilnih za zunanjepolitično usmeritev države.

Neposredno po drugi svetovni vojni, do leta
1948, so se albanske oborožene sile glede na
pomoč, dobljeno med vojno, opirale na pomoč
socialistične Jugoslavije. V naših vojaških šolah
so se začeli šolati prvi albanski vojaškopomorski
kadri. Po enostranski prekinitvi odnosov, ki jo
je Albanija sprožila v skladu z resolucijo
informbiroja, so se začeli opirati na vojaško in
ekonomsko pomoč Sovjetske zveze. Nova etapa
se je začela leta 1962, ko se je Albanija ločila
od Sovjetske zveze in atlantskega pakta ter se
začela opirati na LR Kitajsko, od katere je vse
do julija 1978 prejela vojaško in gospodarsko
pomoč.

Medtem ko je del ladij albanske vojne
mornarice sovjetskega izvora, so druge kitajske-
ga, saj so jo v obdobju 1969–1971 popolnili z
manjšimi hidrokrlinimi torpednimi čolni; s tem
je skupni deplasma (to je teža vode, ki jo
spodrinejo vse te ladje) ladij dosegel okoli
10.000 ton. Ti torpedni čolni sodobne
konstrukcije so oboroženi s po dvema bočnima
torpednima cevema za protiladijske torpede
večjega kalibra, namenjeni pa so – po cenitvah
zahodnih strokovnjakov – za zaščito komuni-
kacij vzdolž obale, zlasti pa za kontrolo
Otrantskih vrat. Poleg teh ladij so v LR Kitajski
nabavili tudi topnjače, ki predstavljajo sodobno
kitajsko tehnologijo ladij te vrste.

Ladje albanske vojne mornarice nimajo
raketnih sistemov, temveč sloni njihova udarna

moč na okoli 100 torpednih aparatih in
približno 60 topovih različnih kalibrov, zlasti
lahkih, namenjenih za samoobrambo ladje.
Primerjava torpednega orožja kaže, da je
albanska vojna mornarica v minulih letih svoj
ognjeni potencial povečala približno za dva-
krat.

Iz skupnih podatkov o verjetnem razvoju
albanske vojne mornarice bi le s težavo mogli
predvideti njen nadaljnji razvoj, še posebej ne v
situaciji, v kakršni je Albanija zdaj. Ker so
sodobne vojne ladje in njihova bojna sredstva in
oprema zelo draga, ne bi bilo realno pričakova-

ti, da bi Albanija sama mogla zagotoviti nujna
sredstva za financiranje tako zahtevnih projek-
tov v doglednem času. Zato je najverjetneje, da
bo pomorska komponenta obrambe še naprej
slonela na zgolj ozko obrambnih nalogah, na
obrambi obale.

Za konec še nekaj števil: albanska vojna
mornarica ima 42 torpednih čolnov, po 4
topnjače, podmornice in patroljne ladje, 8
minolovcev, 10 čolnov minolovcev in 24
pomožnih ladij. Teh 96 ladij ima skupaj 9600
ton, skupaj z obalno stražo pa okrog 3000 ljudi.
Vojaški rok v mornarici traja 3 leta.

„Ali smemo človeku, ki se je ovedel svojega položaja v svetu, človeku, ki se mu je posvetila — kot Camusovemu Kaliguli — tista „čisto preprosta in jasna, pa malo prismuknjena resnica, ki pa jo le mukoma odkriješ in jo s težavo potem nosiš, namreč, da ljudje umirajo in da niso srečni“, ali smemo torej zameriti človeku, ki se mu je resnica pokazala s te plati, če si blaži svojo eksistencialno stisko tudi z uživanjem droge? Hočem reči, da je uživanje raznih snovi, ki za krajši ali daljši čas človeku lahko popravijo razpoloženje, tolikanj povezano z njegovo usodo, da je iluzorno pričakovati, da bi se ljudje v širšem obsegu in za trajneje lahko tej opori popolnoma odrejali. Pri tem pa ne zanikam, da je marsikdo, ki potrebuje po takšnih snoveh ne doživi. Rekel sem uživanje. Drugo je zloraba. Obupni iluziji pa se namreč človek vdaja tudi takrat, ko pričakuje, da ga bo droga in samo droga rešila eksistencialne stiske. Tako utirjen se človek mora pogrezniti v narkomanijo; znajde se v začaranem krogu, ki vodi v telesni, psihični in socialni propad,“ je rekel dr. Lev Milčinski, predstojnik dispanzerja za psihiatrijo v Ljubljani na blejskem seminarju o problemih uživanja drog v Sloveniji.

Pred dnevi se je tudi Dolenjska neposredno in uradno srečala z uživanjem mamil: v Novem mestu so zalotili skupino študentov in delavcev, ki so kadili marihuano. V času blejskega seminarja (leta 1974) so imeli v Sloveniji evidentiranih okoli 1000 mladih narkomanov. Danes jih zanesljivo ni manj. Po nekaterih tujih podatkih dandanes poskusi, oziroma se sreča z mamili, pomirjevali in stimulansi že vsak deseti srednješolec in vsak peti študent oziroma dvajsetletnik.

Ko se tako ukvarjamo s problemom drog pri mladi generaciji, pa vse preveč pozabljamo, da današnja odrasla generacija uživa že vse od petdesetih let vedno več uspaval, sredstev proti bolečinam in pomirjeval v pretirani količini. Kaže, da sta uporaba in pretirana uporaba drog pri srarajših in otrocih bolj tesno povezani, kakor smo domnevali doslej. Kolikor pogosteje segajo starši po pomirjevalih in stimulansih, toliko bolj segajo tudi njihovi otroci po alkoholu, nikotinu pa tudi po mamilih, pomirjevalih in stimulansih. Ob problemu drog torej ne smemo pozabiti, da neprestano narašča tudi alkoholizem, in to neodvisno od spola starosti in socialnega položaja. Bogati pijejo prav toliko kot revni, alkoholizem je v domala vseh sodobnih družbah največji socialnomedicinski problem.

Če danes toliko ljudi različne starosti in položaja sega po drogah in alkoholu, se samo po sebi vsiljuje vprašanje, če sodobne družbe niso bolne in ali niso narkomani in alkoholički le predstavniki teh obolelih družb?

Zdi se, da je prav bolezen vzbujajoči dejavnik družbe tehnizacija našega življenja, ki je mnogokrat ne obvladamo več. Avtomatizacija, do razdraženosti stropnjevani tempo, zožena usmeritev našega življenja v proizvodnjo, potrošnjo in administracijo ne morejo zadovoljiti človekovih vsestransko usmerjenih težnj. Negotovost in strah, ki se porajata iz takega stanja, sta bistvena vzroka za naraščajoča psihična obolenja in končno tudi za zasvojenost z drogami. Težnje k neutemeljenim teorijam o nenevarnosti te ali one droge ali sklicevanja na ustavne in zakonite pravice „vsakdo lahko napravi sam s seboj, kar hoče“ ali „sistem je vsega kriv,“ največkrat zamegljujeta resnično stanje in odvrata lastno odgovornost. Ali se ne skriva za puhlico „delam, kar se mi zljubi“ razlaga prostosti v tem smislu, da gre za odvezo od nečesa in ne za prostost do nečesa? Potrebno je tudi poudariti, da sta alkoholizem in narkomanija bila in sta še ne glede na politične sisteme tako na vzhodu kot na zahodu neodvisna od političnih sistemov.

Če se zžaj neposredneje lotimo drog, je treba povedati, da so droge snovi, ki učinkujejo na centralni živčni sistem. Droge niso le tako imenovana mamila, ampak tudi najrazličnejša zdravila in toksične snovi. Zloraba drog je trajna in občasna uporaba ene ali več snovi v nemedicinske namene ali v pretirani količini. Zasvojenost z drogo se kaže v tem, da je človek sploh ne more prenehati jemati. Gre za telesno in duševno zasvojenost. Znamenja duševne odvisnosti je močna, pogosto neutišna sla po neki drogi zaradi njenega učinka na duševno stanje, zaradi njenega pomirjajočega, sproščajočega, spodbujajočega ali sanjske slike zbujačega učinka. Zasvojeni poskuša priti do droge za vsako ceno.

Pri telesni odvisnosti pa gre za to, da je droga postala sestavni del v presnovi organizma. Če droge nenadoma zmanjka, reagira telo z mučnimi simptomi, tako z notranjim nemirom, nepremagljivo željo po drogi, živčnostjo, nespečnostjo, nerazpoloženostjo, bruhanjem, vročino, potenjem, padcem krvnega tlaka in celo z epileptičnimi napadi. Zasvojeni se svoje zasvojenosti zave kasno ali pa sploh ne. Nemoči, da bi se odpovedal drogi, se pridruži še nemoč priznanja.

Načelno lahko vsak človek podleže drogami. Zlasti so v nevarnosti občutljivi, vase zaprti, razpoložensko labilni ali osamljeni ljudje, ki se nagibljejo k občutkom nesposobnosti. Pogosto so zanje značilna duševna labilnost, težave v navezovanju stikov, podvrženost duševnim obolenjem in strah. V družinski preteklosti zasvojenih pogosto naletimo na alkoholizem, poskuse samomorov, značajnostne abnormalnosti in samo zasvojenost z drogami. Od 30 do 50 odstotkov narkomanov je v zgodnjem otroštvu trpelo zaradi razvrvanih družinskih razmer. Če otrok nima občutka varnosti, če se ne more ukoreniniti ali če nima vzorov, dobi otrok in kasneje mladostnik občutek negotovosti, kar vse v poznejšem življenju pripelje do motenj v razvoju in do osebnostnih kriz. Toda tudi v družinskih razmerah, ki so na videz trdne, lahko razvajanje, uščakanje in vzgojna nedoslednost prispevajo k boječnosti in negotovosti. Ti dve lastnosti v določenih okoliščinah lahko posaneta vzrok za kasnejši beg iz resničnosti. Izbrir droge daljnosežno določijo takratno prevladujoče okolje, dosegljivost droge in modni tokovi.

Vzrok za poseg po drogi pa tiči vedno v želji po spreminjanju samega sebe. Droga pomirja razburjenje in napetost, odpravlja občutek neugodja ali pa pričara občutke ugodja. Težnja po ugodju ali preprečevanju neugodja sta gonili, ki določata vsak novi doživljaj pod vplivom droge. Poseganje po ustreznem kemičnem sredstvu je odvisno pač od tega, ali izvira pobuda iz želje, da bi si prizadeti preprečili bolečine ali odpravil

ONSTRAN RESNIČNOSTI

motnje pri spanju, iz želje po opoju, omami in spremembi okolja. Človek poskuša pregnati notranji strah in praznino z mamili in uspavalnimi sredstvi ali pa se poskuša z nekim stimulansom znebiti pritiska resničnosti.

Na vrsti je nekaj več besed o posameznih drogah. Med droge spadajo piati (opij, morfin, heroin in kodein), konoplja s hašišem in marihuano, halucinogene snovi, torej snovi, ki povzročajo privide (LSD, meskalin, psihocypin, DOM, DMA, atropin, scopolamin itd), amfetamine ali dramila, med katerimi je najbolj znan kokain, in drugi psihični stimulansi, uspavala ter najrazličnejši analgetiki in natipiretiki, torej sredstva proti vročini in bolečina, zlasti glavobolu.

Kot smo že poročali, je skupina mladih Novomeščanov kadila marihuano, kakor imenujejo posušeno in

drobno zrezano zelišče indijske konoplje (Cannabis sativa varica indica). Hašiš je smola indijske konoplje. Indijska konoplja raste na Bližnjem in Srednjem vzhodu, v Severni Afriki, Indiji in Mehiki. V poletnih mesecih, ko je povprečna dnevna temperatura visoka, nastajajo v ženski rastlini opojne snovi. Pri nas pravijo konoplji trava, haš, khif in shite. Indijski konoplji lahko primešajo veliko različnih dišav, opij, sladkor ali alkohol.

Hašiš pridobivajo iz mikroskopsko majnih žleznih glavic ovršnih in krovnih listov. Domačini jih pobirajo tako, da gredo opasani z usnjenim predpasnikom ali oblečeni v usnjene hlače skozi nasad konoplje. Smola se nalepi na usnje, od koder jo postrgajo z nožem. Hašiš prihaja na trg v stisnjenih ploščah ali palicah in je temno rjave do črne barve. Marihuana pa je stisnjena v zelene

krogle, včasih je tudi v prahu. Hašiš (smolo) in marihuano (cvetje in liste) mešajo v Evropi in ZDA praviloma s tobakom in ga kadijo v cigareтах in pipah. Na Vzhodu ga zvečina kadijo, zvečijo surovega, njuhajo ali pijejo kot konopljno olje. Učinkujoče snovi v hašišu in marihuani so kamabiol in kanabidiol in še posebno tetrahydrocannabinol (THC), ki ga danes lahko izdelajo tudi umetno. Snovi indijske konoplje v evropskem zdravstvu ne uporabljajo.

Malokatera droga učinkuje tako različno na ljudi kakor hašiš in marihuana. Učinek je odvisen od seta (pričakovane učinka droge) in od settinga (od različnih činiteljev), to je od osebnega razpoloženja in osebne izhodiščne situacije ter od okolja. Pomembno je seveda tudi doziranje.

Mnenje, ki ga danes pogosto slišimo, da hašiš in marihuana nista nevarna, temelji na dejstvu, da vsebuje ta droga le malo koncentrirane učinkujoče snovi. Na splošno nastopi po uvodni tesnobnostni fazi občutek dobrodejne lahkotnosti. Hkrati pa lahko nastopi prijeten občutek telesne težnosti, kdaj tudi občutek lebdenja ali drsenja na valovih, človek postane zgovoren, se smeji, prevzame ga prazen občutek sreče, čuti potrebo po gibanju ali po tišem čemenu kakor tudi po počivanju v prijetni medlosti. Čutne zaznave postanejo finejše in ostrejšje. Po eni strani pride lahko do poglobitve poprejšnjega razpoloženja, po drugi pa do nenadne razpoloženske spremembe.

Značilna telesna znamenja so med drugim in zlasti pri prvem zaužitju suha usta, pekoč občutek v grlu in dražeč kašelj. Pri večjem doziranju lahko pride do razširjenja zenic, pordelosti oči kakor tudi do rahle prizadetosti vida in občutljivosti za svetlobo. Možne so tudi spremembe v delovanju avtonomnega živčnega sistema: siljenje na bruhanje, omotica in pritisk v glavi, tresenje rok, opotekanje pri hoji, povečanje občutljivosti za dotik in bolečino in nihanje krvnega tlaka.

Miselni tok se v omami spremeni. Misli tečejo kar same od sebe, tjavdan, lahko jih je prekiniti. Značilno je, da omamljeni človek neneadno doživi neke globlje zaznave, občutek kozmične povezanosti, izgublja se v podrobnostih, ki pridobivajo na pomenu, hkrati pa postane nesposoben, da bi zllil miselne delce v celoto.

Omama traja približno eno do tri ure, pri oralnem jemanju pa 10 do 12 ur. Če človek drogo vdihava, je delovanje THC približno dvakrat tako močno, kakor če vzame drogo v tekoči obliki. Hašiš (smola) učinkuje približno šestkrat tako močno kot marihuana (cvetje in liste). Ko omama mine, postane človek lačen in zaspan.

Poleg teh značilnih oblik pa je lahko potek omame docela neznačilen. Pri takih omamah lahko nastopajo iluzije, halucinacije, nezaupljivost, strah in občutki odtujenosti. To stanje omamljenosti se lahko vleče dneve in celo tedne ali pa se ponovno javi po nekem presledku, v katerem človek ni zaužil nobene droge. Taka stanja je včasih zelo težko ločiti od shizofrenije (duševne razcepljenosti).

Posebna nevarnost hašiša in marihuane je v tem, da se hitro razvije duševna odvisnost, pri mladini droga zavira duševno dozorevanje. Mladostnikov svet predstavlja in doživljajev je je v marsičem podoben temu, kar doživlja pod vplivom droge. Hrepenenje po lepoti barv in glasbe, po neproblemski prilagodljivosti svojim željam ter občutkom zaupanja in zavetja dobi tu vedno novega netiva. Zakaj se tako iskanje sreče tako pogosto konča v resignaciji in pasivnosti? Za doraščajočega človeka tako značilno, pogosto polarno spreminjanje razpoloženja, nagibov in počutij, potreba po prostosti in naslonitvi, samodoločanju in kritiki se v omami stopnjuje do neznostnosti. Mladi človek dobi v dobi „levitve idealov“ nevarno krizo, ki je pod vplivom droge ne more več sam obvladati, zato se potegne vase.

Iskanje se sprevrže v pohlep po sreči. Hašiš je posebno nevaren zato, ker uživalec zlahka preide na druge vrste drog. Hašiš je farmakološko slaboten. V tej sorazmerno majhni farmakološki učinkovitosti hašiša pa se skriva tudi njegova nevarnost. Pokazalo se je, da redni kadilci hašiša in marihuane v veliko večjem odstotku potrebujejo močnejše droge in se tako izpostavljajo nevarnosti, da jih te droge zasvojijo. Kronični uživalec hašiša ali marihuane ne more več ugotoviti razlike med normalno zavestjo in omamljenostjo. O njem pravimo, da uživa resničnost ter mirno, prijazno in brezbržno plava v njej.

Medtem ko je starejša literatura poročala o možganskih okvarah in zmedenosti kot posledicah dolgoletne zlorabe hašiša, so iz novejših raziskovanj tako izrazito škodljive posledice razvidne le v blagi obliki. Po drugi strani pa ni dvoma, da se osebnost spremeni. Pri testu osebnosti lahko ugotovimo pri mladih uživalcih hašiša in marihuane iste spremembe osebnostnih značilnosti, na kakršne naletimo pri kroničnih alkoholikih. Inteligenca pri trajnem jemanju droge predčasno ostari.

V tujini že večkrat izražena misel, naj bi uživanje hašiša in marihuane sprostil, tako da bi bila dostopna vsem, in bi potem, ko bi imeli dokaze, da sta škodljiva, znova vpeljali nadzor nad njima, je neodgovorna. Danes je splošna dolžnost vsakega proizvajalca zdravil, da do konca preizkusi vsako snov, ki gre v obtok, glede na vsestranske učinke, tudi na možnost genskih okvar. Dokler bomo o trajanju in učinku hašiša in marihuane vedeli tako malo, bo treba vse zaključke o „nedolžnosti“ te droge po vrsti zavračati. Bilo bi neodgovorno, če bi ubrali drugačno pot.

Ker leže vzroki za zlorabo drog in zasvojenosti z njimi v več plasteh, morata temu ustrezati tudi zdravljenje in preprečevanje. Najvažnejši varnostni ukrepi so po eni strani sistematično in obsežno prosvetljevanje prebivalstva o številnih vzrokih nastanka zasvojenosti z drogami in alkoholom, po drugi strani pa nenehno prizadevanje, da bi ponovno zgradili in utrdili medčloveške odnose, posebno odnose v družini. S pravilnim obveščanjem bi morali odpraviti predsodke do narkomanov. Mlad narkoman ima neslutene možnosti, da zbudi naše sočutje. A to sočutje mu moramo odreči. Narkoman potrebuje našo moč in ne podpore za svoje slabosti. Upravičene kritike mladega človeka nad brezdušnim hiperfunkcionalizmom in nad vročičnim stremljenjem za dobrinami in dosežki ne moremo preprosto odpraviti s splošno strpnostjo do zlorabe drog. Dostoj se z narkomanijo pri nas spopadali v glavnem posamezni idealisti, to pa v prihodnosti ne bo več zadostovalo. Le z velikopotezno državno podporo in predvsem s povečanjem ugleda boja proti odvisnosti od drog kakor tudi s pritegnitvijo strokovnjakov bomo lahko kos tej sodobni obliki kaosa.

Neizpodbitno je namreč, da bi morala družba ponuditi narkomanom še kakšen drugačen izhod ali alternativo, ne pa se samo zadovoljevati z „redom“, ki ga tako pravoverno delajo psihiatri in policaji.

M. B.

V NASELBINI BAKRENE DOBE

„Med ogledom terena spomladi 1979 smo postali pozorni na hrib Spaha (830 m) pri Vidmu oz. Knežji lipi, ki obvladuje vse ozemlje tja do Kolpe, se pravi vso Poljansko dolino, hkrati pa je naravna severna zapora proti svetlopotoški dolini. Šele če si odmislimo današnji gozd, spoznamo njegovo pravo naravno vrednost za obrambo naseljencev, ki so živeli tu pred tisočletji ali stoletji,“ je povedala za uvod Greta Hirschbaeck—Merhar, kustos—arheolog Pokrajinskega muzeja Kočevje.

Že med takratnim obiskom je izkušeno arheologovo oko videlo na platoju na vrhu Spahe obris majhnega gradišča in stolpiča. Posebnih dokumentov o naselju na tem hribu ni bilo. Pri pregledu Kočevskega zbornika iz leta 1939 pa so našli zapis, da se je do 15. stoletja uporabljal za hrib Spaha naziv Graedisch (Gradišče), nato pa Straža, Špaga in končno Spaha. To pa so že imena, ki povedo, da so tu nekoč stalno ali občasno živeli ljudje.

Nadalje so zvedeli, da hranijo v Narodopisnem muzeju v Ljubljani železno (Halstadsko) sulično ost, ki so jo našli leta 1910. Drugih podatkov o njej ni bilo, razen ta, da je bila kot mesto najdbe navedena takratna kočevska vas Prerigelj (danes so od nje ostale le ruševine). Ta vas leži prav pod Spaho. Zato so arheologi začeli tu iskati

halštatsko naselje. Čim dlje pa so kopali — letos so kopali že tretje leto in odkrili skupaj 58 kv. m površine — tem bolj so dobivali dokaze, da je naselbina še starejša. Najprej so domnevali, da je bilo gradišče na Spahi poseljeno v bronasti dobi, zdaj pa sklepajo po najdbah, da je bilo celo v enolitu oz. bakreni dobi, se pravi pred dobrimi štirimi tisočletji oz. 2.400 do 1.900 let pred našim štetjem. Občutno mlajši je le stolpič, ki je bil postavljen očitno v srednjem veku, ko so tu kurili ob turških vpadih stražne ognje.

Za arheologe je zanimivejše območje manjšega naselja, ki je merilo 70 x 40 m. Zanimivo je, da tu niso našli nič kovine, pač pa ogromno kosov in koščkov keramike ter delov kamenitih orodij, orožij in naprav. Keramika je lepo okrašena z ornamentami in prav ti dokazujejo, da gre za naselje iz bakrene dobe, saj so zelo sorodni Lasinjski kulturi, se pravi podobnemu najdbišču v spodnjem toku Kolpe na Hrvaškem.

Razen velike količine fragmentov (delov) keramike so med izkopavanji našli še žrnjle (kamni za mletje žita), in to zgornje in spodnje dele, nekaj kamnitih brusov, kamnito zlomljeno mikro orodje, kamnite krogle za prače, del kladivaste kamnite sekire in keramične žličke oziroma zajemalke.

Odkrili so tudi ostanke hiše v tem naselju. Ohranjen je pod iz zbite gline, vidi pa se tudi, kje je bilo ognjišče, ker je tam glina žgana, dobili pa so celo ostanke oglja. Našli so še velike količine hišnega lepa, s katerim so takratni prabivalci obmetavali hiše. Odkrili so tudi ostanke manjših krožnih pozidov, za katere arheologi še ne vedo, čemu naj bi služili.

S čim so se takratni naseljenci Spahe hranili, ni znano. Med izkopavanji so arheologi našli nekaj kosti živali, ki jih bodo dali v kratkem v analizo. Upajo, da bodo tako dobili vsaj del „jedilnega lista“ takratnih prebivalcev.

„Na osnovi teh najdb in dosedanjih podobnih najdb na Drulovki pri Krškem, Ljubljanskem barju (Resnikov prekop), Ajdovske jame in drugih domnevamo, da vse sodijo v isto obdobje in da so bili nosilci teh kultur isti in sicer nomadski živinorejci, ki so imeli običajno naselje na rahlo dvignjenem zemljišču (platojih). Poznamo pa tudi gradišcarske naselbine in jamske objekte, v katerih so prebivali takratni ljudje. Po dosedanjih domnevah so bile vse naselbine, ki so bile okoli 800 m nad morjem, se pravi tudi Spaha, pastirske postajanke. Taka naselja so bila naseljena razmeroma malo časa, o čemer priča

tudi debelina sloja. To velja tudi za Spaho,“ pravi kustodinja Greta Hirschbaeck—Merhar.

Med dosedanjimi izkopavanji so se zelo trudili, da bi našli grobišče oz. pokopališče naselbine. Vsa prizadevanja so bila zanam. Nekaj malega upanja je dala le sonda 1m x 1m na terasastem delu zemljišča med vasjo Prerigelj in Spaha, ko so med izkopavanjem v glini med dvema kamnoma našli vretence.

„Širši interes slovenske prazgodovinske arheologije je, da bi naselbino na Spahi temeljito raziskali z večjimi izkopnimi polji. Doslej smo preiskali v prvem letu (predlani) le 10 kv. m, lani 30 kv. m in letos 18 kv. m. Naša želja pa je, da bi odprli vso naselbino, ves plato in strmino naselbine. Le tako bomo lahko več zvedeli o tem, kaj so delali in kako so živeli ljudje, ki so takrat poseljevali naše območje in za katere danes še vedno ne vemo, kateremu ljudstvu so pripadali,“ pravi Hirschbaeck—Merharjeva, ki je ob zaključku razgovora dejala, da se v svojem imenu in v imenu Pokrajinskega muzeja Kočevje toplo zahvaljuje za vsestransko pomoč in razumevanje pri odkrivanju na Spahi in drugem arheološkem delu Gozdnemu gospodarstvu Kočevje, posebno tozdu Gozdarstvo Rog.

JOŽE PRIMC

Letošnjo deževno jesen, pravzparav konec poletja. Ob avtocesti na prevoju Medvedjek končujemo z lansko leto začetim arheološkim zavarovalnim izkopavanjem prazgodovinske gomile. O lanski akciji smo v Prilogi Dolenjskega lista že poročali. Tedaj smo izkopali polovico gomile, za letos pa nam je ostala še druga polovica in manjša gomila na pobočju.

Že starinokopi Pečnikovega kova so na podlagi izkušenj zatrjevali, da so najbogatejši grobovi na jugovzhodni strani gomile. To njihovo prepričanje je vodilo celo tako daleč, da so gomile pogosto zgolj načeli s posameznimi vkopi na temenu ali z jugovzhodne strani. V nizu gomil, ki ležijo na gozdnem grebenu nad Brusnicami na primer skorajda ni gomile, ki ne bi bila načeta, uganka pa je, v kolikšni meri so prekopane. Ker nam je na gomili na Medvedjeku ostala za letos prav vzhodna polovica, smo se s toliko večjim pričakovanjem lotili dela. In če lahko sedaj, ko je gomila že v celoti prekopana, primerjamo število grobov, potem je slika podobna starim opazovanjem. V tej polovici gomile smo namreč odkrili 33 grobov, lani pa jih je bilo v zahodni polovici 24.

Že najdba iz prvih dni letošnjega izkopavanja je predstavljala uganko zase. Našli smo namreč dve keramični nogi, izdelani v obliki človeških nog s stopali, velikimi 8 cm. Obe sta bili odlomljeni, vendar je pri eni jasno viden nastavek, s katerim je bila noga pritrjena na ekli predmet ali ga je nosila. Naša ugibanja o funkciji teh predmetov so segala od posode na nogah preko podstavka nekemu prazgodovinskemu glinastemu ali lesenemu kipcu do nog, ki bi same zase nastopale v votivni vlogi. Vsekakor predmetov te vrste doslej v halštatski kulturi Slovenije nismo poznali. Posode na močno stiliziranih človeških nogah poznamo med arheološkimi najdbami vzhodne Avstrije, Slovaške in Madžarske, noge kot votivni predmet pa so znane v estenskem halštatskem kulturnem krogu severne Italije.

Naša ugibanja so bila prekinjena, ko smo odkrili grob halštatskega bojvnika. V njem smo poleg orožja — dveh železnih sulic in tulaste sekire — našli tudi keramično posodo na treh antropomorfnih oblikovanih nogah. Uganka je torej rešena, oblikovni zaklad slovenske halštatske keramike pa je bogatejši za lep tip keramične posode.

Tudi v letos odkritih grobovih je bilo obilo ostankov zoglenelega lesa, ki so ga uporabljali za oblogo grobnih jam, v dveh grobovih pa so bili ohranjeni tudi ostanke skeletov. K temu so nedvomno pripomogli mikro pogoji v gomili. Kostni ostanke so se v obeh primerih ohranili v bližini kamnov. Očitno je voda ob kamnih hitreje odtekala, zaradi česar je bilo delovanje kislin omiljeno. Posebno zanimiv je grob 47, v katerem sta ob skeletu ležali železna sulica in sekira, k

uganka glinastih nog

nogam pa je bil postavljen keramičen lonček. Antropološka obdelava skeleta je pokazala, da je

bil tu pokopan fant, star 14 do 15 let; to pa nas navaja k sklepu, da so bili tudi še skoraj otroci že

sestavni del vojaške formacije, saj so mu v grob gotovo položili njegovo lastno orožje.

V plašču prazgodovinske gomile smo tudi letos odkrili nekaj antičnih grobov, med katerimi izstopata dva. V prvem primeru gre za skrbno sezidano pravokotno grobnico s kamnito polico. Kamni so neobdelani, vendar skrbno izbrani. Med sabo so vezani s peščeno apneno malto. Grobnica je bila v antiki že izropana, na polički pa smo vendarle še našli bronasto pasno spono in novec. Na podlagi obeh ohranjenih pridatkov lahko grob datiramo v pozno tretje stoletje ali na začetek četrtega.

Drugi antični grob, ki ga velja posebej omeniti, predstavlja 40 cm visoka žara. Izdelana je iz slabo prečiščene peščene gline, ki so ji primešali plev. Obložena je bila z manjšimi kamni ter pokrita z večjo ploščo. Tak način pokopavanja je doslej na Dolenjskem znan le z grobišča na Pristavi pri Trebnjem in iz Globodola. V žari je shranjen pokojnikov pepel, nanj pa so postavili navadno tudi drobne pridatke. Celotnega inventarja groba še ne poznamo, saj smo žaro, ki je močno razpokana, prevlekli z mavčnimi povoji in jo dvignili z njeno vsebino vred. Odpiranje v preparatorski delavnici bo torej toliko bolj zanimivo.

Nekaj metrov vzhodno od velike gomile na Medvedjeku se je večše oko arheologov ustavilo na manjši gomili podobni vzboklini, v kateri je bilo že na površju slutiti obilico kamenja. Prvotno smo objekt označili z „gomila II“, ko pa smo posneli rušo in vkopali dobrega pol metra v zemljo, smo med veliko kamnito grobljo zlahka razločili okrogel kamnit zid, narejen z malto. Med kamni je bilo tudi nekaj fragmentov antične keramike, kar nam je dokončno potrdilo domnevo, da je pred nami večja antična grobnica. Prvotno je bila kupolasto zgrajena, kasneje pa se je svod porušil. Okrogla grobnica, ki meri v premeru 2,4 metra in ima skoraj pol metra debele, z dobro apneno malto vezane zidove, nedvomno kaže na prostor, kjer je pokopavala svoje premožnejše družina. Grobnica je bila z notranje in zunanje strani ometana, kar morda pomeni, da prvotno ni bila zasuta. Ozek kamnit vhod, zaprt s skalami, je preko stopnice vodil v svet mrtvih.

Zadnje dni izkopavanja smo na prostoru med prazgodovinsko gomilo in antično grobnico našli na več preprosto žganih grobov, kar pomeni, da se je antično grobišče razprostiralo okoli oziroma v neposredni okolici prazgodovinskega.

Prav vprašanje kontinuitete prazgodovinskega grobišča v rimski čas pa daje raziskavam na Medvedjeku posebno mesto. Romanizacija ilirokeltskega prebivalstva verjetno ni bila tako močna, da bi kljub spremembi načina pokopavanja opustili prvotno grobišče.

DANILO BREŠČAK

kdo se boji resnice o vinu?

Uredništvo Priloge Dolenjskega lista je prejelo sestavek dipl. inž. Julija Nemanica iz Metlike, v katerem pojasnjuje, da s svojim pred časom objavljenim prispevkom ni imel namena polemizirati z vinogradnikom Janezom Lorencijem. Nemanic dodaja, da tudi v prihodnje ne namerava odgovarjati na morebitne Lorencijeve izzive, njegov prispevek, ki ga objavljamo danes, pa da je napisan v obvestilo vinogradnikom, ki jim je do enakopravnega razgovora in ki si žele dobiti odgovor na vprašanja, ki so v tem trenutku nejasna.

V SRS imamo Poslovno skupnost za vinogradništvo in vinarstvo. Članice skupnosti so tozdi, ki se ukvarjajo z vinogradništvom, vinarstvom in trgovino z vinom. Za dogovorjanje o cenah grozdja in kasneje cenah vina je pristojen Odbor za tržišče in cene. Letos je bila seja odbora 14. septembra. Prisotni so bili predstavniki tozdrov vinogradniških posestev, tozdrov vinskih kleti, zasebnih vinogradnikov predstavljajo predstavniki TZO. Sporazumevanje je enakopravno. Dogovarjamo se po načelu solidarnosti ob upoštevanju proizvodnih cen grozdja v vinogradu in kletarskih stroškov, izhajajoč iz maloprodajne cene vina. Vse kleti priznavajo iste akontacijske cene za grozdje iz družbenih oziroma zasebnih vinogradov. Cene se razlikujejo glede na sorto, vinorodni rajon ter prodajno ceno vin, ki se proizvajajo iz določene sorte grozdja. Nobena od primorskih kleti ne priznava za sorte iz istega kakovostnega razreda višje cene, kakor so dogovorjene pri nas v Posavju. Kljub temu je primorski vinogradnik bolj navezan na svojo zadržano klet in se noče ukvarjati z direktno prodajo vina. V Goriških Brdih, kjer odkupijo letno okrog 1000 vagonov grozdja, več kot vse kleti skupaj v Posavju, je samo 8 vinogradnikov, ki doma kletarijo vino za prodajo. Večja in množična navezanost na zadržano klet je pogojena zgodovinsko, ne pa zaradi boljših ekonomskih pogojev. Vsa slovenske zadržane kleti so kot plačniki grozdja zasebnemu vinogradniku približno enako ugodne, posebno zadnja leta, odkar Poslovna skupnost za vinogradništvo usklajuje in koordinira odnose na celi črti, od grozdja do steklenice na trgovski plet.

V Metliki smo imeli letos 2 zbora vinogradnikov pred trgovino, na katerih smo pogovarjali o cenah grozdja. Ali ni to dovolj dogovarjanja ob že dobro izdelanih dohodkovnih odnosih, ki zagotavljajo vinogradniku doplačilo grozdja od leta 1969 dalje?

Zaradi boljšega razumevanja delitvenih razmerij vseh udeležencev pri proizvodnji in prodaji vina, navajam številke za dva primera: za belokranjsko belo vino in metliško črnino. Izhajam iz letošnje akontacijske cene za grozdje in sedanje maloprodajne cene vina v trgovini. Bralac ima priliko videti, koliko dobijo vinogradnik, kletar, trgovec in davkarja. Pripominjam, da so bile lanske odkupne cene grozdja nižje, zato je letnik 1980 za kleti do sedaj še rentabilen.

Za 1 liter vina je potrebno pri 70-odstotnem izplenu 1,43 kg grozdja.

Navajam stroške, ki jih ima Kmetijska zadruga Metlika na liter vina v letu 1981, prikazano po posameznih fazah proizvodnje:

predelava grozdja	4,65 din
nega	6,85 din
stekleničenje	2,86 din
prevoz	1,19 din
Skupaj:	15,55 N din

V letu 1980 so bili povprečni stroški predelave, kletarjenja in prodaje 1 litra vina v kletih posavskega in podravskega rajona 12,63 din.

Težje je izračunati povprečno proizvodno ceno 1 kg grozdja, ker se le ta zelo razlikuje od sorte do sorte, velik vpliv ima velikost parcele. V letu 1980 so bili v družbenem vinogradu posavskega rajona proizvodni stroški za 1 kg grozdja:

laški rizling	11,00 din/kg
kraljevina	15,20 din/kg
modra frankinja	18,50 din/kg

Proizvodna cena v družbenem vinogradu je višja od zasebne proizvodnje, predvsem zaradi visokih prispevkov družbi, ki jih delovne organizacije plačujejo na osebne dohodke. Poštena ugotovitev na osnovi vseh podatkov je, da vinogradnik krije stroške ob srednjem dohodku. Vinske kleti trenutno še krijejo stroške. Z višjo prodajno ceno novega letnika bo potrebno zagotoviti manjšo akumulacijo v kletih in doplačilo vinogradnikom za grozdje.

Glede na vloženo delo in sredstva ima najvišji dohodek od vina trgovina. Naj omenim še gostinstvo, ki

na žalost išče pri vinu predvsem razliko v ceni. Na našo nesrečo gostinstvo pri oblikovanju svojih cenikov predrago prodaja namizna vina in s tem onemogoča večjo potrošnjo. Pošteno do vinogradnikov in potrošnikov bi bilo, da so cene namiznih vin v gostinstvu nizke, marže ne bi smela biti večja od nabavne cene, saj je obračanje zalog 14-dnevno. Pri kakovostnih in vrhunskih vinih, ki dalj časa ležijo v skladišču, bi si gostinci lahko ob strokovni postrežbi in veliki izbiri teh vin smeli privoščiti večjo maržo, ustrezno kategoriji lokala in zanimivosti posameznega vina. Predlagani sistem cen ne bi ogrozil dohodka gostinstvu, saj bi tako prodali več vina, ker bi bilo bolj dostopno kupni moči potrošnika. Ne moremo odpraviti da gostinci pri litru vina dobijo več kot skupaj vinogradnik, kletar in trgovec.

Vinarji smo deležni veliko kritik ob zadnji podražitvi vina lansko leto. Podražitev je bila večja, kot so normalne stopnje, toda v zadnjih 4 letih smo smeli zaradi administrativnega zadrževanja cen vina podražiti samo za 15%. Napak si mnogi predstavljajo cene nekaterih kakovostnih in vrhunskih vin in trdijo na splošno, da je vino predrago pri proizvajalcu. Gotovo so cene naših redkih, a izjemno kvalitetnih vin preničke. Takšen proizvod zahteva zelo drago tehnologijo v vinogradu spričo nizkega pridelka, predvsem pa v vinski kleti. V mislih imam vrhunske vina, pozne trgatve ter jagodne izbore itd. V evropskih deželah z razvito vinsko kulturo, svede ob večji kupni moči, so razponi v cenah med navedenim namiznim vinom in najvišjim kakovostnim razredom v razmerju 1 proti 20, za izjemne, redke kvalitete pa tudi 1 proti 100. Glede na slovenske kvalitete in možnosti bi bilo z ekonomskega vidika popolnoma normalno, da je cena nekaterih redkih vin v trgovini tudi 500 din za steklenico. Pri nas je možnost proizvesti mogoče 1% takih vin; količinsko to ni zanimivo, ima pa velik reklamni učinek, ki sega daleč čez naše meje in daje izvozne možnosti. Brez takih vin bomo lahko na tujih trgih konkurenčni le z nizkimi cenami, slovenski proizvajalci pa ne moremo poceni proizvajati.

V Metliki ugotavljamo pri letošnjem odkupu grozdja, da dosegajo vinogradniki pri isti sorti grozdja zaradi različne sledkorne stopnje tudi do 7,00 din razlike v ceni pri enem kilogramu. Nekateri vinogradniki želijo pridelovati samo velike količine grozdja na trto, drugi se trudijo, da pridelajo bolj kvalitetno grozdje in mora biti razlika v ceni občutna, če hočemo imeti tudi vrhunske kvalitete.

Vinogradniki, ki se še niso navezali na svojo zadržano klet, naj pazorno preberejo naslednje pogoje, ki jih nudijo kleti:

- jamčijo odkup grozdja po ekonomskih cenah za vinogradnika in klet s pogojem, da je vključena vsa proizvodnja v dobrih in slabih letinah;
- stalno strokovno in materialno pomoč pri obnovi vinogradov in pri organizaciji redne proizvodnje;
- denarno pomoč za reprodukcijski material, predvsem za trsne cepljenke in obnovo vinogradov;
- usmerjajo vinogradnike v tržno proizvodnjo in v večje komplekse vinogradov s predpisano tehnologijo glede sort, vzgoje in obdelave;
- vinogradniki sodelujejo v organih upravljanja in imajo pravico odločanja;
- del čistega dohodka od prodaje vina.

Določeno vinogradniško področje ima možnost enotno nastopati na trgu, se lahko prilagodi sodobnim zahtevam tehnologije samo združeno preko zadržane kleti.

Osebnost me ne skrbi, če se bodo posamezni vikendarji, ki materialno dobro stojijo, odločili za lastno polnitev in nastop na trgu. Ne svetujem take podjetnosti vinogradnikom, ki jim daje edini dohodek kmetija. Navajam ceno najenostavnejše opreme, ki je potrebna za polnjenje in ki omogoča na uro napolnitev 300 do 400 litrov vina. Stroji so proizvod avstrijske firme Seitz:

stroj	ime	cena v šilingih
filter	PILOT 20x20	18.650,-
namakalni stroj	golf II	37.070,-
pralni stroj	polfram 2 S	25.190,-
razkuževalec	spruhstella 2	10.040,-
izpiralec		460,-
polnilec, nastavek na filtru		5.000,-
ročni zapiralec		250,-
etiketirka		12.610,-
črpalka		4.240,-
		113.510,-

Ali: 264.478,30 din + 40% carine znese 370.269,62 din.

Poleg navedene opreme, ki brez razkuževanja s paro pred vsakim stekleničenjem ne zagotavlja sterilnega polnjenja, je potrebno imeti v kleti še električno napetost 380 V in vodo z močnim pritiskom.

Vinogradnik, ki se je sam lotil stekleničenja, prepozno ugotovi, da ne obvlada tega postopka, vino se mu začne kvariti, in da bi se rešil iz velikih težav, začne dodajati v vino konzervanse, ki jih je moč dobiti v Italiji. Italijanski trgovci pravijo, da so najboljši kupci za konzervanse avstrijski, madžarski in jugoslovanski vinogradniki. Zaščita vina s konzervansom je zločin, saj tako pivce počasi zastrupljamo. Pri nas zakon dovoljuje dodatek K sorbata, toda na etiketi mora biti označeno, da je v vinu. Družbene kleti se tega ne poslužujejo. V Nemčiji je bil dovoljen bajkovin, toda leta 1973 so ga prepovedali, češ da povzroča raka.

Danes ugotavljamo, da bo v kmečkih zidanicah nastala velika gospodarska škoda, ker se sodi ne morejo uporabiti za drug namen. Ali naj se ponovno zaletimo in vložimo denar v male polnilnice?

Moram ponovno omeniti Lorencijeve trditve o potrebi embalaže za stekleničenje, dinamiki polnjenja vina, vračanju embalaže itd. Trditve kažejo, da zavestno zanemara ekonomiko, in prepričan sem, da če tako dela, kot navaja, krepko dotira svoj hobi. Kolikokrat pretaka vino, če ob eni polnitvi napolni samo 73% litrov? Kako mu uspe zadržati svežino v cvičku, če ga tolikrat zrači? V isti sapi trdi, da je njegovo vino mikrobiološko očiščeno in da je stanovitno z mejno dozo žvpela. Ako je to vse res, zasluži posebno nagrado.

Nobena zadržana klet v Posavju ni odklonila enega vinogradnika, ki je ponudil sodelovanje v proizvodnji grozdja. Kolektivni zadržki so videli, da bo ekonomika prepričala vinogradnike, da se združujejo, zato so bili razvojni načrti kleti dolgoročni. Zakaj naj bi se ob vseni tem vinogradnik bal, da ne bo mogel vnovčiti „svoje celoletnega dela“?

Kaj so lahko storili kolektivni kleti v letih, ko niso dobili dovolj grozdja in vina iz lastnega področja, predvsem pa v letih 1974, 1975, 1976, 1977, ko je spomladanska pozeba uničila ves pridelek v Posavju? Takrat so kleti vpeljale vina južnega porekla? Fantaziskimi imeni, kot Vinska radost in Namizno Črna v Metliki ter Dobra kapljica in Brentar v Novem mestu in Krškem. Slovenci potrebujemo več vina, ko pridelamo, zakaj si ne bi zadržane kleti ustvarile do dohodka s to dejavnostjo, saj je ta dohodek vloženi razvoj kleti za potrebe domačega vinogradnika! Vsak klet bo nehala z donegovanjem in prodajo drugih vin, čim bo dobila iz domačih vinogradov dovolj grozdja. V naslednjih petih letih bo potrebno še veliko narediti, pričakujemo tudi pobude od strani vinogradnikov. Gotovo pa ne bodo zadržane in kombinirane povečevanje kleti vso prehodno dobo, da bi bile sposobne prevzeti vse tržne presežke, ki se bodo pojavili šele leta 1980. Ponudba grozdja se mora večati vsa naslednja leta, da ob večjem obsegu poslovanja postopoma dograjevali povečevali vinske kleti.

Dipl. inž. JULIJ NEMANIČ

Vrsta vina	Malopr. cena stekl. din	Pridelovalci grozdja 1 kg od prodane stekl. din	Pridelovalci, kleti od prodane stekl. din	Trgovina na veliko in malo % od prodane stekl. din	Prometni davek na 1 liter din	
belokranjsko belo vino	42,00	15,00	21,45	12,15	20% 8,40	4,30
metliška črnina	50,00	17,00	24,31	15,69	20% 10,00	4,30

Marjan Rožanc: IZ KRVI IN MESA (izbrana eseja)

zgodovina

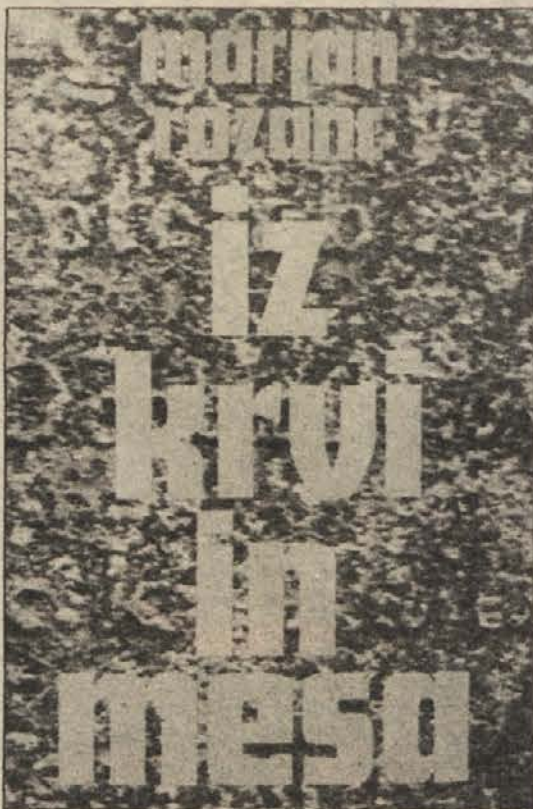
Najstarejši, najbolj razširjen in obenem najbolj splošen mit, ki je danes prav zaradi svoje starosti, razširjenosti in splošnosti najtežje razpoznaven, je zgodovina; z njim se slovenska zavest, četudi se je v zgodovino vključila razmeroma pozno, utaplja v vsesplošni mitični zavesti človeštva. To je človekov v tisočletjih pretanjšani in zmojstrani občutek za zgodovinske razsežnosti prostora in časa, v katerem se prav nič ne začne z našim rojstvom in nič ne konča z našo smrtjo, temveč smo v njem tako rekoč breztesni in lebdimo v neskončnem prostoru in času; torej popolno pozabljenje telesa, po katerem živimo svoje stvarno življenje, ki pa se začne natančno z našim spočetjem in konča z našo nepreklicno smrtjo. Najbolj zapeljiv mit, iz katerega se skoraj neopazno hranijo vsi drugi miti in katerega nam niti smrt ne more več razkrinkati, ker je tudi sama potopljena v zgodovino in prihaja nad nas samo še nenadoma in povsem nepredvideno, kot katastrofa.

V predzgodovinskih časih seveda ni bilo tako. Stari Grki so sicer znani po svoji bogati mitologiji, vendar so bili vsi njihovi bogovi le posebljene takih ali drugačnih človeških strasti, takih in drugačnih človeških možnosti, in so človeka kljub bogati domišljiji priklepali k zemlji in mu ohranjali njegovo zemsko težo. Enega samega boga ti ljudje še niso poznali, prav tako ne njegove obljube in našega današnjega občutka za prostor in čas, s tem pa tudi ne prihodnosti in zgodovine. Prav zato je bila najbrž njihova podoba sveta preveč tegobna; vsaj za človeka, ki poseduje tako čudežno moč imaginacije in ki se je sposoben vsak hip preseliti iz nevsučne stvari v lastno fikcijo.

Zgodovina se začne šele s krščanstvom, pravzaprav s prihodom Jezusa Kristusa, po katerem se je dotlej tako gospodovalni židovski Bog počlovečil, poistovetil s človekovim tegobnim položajem in mu vžil nekaj upanja. Vrnil mu je namreč paradiz, iz katerega ga je bil nekoč tako nasilno izgnal; ne seveda brezpogojno in kar tukaj in zdaj, na tej zemlji, ampak pod določenimi pogoji in v prihodnjem božjem kraljestvu. Toda upanje, ki ga je prinesel med nas Jezus Kristus, je med nami obveljalo kot gotovost; če smo bili dotlej še voljni trpeti v svoji neodrešenosti, je bilo zdaj našega potrpljenja na mah konec. Jezusa Kristusa smo dejansko sprejeli kot prvega profeta in aktivista prihodnjega božjega kraljestva, duhovnega in prihodnjega, ki mu je dotlej veljalo vse naše stremljenje. Z Jezusom Kristusom smo se usmerili iz sedanjega v prihodnje, iz telesnega v duhovno in razmahnili v sebi smisel za napredovanje in mesianizem, spričo katerega je vse stvarno začelo zgubljanje na svojem pomenu. Potrebno je bilo samo še to, da je evangelist Janez v našem imenu zapisal, da oživlja edino duh in da telo ne pomaga nič, in že se je pozabljenje telesa in naravnih zakonitosti, ki so nam dotlej dajale stvarno težo, utemeljilo kot človeški zakon, kot zakon izvollencev božjih. Stopili smo v svet slepe delovne razvnetosti in aktivizma, pri čemer nam ta zagnanost celo tedaj, ko smo jo gnali v imenu krščanstva — naj je slišati še tako protislovno — ni vzel samo smisla za stvarnost, ampak tudi religiozni občutek sveta. Če smo dotlej še kolikor toliko voljni trpeli v telesni omejenosti našega duha, ki se je prav zaradi tega tako bojevitno razvnel, smo bili zdaj na tem, da se osvobodimo kar vsega telesnega: naše telo je bilo kratko malo pozabljeno, duhovno pa odtrgano od svojega pravega izvora, telesnosti. Z zgodovino smo zgubili najprej zemsko težo, potem pa tudi ravnotežje.

Danes se na vseh področjih življenja gibljemo v obrmočju čistega, oživljajočega, samozadostnega duha, ki je podvržen le lastnim zakonom. Za odrešitev nam že zdavnaj ni več potrebna milost božja — milost je v nas samih in izražamo jo v poljubnih in načinih svoje zgodovinske dejavnosti, od kulture do gospodarstva, ki imajo v sebi zaključena merila. V nekem smislu sploh ne pripadamo več svetu, temveč stojimo nad njim kot njegovi gospodarji in imamo do njega eno samo, subjektivistično razmerje, v katerem nam naša duhovna podoba v celoti zamenjuje resničnost. Svet priznavamo le toliko, kolikor ustreza našim predstavam o svetu in našim odrešitjskim željam. Prav zato ne čutimo več niti najmanjše potrebe po utemeljevanju v njem in v naši lastni naravi, še manj pa smo voljni upoštevati zakonitosti, ki bi nas v naših načrtih omejevale. Naš visokoleteči duh na vsake toliko kulminira v revolucionarnem voluntarizmu, ki mu za delovanje niso več potrebni objektivni pogoji, temveč le naša osebna zrelost in volja. Naš svet je svet subjektivističnega načrta, v okviru katerega resničnega človeka iz mesa in krvi nenehoma žrtvujemo v prid idealnega in popolnega, ki ga ni in ga nikdar ne bo. Skratka: v zgodovini ni več človeka, ampak Ideja o človeku. In svet ni več svet, ampak Ideja o svetu.

V tej in taki zgodovini je seveda ves čas v zraku katastrofa. Vsaka resnica, ki se prebije do nas skozi slepo zagledanost v lastno veličino, je travmatična in uničujoča, sploh ni več resnica,

ampak samo še katastrofa. Za vzvišeno in dobrotljivo Idejo o človeku tiči človek, ki se nenehoma spreminja v svoje nasprotje, v nasilje nad svetom in nad samim seboj. Vsaka najmanjša zakonitost se v njem povezuje z razočaranjem in najglobljim obupom, obup pa z željo po destrukciji; saj če svet ni Ideja, potem je bolje, da ga sploh ni. Tako nam samo še umetnost pripoveduje o ničnosti naših božanskih načrtov in nas spominja na našo stvarnost, seveda dokler smo zanjo še odprti, sicer je tudi umetnost predmet našega uničevanja. V zgodovini smo ljudje sami v sebi zaokroženi in popolni, skratka Ideje. Zato je dinamika naših medsebojnih odnosov izpraznjena: ne iščemo se več in ne srečujemo v imenu medsebojnega dopolnjevanja, temveč v znamenju mrzlokrvnosti za odrešenih bitij ali medsebojnega zanikanja. Celotni in ženska sta samo še Ideji; nič več dvoje združenih bitij različnih spolov in nezadostnih, ki bi vzbujala drug v drugem željo po združitvi in odrešitvi.

In kakršno je v zgodovini življenje, taka je seveda tudi smrt. V okviru Ideje, v kateri sploh ne živimo več čisto zares, tudi umiramo temu primerno, zato je naša smrt le Ideja o smrti; kot je vse odtrgano od resničnosti in živi svoje resnično življenje v Ideji, tako je tudi smrt pravzaprav le Ideja o večnem življenju. Človek sicer umre, vendar ima dušo, ki ji Ideja zagotavlja polno misteriozno moč, tako da zlahka zapusti svoje zemeljsko prebivališče in začne kar takoj potovati iz roda v rod. Saj človek je junak, ki se bojuje in trpi za svojo Idejo in ki tudi pade v znamenju svoje Ideje; in čim bolj nepričakovano, čim nenadnejši in čim tragičnejši je njegov padec, čim bolj si je uspel odmisлити smrt in se naseliti v Ideji, tem manj je mrtev, toliko večja je slava njegove Smrti. Tisto nepomembno, kar je bilo že od vsega začetka obstojeno v smrti, je umrlo, a bistveno živi in se veseli svoje nesmrtnosti. Te smrti pa si seveda ne smemo ogledovati čisto od blizu, ker slava tega ne prenese; človeka iz mesa in krvi, ki je naša edina posoda življenja, kljub vsemu ni več.

V zgodovini ne živimo več čisto zares, zato tudi ne moremo več umreti; in naša zgodovinska smrt — neresnična, kakršna je — ne more več navdihovati našega življenja. Zavest o smrti pa ni samo pogoj nemitične zavesti, ampak tudi pogoj polne in avtentične zavesti o življenju.

napredno

Napredovanje je mogoče samo v zgodovini. Napredek se namreč lahko pojavi in zaživi samo v odnosu do določenega ali celo končnega človeškega cilja, saj samo v odnosu do tega in takega cilja lahko govorimo o tem, da smo na pomembni poti, in ugotavljamo napredovanje ali nazadovanje.

V našem zgodovinskem napredovanju je cilj postavljen občutno previsoko in je praktično nedosegljiv, vendar vse tako kaže, da si tega ne ženemo preveč k srcu. Startali smo sicer z maksimalnim optimizmom, naravnost proti Bogu, zdaj pa cilje že dalj časa prirejamo našim trenutnim zgodovinskim iluzijam, ki se zdijo oprijemljive in bolj človeške, zato kar pozabljamo na startni zagon. Z religioznega vidika so ti cilji vse bolj sekularizirani: božje kraljestvo na zemlji, cerkev kot občestvo, narod kot kolektivno bitje, socialistična družba... Še vedno pa se zdi, da je poglavitno, da imamo

visoko postavljene cilje, saj imamo s tem zagotovljeno tudi napredovanje in napredek, ki razpihujeta našo domišljijo o pomembnosti in

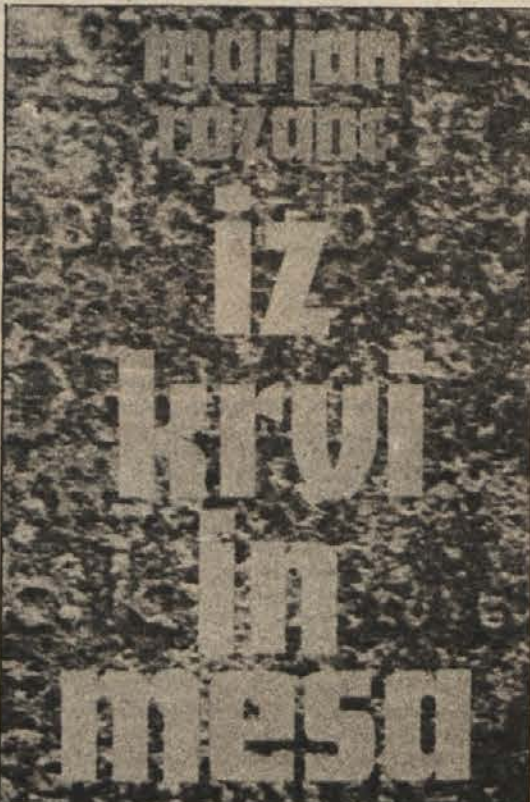
zveličavnosti našega početja na vsakem koraku. Pri tem smo seveda Slovenci, ki že stoletja pričakujemo veliko manj od zdajšnjega kot od prihodnjega, še posebej zagreti, vpreženi v napredek od jutra do večera in z vsemi najboljšimi močmi.

A kako je v resnici s tem našim napredovanjem in napredkom?

Vzemimo, na primer, humanizem. Tu je človek startal z največjimi ambicijami, saj si za svoj končni cilj ni postavil nič manj kot to, da bo postal bog oziroma Oseba, v kateri bo posebljen ves svet in vsi ljudje. Po nekaj stoletjih pa ugotavljamo, da si kljub prizadevanju ni razširil svoje osebne svobode, temveč da se je ujel v zakonitost; da se je v svojem bojevitim odnosu do sveta začel pokoravati — ne seveda človeškim, temveč tehničnim zahtevam in materialni energiji, ki jo je sprožil in ki ga je preplavila, in da je kot zmaterializirani človek slednjič spregledal, da ne more postati Človek, kaj šele Nadčlovek ko Bog ni več Bog. Ugotavljamo pa tudi to, da se mu tudi v odnosu do sočloveka ne godi prav nič drugače, saj se je kot namišljeni Bog tudi tu zapletel v neusmiljeno protislovje: ljudi mora ali posiljevati, če jih hoče podvreči samemu sebi kot bogu, s čimer ljudje in tudi on sam zgublajo prav vse, kar je božanskega, ali pa se mora pred njimi umikati iz prestrižnega boja in svoje božanske apetite potiskati v svojo notranjost, kjer se nevarno in zahrbtno razbolijo. S svojim početjem je razvrednotil Boga, ki je bil doslej prostor medčloveškega sporazumevanja in vir njegove svobode, samega sebe pa prignal do razčlovečenja. V tem položaju sicer ni odnehal, ampak se je pognal šne v zadnji boj in hotel po vsej sili uveljaviti svojo veličino in neodvisnost: ne seveda za svojo individualno osebo, ki se je že razkrojila, zato pa za kolektivnega človeka, narod, družbo... Pri tem pa je v kolektivnem človeku, narodu, družbi uresničil le pogoltnega moloča, ki nenehoma terja od njega prav vse, kar je še ostalo v njem izvirnega in osebnega. Njegovo napredovanje v smeri Osebe, ki ga je ves čas razglašal kot prizadevanje za napredek, se je skratka končalo z razposebljenjem.

Ali drug primer, denimo, posvetna oblast, i jo poskuša človek v imenu napredka zrušiti že nekaj stoletij. V fevdalizmu je bila oblast fevdalnega gospoda res surova, a je zatirala le majhno število ljudi, in še te le materialno, danes pa je represivna kultura — tako zdaj imenujejo oblast — veliko subtilnejša in tako rekoč anonimna, a smo ji podvrženi prav vsi ljudje in vsa področja življenja. Nekdaj je bila oblast fevdalni gospod, ki je uveljavljal ius primae noctis in terjal desetino, ki jo je s svojimi valpti tudi s silo izvelkel iz kmečkih kašč, danes pa smo oblast mi vsi, vendar oblast, ki zahteva od slehernega izmed nas pet desetih zaslužka, ki jo finančni knjigovodja vsakega prvega v mesecu atomatično prenakaže z našega računa nekam drugam. In nič drugače ni s stališča naše istovetnosti z oblastjo, ki je najbrž za ugotavljanje napredka primernejša. V fevdalizmu sta se kmet in tlačan istovetila z grofom in njegovo gosposko veličino, z njegovo graščino in graščakinjo, z njegovimi fevdalnimi spori in njegovimi vojaškimi pohodi, ali pa sta vsemu temu nasprotovala. Današnji človek se istoveti z vojaščinom in njenim arzenalom, s policijo, z diplomatskim in konzularnim zborom, z zunanjo in notranjo politiko, z zdravstvom, s telesno kulturo in kulturo, socialnim varstvom in skrbstvom, skratka, z vsem tistim, kar živi od njegovega dela in nad njim, ali pa vsemu temu nasprotuje. Z eno besedo: tudi kar zadeva oblast, je mogoče reči, da kljub vsej prizadevnosti in kljub vsej prelitni krvi nismo kaj prida napredovali, saj je nismo odpravili. Samo spremenila se je, iz surove in parcialne v subtilno in vsesplošno. Napredka ni, je samo spreminjanje istega.

In podobno protislovje lahko ugotavljamo v vsem, kar se je dogajalo in se dogaja v imenu napredka: v narodu, v socializmu, v tehniki...

Obračun brez milosti

„Vse kaže, da smo Slovenci še vedno tako neobstojni in splašeni, da smo sposobni živeti samo v varnem okrilju mita in da še nismo zbrali tistega poguma, s katerim bi si upali sestopiti v čisto človeški svet; v svet neposrednih razmerij med živimi ljudmi, v katerem le-ti... prihajajo do lastnega spoznanja ničnosti in lastnih vrednot, lastnega nesmisla in smisla.“

Tako je v eseju „Revolucija“ zapisal Marjan Rožanc, esej pa lahko preberemo hkrati z ostalimi dvajsetimi kratkimi eseji istega avtorja v knjigi „Iz krvi in mesa“, ki jo je založila Mladinska knjiga. (Iz knjige ponatiskujemo na tej strani dva eseja.)

Zbirka nosi podnaslov „Eseji o slovenskih mitih“, njena osnovna značilnost pa je razkrivanje različnih, danes živih mitov na Slovenskem. Izkaže se, da prikrivajo boleče in neprijetne resnice. Naj gre za narod, jezik, zgodovino in z njo povezanim napredkom, revolucijo, literaturo, ljubezen ali pa za Planico in Janeza Poldo, povsod igra mit vlogo zakrivalca paradoksov življenja posameznika in družbe. Človek, konkretno zdaj in tu bivajoče bitje „iz krvi in mesa“, je poln nesprotij: umrljiv hoče nesmrtnost, minljiv hrepeni po večnosti, telesen se zavazuje duhovnosti, konkreten podlega splošnosti; mit, ki ga ustvarja, mu daje lažno zavest, da so paradoksi razrešljivi in rešeni.

In čemu razkrivati mite, čemu tvorbe, ki — tako je razumeti — nastajajo iz pristne človekove potrebe po preseganju življenjskih nesprotij? Mar ne ustvarja pisatelj s svojim početjem novega mita, mita o demitiziranju sveta? Kot se da razbrati iz knjige, vodi Rožanca intuitivna občutljivost za konkretne človeka, „ker je le tak konkretni človek zares živ“, in v njegovem imenu Rožanc obračunava s slovenskimi miti. Omenimo še, da vidi v demitiziranem svetu, „v katerem sta absurdnost našega početja in smrt nenehoma evidentna in se nam nenehoma razkrivata na tako grozljiv način, da postane solidarnost med ljudmi enako neobhodna kot smrt sama“, naravnost okolje za človeka.

Rožancova zbirka esejev je v svoji jasni usmerjenosti včasih provokativna, polna presenetljivih misli, kar vse priča, da se je pisatelj najbrž res lotil pravega obračuna s precej trdno zakoreninjenimi miti. Seveda se z vsemi njegovimi ugotovitvami ni mogoče strinjati, ker so večkrat bolj intuitivnega, celo čustvenega značaja, bolj plod ustvarjalne zagretosti kot pa odraz objektivnih spoznanj.

M. MARKELJ

Ob tem, ko korakamo k svojim vzvišenim ciljem in nikamor ne pridemo, a nenehoma govorimo o napredku, pa spotoma v imenu napredka proizvajamo še vrsto drugih mitov. Po eni strani v imenu naprednega kar naprej ločujemo ljudi na naprednjake in nazadnjake, na rdeče in črne, na poganjalce in zaviralce zgodovine in opravljamo med njimi nasilno selekcijo, obenem pa ustvarjamo dinamiko, ki nam je na tako razburljivo in naporni poti potrebna. In ne samo to: zagotavljamo si tudi opravičilo za vse neuspehe, saj bi bili prav gotovo že zdavnaj na cilju, če ne bi bilo med nami vedno vse preveč zlih duhov in reakcionarjev. Po drugi strani pa z naprednjaki označujemo vse mogoče ljudi in interese in prikrivamo njihovo različnost, samo da bi bila fronta bojevnikov za napredek videti enotnejša, mogočnejša in čim učinkovitejša. Svoj čas je bil ne glede na razcepljenost in strankarske razprtije napreden ves meščanski sloj, danes je ne glede na različne interese in različne delovni prispevek inteligence in ročnih delavcev napreden ves delavski razred.

Tudi napredno je mit. Je mitično osmišljanje človeka, ki se je nekoč iz strahu pred praznino pognal v tek, a se zdaj že dolgo ne more več ustaviti, kaj šele umiriti in trezno preveriti svoje početje.

Obzorja

iz izložbe

prebrali smo

hudodelci

Kot 59. zvezek zbirke Znamenja, ki že dobro desetletje izhaja pri mariborski založbi Obzorja, je izšel roman Marjana Rožanca „Hudodelci“.

V tem kratkem romanu nam avtor v prvi osebi pove zgodbo mladega fanta, ki je bil izgubil vse ideale in se njegovo, iz tega izvirajoče zoperstavljanje svetu konča v kriminalu. Vendar je splet okoliščin tak, da sicer pride v zapor, a „samo“ kot

življenju v zaporu (tako preprosta se zdi). Toda uvaja jo avtorjeva pripomba, da te knjige ne bi napisal, če se mu še po petindvajsetih letih ne bi v sanjah vračali ječa in njen komandir.

In potemtakem se lahko vprašamo, ali je bil roman napisan kot terapija za zdravljenje jetniških travm.

J. SIMČIČ

teoretične knjige

Marksistična teorija kulture in umetnosti. Tako se imenuje zbirka, v kateri bodo pri Cankarjevi založbi izhajala dela s povsem določeno teoretično zasnovano. Načeloma nimamo nič proti zbirkam, tako tudi proti tej ne, a zdi se nam, da bi (vsaj po prvih treh naslovih sodeč) s knjigami iz pričujoče zbirke lahko dopolnjevali že uveljavljeno Misel na čas. Če že nič drugega, bi Misli in času zagotovili pestrejšo ponudbo, saj se je ta, nekaj med študenti izredno priljubljena zbirka, osredotočila zvečine na politološka in znanstvena filozofska, psihološka, splošno kulturna, umetnostna in še kakšna dela.

S. S. Praverja „Karel Marx in svetovna literatura“ ni knjiga o marksizmu niti poskus še ene marksistične literarne teorije. Njena osnovna težnja je podati vse, kar je Marx rekel o literaturi v raznih obdobjih svojega življenja, predstaviti njegovo užitje ob branju romanov, pesmi ali dram, in ne nazadnje prikazati, kako je pojme literarne teorije in kritike vključeval v dela, ki se niti najmanj niso ukvarjala z literaturo. Praverjevo opravilo ni bilo lahko, saj je znano, da Marx ni nikoli napisal zaključne estetske razprave, tudi takega dela ne, ki bi bilo namenjeno izključno literarni kritiki. Do spoznanj se je moral pisec pričujoče knjige dokopati prek temeljitega proučevanja vsega, kar je spisal Marx. Tako je izluščil Marxov zgodnji odnos do literature, razčlenil je tudi

njegovo pesnjenje. Pri kasnejšem študiju, zlasti Heglovih pogledov na pravo in politiko, se je Marx živo zanimal za polpreteklo in sodobno nemško literaturo, privlačevalo ga je raziskovanje odnosov med starogrškimi literarnimi umetninami in mitologijo. Itd. Nasploh je literatura nudila Marxu obilo užitkov, tega ni skrival, za lastni svetovni nazor je iskal utemeljitve tudi v književnih delih. To zanimivo knjigo je iz angleščine poslovenil Aleš Erjavec, vmesna nemška besedila pa so prepravila še trije prevajalci.

Le sedem filmov je posnel znameniti sovjetski režiser Sergej M. Eisenstein, a vsak od njih sodi v filmsko klasiko. Do šestdesetih let, ko so izšla njegova izbrana dela, je bilo manj znano Eisensteinovo teoretično razpravljanje o filmski umetnosti. Del režiserjevih prizadevanj po teoretični razlagi filmske prakse je zdaj dostopen

tudi v slovenščini; za knjigo „Montaža, ekstaza“ je Zdenko Vrdlovec (njegovo delo je tudi spremna razprava) izbral šestnajst besedil, ki jih je poslovenil Primož Pečenko. Naj omenimo le nekaj tistega, kar je po teoretični plati zanimalo Eisensteina. Piše, kako je skušal posneti film po Marxovem „Kapitalu“, govori o filmski montaži kot o postopku, ki je primerljiv z japonsko pisavo pa s slikarstvom ali gledališko umetnostjo, zavzema se za t. i. intelektualni film, ki naj zaostri nasprotje med znanostjo in umetnostjo.

Zbornik „Ideologija in estetski učinek“ omogoča vpogled v vprašanja, ki se na marksistični

Blizu petdeset knjig je v zadnjih letih izšlo v okviru medzaložniške zbirke Žepna knjiga. Ives gre za majhno število naslovov, za slovenske okoliščine tudi naklada (suče se med pet in deset tisoč izvodov) ni nizka, razmeroma skromen je le odziv bralstva na poskus: s preprosto vezano in temu primerno poceni knjigo nuditi kar najbolj pestro branje. Očitno se ob tokratni žepni knjigi spet potrjuje slovenska zagledanost v najmanj platnene, s finim ovitkom zaščitene platnice knjig. Sploh pa, domala polovici slovenskega življa ni mar, kaj je med takimi ali drugačnimi knjižnimi platnicami.

Nazadnje so v žepni obliki izšle tele knjige: Igorja Torkarja „Zlatoustova pratika“ prinaša najprej venčke satiričnih pesmi, bodic, epigramov, aforizmov in podobnega blaga, ubranega na posamezne mesece v letu. Sledijo prav tako satirični vzorci pesmic za spominjsko knjigo, svojevrstni kuharski recepti pa verzi za stenske prtičke, nagrobne kamne in še kaj. To pesniško bero, za katero je značilno, da je imel njen tvorec vse prej kot dlako na jeziku, dopolnjujejo tri humoreske. Kolikor je znamenj v horoskopu, tolikokrat je Torkar ošvrknil tudi npravstvene posebnosti slovenskega življa, v dodatku pa najdemo duhovito zabavljanje na račun razumnika, ki je zadnje čase z dvema polemičnima knjigama najbolj razrdil slovensko literarno in drugačno srenjo.

Po zaslugi tistih, ki radi lazijo na gore (tudi na najbolj visoke v tujini) in to svojo srčnost, ki jih brez znanj, sposobnosti in še česa ne bi pripeljala visoko, tudi popišejo, se je na Slovenskem dodobra razmahnila, označimo jo, alpinistična potopisna proza. Tudi Nejca Zaplotnika „Pot“ sodi v tovrstni sklop knjig. Tega vrhunjskega alpinista spremljamo na poti, ki vodi navkreber bodisi v Alpah, Dolomiti, v granitnih ameriških stenah, v ledeniških afriških vršcih in nazadnje v Himalaji, kjer je Zaplotnik dosegel tudi vrh Everesta.

„Moderna kuharica“ Marije Kuhar in drugih kuhanja večjih oseb je priročnik, ki bo razveselil tako tistega, ki si domišlja, da zna že izvrstno streči želodcu, kot onega, ki o kuhi nima pojma. Prvemu nudi knjiga številne recepte, tudi za jedi, ki so na našem koncu sveta dokaj nenavadne, drugemu pa bo v veliko pomoč pri osvajanju začetniških

kuharskih sposobnosti. V njej lahko poišče marsikaj, od kuharskega slovarja do nasvetov, koliko česa dati v lonec, kako dolgo to pustiti v loncu in v kolikšnih količinah skuhanu postreči na krožniku. Recepti veljajo kajpak tudi za začetnike, morebiti se bodo njim jedi (od enolončnic, juh in raznovrstnih mesnih specialitet do jajčnih jedi in solat) še bolj posrečile kot izkušenim gospodinjam.

„Kako se bo človeštvo rešilo iz usodne zagate zadnjih desetletij našega stoletja?“ S tem vprašanjem je podnaslovljena knjiga „Vojna za energijo se je začela“. Spisal jo je (poslovenil pa Gregor Berkopec) možak, kateremu je težko oporekati, saj je Lionel Taccoen vodja posebne francoske službe za informacije o energiji. Pričujoče delo ni suhoparno nizanjanje podatkov; najprej nazorno prikaže, zakaj in kako je prišlo do velikanske stiske z energijo, nato popiše, kako ta kriza kaže zobe na raznih koncih sveta, pri čemer je res, da razviti še zmeraj laže diha kot revnejši v t. i. tretjem svetu. Beremo se o možnostih za izkoriščanje morebitnih novih, doslej še ne dovolj raziskanih energetskih virov; Taccoen nas seznanja z ekološkimi vprašanji, povezanimi z energetsko krizo, nič manj zanimivi pa niso podatki o predvidenih energetskih zalogah okoli leta 2000.

politični kaznjenelec. Ker pa se je vse skupaj dogajalo v času resolucije Informbiroja, je tortura proti političnim prestopnikom veliko hujša kot proti kriminalcem. Junak romana zaradi tega končno prizna svojo kriminalno dejavnost, da bi si v zaporu olajšal življenje. Preiskovalci in z njimi tudi sojetniki, katere so z intrigami spodbujali k nenehnemu medsebojnemu vojskovanju, pa temu ne nasežejo. Končno jetnik pobegne iz zapora in se vrne v Pariz, kjer je nekako že spoznal privlačno Fabienne.

Gladko tekoča zgodba torej pripoveduje o temačnem in težkem času informbiroja. In zgodba sama bi bila lahko samo navaden reportažni zapis o

knjige azteki

osnovi spletajo okoli razmerij med ideologijo in umetnostjo. Zadnja desetletja je glavni pobudnik tovrstnega razmišljanja francoski marksist Louis Althusser, njemu pa sledijo M. Pecheux, P. Macherey, E. Balibar, če naj omenimo le imena, ki jih najdemo v pričujočem zborniku, ki prinaša razprave o vprašanih estetskega učinka umetnosti in sicer iz materialističnih in zgodovinskih izhodišč, o vprašanih teorije literarnega snovanja in literarne kritike, o teoretičnih postavkah gledališča, slikarstva itd. Izbor besedil in spremna študija je delo Zoje Skušek-Močnik, pri slovenjenju pa so ob njej sodelovali še štirje prevajalci.

Državna založba kani v posebni zbirki (njen naslov je Dobe, narodi, dogodki) prikazati nekaj zanimivih, pogosto v tančico skrivnosti ovitih poglavij iz zgodovine človeštva. Tako je napovedana knjiga, ki bo skušala razčistiti nejasnosti okoli legend o Etruščanih, drugo delo bo orisalo živopisnost Vikingov, kot prva v zbirki pa je izšla Nigela Daviesa knjiga

„Azteki“. Gre za zgodovinski znamenitega srednjeameriškega ljudstva, ki si je ustvarilo politično izredno močno državo, prihod Špancev pa je v 16. stol. povzročil razpad ene najbolj visoko razvitih kultur na ameriški celini.

Veliko je že napisanega o obredih, družbenih običajih Aztekov, katerih izvor je še zmeraj pogreznjen v meglo mitologije (iz katere ni moč natančno izluščiti, ali se je to

ljudstvo porodilo iz Aztlan ali pa iz strašnih „sedmerog volin“). Manj so raziskane politične razsežnosti Aztekov in prav tem je dal Davies glavni poudarek. Opirajoč se na stare zapise v t. i. slikovni pisavi, na kronike in arheološka dognanja, sledi ljudstvo od njegovih nomadskih začetkov do stalne naselitve.

Beremo o dinastičnih sporih, o vojnah, pogajanjih s sosednjimi plemeni, azteška država je sčasoma dosegla obale obeh oceanov, a pokončno ljudstvo se ni moglo upreti sicer maloštevilnim, zato pa do zob oboroženim Špancem. Propad Aztekov se je dogodil na zelo dramatičen način, ob soočanju z belci se je njihov trdni družbeni in politični red sesul kot hiša iz kart.

Knjigo je poslovenil Bogomil Fatur.

generacija s pozlato

Resnica nikoli ne zarjavi, ta pa je, da Slovenci še vedno premalo beremo. Statistični papirji dokazujejo, da „naše gore list“ v povprečju ne prebere na leto niti ene knjige. To je vse prej kot razveseljivo in ob tej ugotovitvi bi nas moralo biti sram. Pa nas niti ne vznemirja preveč. Vsaj sto izgovorov imamo pripravljenih v žepu, kot je, denimo, ta, da nam čas za knjigo odžira priganjaški utrip življenja. Ko bi v življenju prebrali vsaj toliko knjig ali jih vsaj polovico imeli na domačih policah!

Že hudo izdelano in obledele čast naših bralnih navad rešujejo šolarji. Imamo nič manj kot 130.000 mladih bralcev, ki v tradicionalnem tekmovanju za bralne značke prepričljivo potrjujejo dejstvo, da ostaja knjiga še zmeraj eden najpomembnejših zalogajev slovenskega kulturnega vsakdanjika. Število bralnih značk, imenovanih po znamenitih možeh slovenskega Parnasa, tako po Župančiču, Kajuhu, Levstiku, Golju in drugih, se je nekako ustali-

lo. Lansko jesen, ko je Zveza bralnih značk Slovenije praznovala 20-letnico ustanovitve, jih je bilo 26. Takrat so zabeležili spodbudno novico, da čedalje bolj osvajajo bralne navade in tekmujejo za bralne značke tudi otroci zamejskih Slovencev in zdomcev.

Nemajhno zmagoslavje za bralne značke sta pomenila 17. in 21. september. 17. septembra, na dan zlatih knjig, so na Prevaljah, rojstnem kraju prve, Prežihove bralne značke, odprli muzej te značke. Prof. Jože Zupan iz Šentruperta, predsednik Zveze bralnih značk Slovenije, pravi, da je bil to pravi praznik. Mentorjem, ki so to že dvajset let, so podelili priznanja, hkrati pa navrgli več tehtnih misli o vlogi mentorjev pri tekmovanju za bralne značke in podčrtali potrebo, da bi za bralne značke tekmovali tudi učenci v usmerjenem izobraževanju. „Prvi muzej bo morda spodbuda tudi za druge značke, da bi začeli zbirati gradivo in ga uredili. Tako morda tudi za Župančičovo bralno značko,

ki jo podeljujejo v črnomaljski, metliški in novomeški občini, saj poteka v tem šolskem letu že petnajsto leto, kar so zanjo začeli tekmovati učenci,“ meni prof. Zupan.

21. september si bodo zapolnili zlasti mladi bralci iz Kočevja, Ribnice in drugih krajev, ki tekmujejo za Levstikovo bralno značko in so se ta dan zbrali v Velikih Laščah na eni najpomembnejših prireditvev, posvečenih 150-letnici Levstikovega rojstva; prisostvovali so slovesni podelitvi Levstikovih nagrad za leto 1980. Srečanja „levstikovcev“ se je kajpak udeležil tudi predsednik Zveze bralnih značk Slovenije prof. Jože Zupan in dogodek na kratko takole opisal: „Mentorjem mladih tekmovalcev za Levstikovo bralno značko je po končani prireditvi najprej spregovorila prof. Petra Dobrila, pobudnica Levstikove bralne značke. Poudarila je, da je sprva šlo počasi, ker so menili, da ne smejo nikogar siliti, zdaj pa se ob bralni znački okoli otrok zvrsti veliko lepih doživetij. Kot dobra knjiga požene kal in koreninice, tako se je tudi bralna značka močno razrasla. Prof. Stanko Kotnik, ki je

bil skupaj s pisateljem Leopoldom Suhodolčanom pobudnik gibanja, pa je obudil spomin na začetke tekmovanja. Bralna značka je postala opomin, da se je knjiga širila in dobila ustrezno mesto.“

Knjiga je bogastvo, dobra knjiga pa je zlato. Na šolah poleg rednega obveznega beriva priporočajo predvsem branje resnično dobrih oziroma zlatih knjig, kot pravijo svežnjem, ki jih pripravlja Mladinska knjiga. Vloga mentorjev pri tem gotovo ni nepomembna, saj je v precejšnji meri od njih odvisno, ali otroci knjigo dovolj vzljubijo ali jo bodo prebrali zgolj zato, ker je v tekmovanju obvezna. „Za

knjigo pa lahko veliko naredijo tudi sami pesniki in pisatelji,“ ugotavlja prof. Zupan. „Že zato, ker je srečanje z njimi za mlade bralce nepozabno doživetje in potem kar sami od sebe iščejo njihove knjige. Do zdaj so naši književniki, ki so se vselej radi odzvali povabilu, obiskali malone vse šole na Slovenskem.“

Sicer pa poudarja prof. Zupan, da mora vse delo zveze, ki jo vodi, potekati v prizadevanju, da bo dobra knjiga ostala last mladih, jim pomenila trajno vrednoto, jim bila sopotnica tudi kasneje v odraslih letih.

I. ZORAN

TAK - PA VENDAR ENAK

„Nekateri ljudje na vse okoli gledajo vedno od zgoraj. Delajo velike in hitre korake, hitre in velike odločitve in hitra in velika dejanja, zato so človeštvu dostikrat povzročili tudi veliko škode. Še bi se večkrat spustili s svojih visokih položajev, odkrili svet mladih ljudi in življenje od spodaj, bi bilo na svetu morda manj vojn in gorja. To velja tudi za vse tiste, ki mislijo, da so veliki in močni, pa se brez poslušanja znašajo nad vsem živim in neživim okoli sebe, obračajo svet po svojem kopitu in ne trpijo izjem.“

Take in podobne misli sem izluščil iz pogovora z Žagarjevim Lojzkom, ko sva se sprehajala po zapuščenem in obraslem vrtu ob ruševinah nekdanjega gradu v bližini njegove rojstne vasi. Seveda Lojzek ni uporabljal prav teh besed. Preprost človek je, zato bolj po drobcih in okorno oblikuje misli, ki jih je premleval vse svoje življenje, da bi sebe in svojo okolico navadil na življenje izjem. Kajti Lojzek Žagar je izjema, tega ne more skriti. Kljub že izpolnjenim sedemindesetim letom je visok le meter in petintrideset centimetrov.

„Danes mi je že vseeno,“ pravi Lojzek, „imam dobre sosede, ki mi zaupajo in pomagajo, in tudi jaz njim, kolikor le morem. Prijateljstvo in razumevanje mi veliko pomeni in prav to mi pomaga, da lahko dostojno živim.“

Seveda pa je v Lojzkovem življenju veliko grenkih spominov. Ljudje smo pač taki, da se težko privadimo na nekaj novega in to sprejemamo v svojo sredino; pritlikavec, kot pravimo po domače osebam, ki so zgodaj zaostale v rasti, pa so se včasih celo bali, češ da so hudobni in da imajo čudežno moč. Nekaj take miselnosti je bilo tudi v okolju, v katerem je odrasla Lojzek, in marsikatero pikro in žaljivo je moral prenesti od vaških pobalninov, pa tudi od odraslih oseb in vsakovrstnih zijal. Lojzek pa je bil vedno uporen in se ni dal ne krivični usodi ne nerodnim ljudem. Z ostro ali hudomušno besedo, kakor se mu je pač zdelo primerno, je vedno znal obrniti neprijetno situacijo v prid sebi in ljudem okoli sebe. Kajti, tako je v svojih dolgoletnih izkušnjah ugotovil Lojzek, ljudje največkrat potrebujejo pomoč, da se znajdejo v negotovi situaciji, da premagajo pomisleke in predsodke. To pomoč pa Lojzek velikodušno deli, saj kaj dosti več nima na tem svetu. Sorodnikov v domačem kraju nima in živi sam v podstrešni sobici na Ruperč vrhu. „Pomladi in jeseni je prav prijetno, ko pa udari poletna vročina ali ugrizne zimski mraz, pa je tako, da bi človek zbežal,“ pripoveduje Lojzek. Letos se je odločil, da bo poskusil z domom za starostnike v Šmihelu. Prošnjo za sprejem ima že rešeno, in tako kaže, da ga to zimo ne bo več zeblo.

Kako je pravzaprav prišlo do tega, da je Lojzek ostal tako majhen? Včasih se poigra narava z vsem živim, tako tudi z ljudmi, Lojzkovi majhnosti pa je kriv tudi človek. Ko mu je bilo enajst let, je bil operiran na vratu. Po operaciji ni zrasel niti za centimeter več. Ko mu je bilo sedemnajst let in je bil še vedno tako majhen kot enajstletnik, so ga vzeli na pregled specialisti v Ljubljani, kjer so ugotovili, da ni nobene pomoči več. Ugotovili so tudi, da je bila temu kriva prva operacija. Ker Lojzek torej ni več rasel v dolžino, se je pričel dolgorajen proces rasti v okolje, v zavest soljudi in v lastno kožo. Počasi so prihajala spoznanja, kaj ta razlika pomeni za njegovo osebno življenje. Prikrasjen je bil pri marsikateri igri, pri veselju in normalnem življenju — pot do lastnega poklica in do lastne družine mu je bila praktično zaprta. Tako je Lojzek plačal svoj davek zaostali miselnosti in predsodkom.

Majhnost pa mu je dajala tudi nekatere prednosti. Skoraj vse moške vrstnike je pobrala

vojna vihra, tudi njegove tri brate. Vendar Lojzek med vojno ni stal ob strani. Spretno je izkoristil človeške predsodke. Čeprav je bil majhen kot enajstletnik, je imel pamet in moč odraslega fanta. Aktivisti Osvobodilne fronte so ga zato hitro vključili v svoje vrste. Prenašal je partizansko pošto v mesto in nazaj, v nahrbtniku pa je često tovoril zdravila, pivo, sol in cigarete za partizane. Zaradi njegove majhnosti in naivnega videza so se mu italijanski vojaki, belogardisti in kasneje Nemci posmehovali in ga dražili, resno pa ga ni vzel nihče. Lojzek si je mislil svoje in šel svojo pot.

Enkrat mu je šlo tudi pošteno za nohte. Važno sporočilo, ki bi ga moral prenesti aktivistom v Regerči vasi, je vtaknil v čevlji, v nahrbtniku pa so mu dali nekaj hrane in steklenico žganja. To naj bi kot pretvezo odnesel k stricu, ki je bil pri belogardistih v Šmihelu in je na skrivaj pomagal partizanom. Ko je hodil po gozdni poti, ki se je dvigala k cerkvi Svetega Roka, je v gozdu zaslišal sekanje in lomstenje. Mislil je, da so domačini, ki napravljajo drva, zato ni bil toliko oprezen. Naenkrat so predenj planili nemški vojaki z naperjenimi puškami. Pravkar so utrjevali zasedo. Grobo so ga pritisnili ob drevo in ga začeli preiskovati. Kam da gre, so ga spraševali. Propustnice seveda ni imel in drugih dokumentov tudi ne. Pretesli so vsebino nahrbtnika, mu izpraznili žepa in že je postajalo nevarno, da odkrijejo pošto. Pomagala je le zdrava pamet. Kaj naj bi nemški vojaki sicer pričakovali od normalnega pritlikovca, kot da bo igral klovn! In Lojzek je hitro zaigral na to karto. Prišel je kazati na svoja nabuhla lica in kazati zobe, češ kako ga bolijo. Tako se je spakoval, da so pozabili na nadaljnjo preiskavo. Na vrsto je prišla steklenica z žganjem, ki jo je moral najprej sam pošteno načeti, preden so se je lotili Nemci. Izpraznili so jo skoraj, vendar Lojzku tokrat žganja ni bilo žal. Čevlji so le ostali na nogah in v čevljijsko pismo, ki bi ga gotovo pokopalo.

Po vojni se je Lojzek vključil v mladinski aktiv in kot organizator in delavec dokazal, da je vreden graditelj nove družbe. Lojzek pa ni gradil samo novih družbenih odnosov, ampak tudi odnose do ljudi, ki so drugačni, podiral je predsodke in s tem postavljaj temelje družbi z več človečnosti in razumevanja.

Morda bo Lojzku v domu za starostnike v Šmihelu dolgčas. Skoraj gotovo bo večkrat na teden sedel na avtobus in se vrnil na Ruperč vrh, kjer ga bodo čakali prijatelji in sosede, ki ga cenijo in spoštujejo, pričnan pa sem tudi, da bo vnesel v ta svoj novi dom prav toliko vedrosti in topline, kakor jo je sedaj pripravljen dati svojim številnim znancem, ki se zbirajo na tem prijaznem hribu pod Gijanci.

STONE JAKŠE

NAŠI ZAKLADI

„PO NAŠIH DEŽELAH VINO GOSPODARI“

Poleg žetve in košnje je bila trgatve nekdanje najbolj veselih kmečkih del, pravi kmečki praznik, združen s petjem, vriskanjem, veliko pijače in hrane ter zabavo po opravljenem delu, še posebno, če je trta bogato obrodila in je grozdje srečno dozorelo. Vinogradništvo je bilo vse do konca prejšnjega stoletja, ko je vinograde napadla trtna uš in jih skoraj uničila, neglede na lego razširjeno po vsej Sloveniji. Že Fran Levstik je sredi prejšnjega stoletja zapisal besede dolenjskega kmeta, da po naših deželah vino gospodari, da zanj skrbijo bolj kot za druge poljščine. Po usodnem razsajanju trtne uši so se vinogradi obdržali le v tistih vinorodnih območjih, kjer se je pridelava vina splašala. Okrog trgatve pa so se razvili številni običaji, od katerih jih lahko danes srečamo le bolj malo, čeprav trgatve še vedno ostaja vesel dogodek.

Pa pogledajmo, kakšni so bili običaji ob trgatvi v dolenjskih vinorodnih krajih, kjer je poleg precej razširjene samorodne šmarnice že v preteklosti zorel poznani cviček, ki mu sedaj z novimi zakoni pravzaprav odvzemajo pravičo, da bi sploh spadal med vina, ter seveda belokranjska oz. metliška črnina. Vinske letine so bile kot še danes zelo odvisne od vremenskih razmer. Spomladanska pozeba, toča, premalo ali preveč dežja itd. je v veliki meri odločalo o tem, koliko in kakšnega grozdja bo kmet jeseni obral. Prav zato je bilo ob trgatvi toliko bolj veselo, če je grozdje lepo dozorelo. Fantje, ki so morali nositi težke brente navadno „zdrašane“ grozdja v kad, se truda niso posebno veselili. Pa tudi možje, ki so mečkali grozdje v kadeh — dolgo časa kar z bosimi nogami — so se dobro prepotili. Trud pa je bil pozabljen, ko je izpod koška v kadi pritekla žlahtna kapljica.

Med posameznimi območji v Sloveniji so bile razlike v začetku trgatve zaradi podnebnih razlik tudi za cel mesec. Ponekod so grozdje brali že 8. septembra, na celotnem Dolenjskem pa večinoma šele okrog 15. oktobra. Še v 18. stoletju so čas trgatve določili po gorskih predpisih, da gorski gospod ne bi dobil kot dajatev prekislega vina. Že v začetku 19. stol. pa so si ga določali vinogradniki sami, kot so po svoje uredili tudi varstvo vinogradov oz. dozorevajočega grozdja nekaj dni pred trgatvijo.

Stari rek pravi, da je srečna dežela ta, ki cviček ima. Dolenjski cviček je bil poznan že stoletja nazaj in veliko bolj razširjen kot sicer znamenita belokranjska črnina. Cvičku sta trtna uš in propad starih trt prinesla rešitev, saj se je začela obnova vinogradov, razumnejše obdelovanje in kletarjenje, kar je stalno izboljševalo kvaliteto cvička. Začetek trgatve, navadno okrog 15. oktobra, so na Dolenjskem naznanili s streljanjem iz možnarjev, topičev, v katere so natlačili tudi po pol kilograma

smodnika. Streljali so tudi med bratvijo. Pri bogatejših hišah so za to priložnost zaklali prašiča in nekaj kokoši, saj je bila navada, da so bili obirači dobro postreženi. Obirači so bile večinoma ženske, šele kasneje, ko je bilo vse manj delovne sile, so se tega dela lotili tudi moški. Prav tako je bilo v navadi, da so si sosede pomagali med sabo. Trgati pa so običajno pomagali tisti, ki so že med letom pomagali pri delih v vinogradu. Obirali so vsak v svoji vrsti, kar je še danes navada. Grozdje so rezali z noži, kasneje pa vse pogosteje s škarjami. Dajali so ga v lesene škafe, kasneje pa kar v kovinska ali plastična vedra. Če je bil pri vinogradu hram, so obirači sami nosili grozdje do kadi. Največkrat pa so to delo opravljali brentači, tudi zato, da je šlo trganje hitreje naprej. Ko je bila brenta polna, si jo je brentač dal na rame s pomočjo obirača in grozdje odnesel v kad, v palico, ki jo je imel, pa je za vsako brento zarezal črto. Vsakič, ko je prinesel polno brento, je tudi spil nekaj pijače, ki je bila pripravljena zanj. Še pogosteje so brentači nosili grozdje v „lajto“, ki je bila pritrjena na vozu, da so grozdje lahko odpeljali domov ali v zidanico, kjer so ga seveda prav tako dali v kad. Brentač je grozdje potlačil z rokami ali lesenim „drešnikom“, da ga je šlo več v lajto. Predvsem v Beli krajini so še v začetku tega stoletja grozdje stiskali tako, da so ga stresli v korita, ga potem zdrašali s palicami ali pa hodili po njem z bosimi nogami, mošt pa je tekel v posode pod koriti. Precej enega so s škafo znosili v sod, pri tem pa so uporabljali lakovnice.

Tlačenje grozdja z nogami se je ponekod ohranilo do začetka našega stoletja, ko se je vse pogosteje začel uporabljati sprva leseni, kasneje pa celo železni mlin za mletje grozdja. Tega so namestili na kad in je vse zmleto grozdje odtekalo v kad. Okrog čepa v kadi so prav na Dolenjskem namestili pleten košek, da se je mošt precedil. V kadi so grozdje pustili tri do osem dni, potem so „župo“ odcedili, tropine pa še sprežali v stiskalnici za grozdje.

Da se povrnemo k trgatvi. Čeprav so se lahko obirači po mili volji najedli grozdja — tega jim niso branili niti v „gospodskih“ vinogradih — ni smelo manjkati pijače in dobre hrane. Gospodinja je poskrbela za obilno slovesnejše kosilo, pri katerem ni manjkalo mesa in potic. Tudi večerja je morala biti bogata. Po večerji je prišla na vrsto mladina, ki se je zavrtela ob zvokih harmonike. Petje in vriskanje se je navadno razlegalo pozno v noč, še posebno, ko je bila trgatve zaključena. Lahko so pili mošt, čeprav je veljalo, da se mora za tak praznik piti staro vino, ki pa ga marsikje ni bilo več. Po Martinovem, ko se je mošt spremenil v vino, dolenjski kmet ni skoparil s pijačo ne zase ne za druge, zato pa so bili pri marsikom že spomladi sodi prazni.

Rešitev iz prejšnje številke

Z	A	K	O	N	S	I	K
G	N	O	M	A	E	T	A
R	A	K	A	T	O	T	A
A	G	R	A	V	S	T	V
A	B	A	A	R	A	N	A
T	E	S	T	A	M	E	N
O	S	L	O	S	T	I	K
S	T	I	K	S	K	I	N
C	E	V	I	L	I	A	R
A	T	A	R	I	M	K	V

prgišče misli

Nasmeh je človekova najnaravnejša, najbolj neprisljuna govornica.

A. TRSTENJAK

Dogme so aretirani dvomi.

J. PIANO

Ljubezen je utrudljiva šola življenja.

I. A. GONČAROV

Povprečni darovi gredo vsi v isto smer.

J. VIDMAR

d	l	okrasni kipec	truplo	hipnozi podobno stanje	ivan lavčar	glasbenik	d	l	bal	postopek tiskanja	igralka nielsen
		skupina					eg stvar sveta				
		rim. pesnik					vrsta palme				
		lirska pesem			gr. mit. oseba						
		pih. instrument			siba						
					vrsta stola						
									geom. lik	športni ki	vrstno orodje
d	l	prebiv. sosed. republi.	ovijalka	boginja nesreče	titanova ruda						
				hebr. mojster mesto v sz	vonj				radio televizija		
staja									angl. pivo		
savin					prebivalec sz				pestner		
izdelovalec vate					zdravnik za ortopedijo						
dalm. žime				rastlin. plod za razmnož.	erbij						
kradljivec				znak množnja					sorodnice		upoštevanje

Resnica o marihuani

Znanost temeljito proučuje sporno „travo“ — Škodljiva in koristna — Ali možgani izdelujejo zase mamila?

Menda ni bolj protislavnega mamila, kot je marihuana. Eni trdijo, da je mamilo popolnoma nenevarno, da je manj škodljivo za zdravje in prosto prodajo tega mamila, pravega hudiča ter jo dolžijo uničenja samozasčitnega sistema v človeškem organizmu, intelektualnega osiromašenja, uničenja možganskih celic ipd. Jasno, da je med zagovorniki mamila milijonska armada vseh tistih, ki si življenja brez marihuane ne znajo predstavljati, pa množica tistih, ki mamilo uživajo le občasno. Delček te svetovne marihuanske vojske živi tudi na naših tleh, saj se svetovnemu porastu narkomanije nismo mogli izogniti. In tako so našo dolenjsko javnost, ki je živela v lažni nedolžnosti in brezskrbni zavesti, da so mamila stvar drugih dežel ter velikih mest, globoko pretresle vesti o uživalcih „trave“ pri nas. Kaj je torej z marihuano?

Med vsemi pa ima le THC poimembnejši psihični učinek. Toliko strokovnjaki vedo, ni jim pa jasen proces učinkovanja THC na možgane. Poskusi dr. Loisa Harrisa — opravil jih je na podganah — dopuščajo možnost, da so v možganih posebni sprejemniki za THC. Elektronski mikroskop je razkril, da so sprejemniki proteinske molekule, ki so oblikovane tako, kot da bi jih narava ustvarila, da se vanje ulove molekule THC. Odkrije dr. Harrisa je toliko bolj presenetljivo, saj je mogoče sklepati, da v možganih najbrž naravno nastaja hydrocannabinol, drugače bi bili odkriti sprejemniki brez vrednosti. Pred leti so raziskovalci možganov odkrili podobne sprejemnike za morfine, kmalu zatem pa tudi endorfine, ki so morfonom zelo podobni, nastajajo pa v naših možganih, medtem ko morfine pridobivajo iz opija.

Strokovnjaki v razvitem svetu, ki se sooča z zastrašujočim porastom uživanja mamil, so vzeli marihuano, cannabis sativa, v precep mnogih znanstvenih raziskav. Najnovejše preiskave so pokazale, da učinkuje marihuana na človeško telo mnogo bolj potuhnjejo kot alkohol, morfin in druga mamila. Raziskovalci, ki so delali poskuse na živalih in proučevali tudi učinke mamila na ljudeh, menijo, da cannabis sativa vpliva na ovulacijo pri ženskah, na tvorbo semenčic pri moškem ter da učinkuje na ravnovesje hormonov pri mladostnikih. Ker tovrstni učinki pomenijo veliko nevarnost tako za sedanje uživalce mamil kot za potomstvo, so znanstveniki prav zaradi teh lastnosti marihuane najbolj zaskrbljeni.

Zaskrbljujoče pa je odkritje, da se THC in spojine, v katerih se nahaja, ne tope v vodi. To praktično pomeni, da po uživanju marihuane ne izločimo psihoaktivno snov iz telesa tako kot, denimo, izločimo alkohol ali kafein. THC se druži z maščobami in se nalaga v njihovih plasteh za dje časa. Ker je mogoče maščobne plasti najti v možganih, v žlezah z notranjim izločanjem, v moških in ženskih spolnih organih in v posteljici noseče ženske, je razumljivo, da marihuana predstavlja posebno nevarnost prav za te organe in za vse, kar je z njimi povezano. Pri stalnem kajenju tega mamila se zaloga THC v maščobnih plasteh kopičijo za stalno. „Trava“ je torej nevarna in koristna, odvisno od tega, v čigavih rokah je in kako jo uporabljajo. Medtem ko stopa v medicino skozi široko odprta vrata in prinaša človeštvu korist, pa skozi vrata tako široko, vendar na silo odprta vrata stopa v svet mladine in odraslih kot škodljiva droga. Cannabis sativa, „trava“ ali marihuana ni nič kriva: ali koristi ali škodi, je odvisno od človeka.

„Pred leti ne bi nikoli pomislil, kako težavna je marihuana, zdaj pa to odkrivamo in le stvar časa je, da spoznamo vse njene nevarnosti. Navsezadnje smo 60 let kadili, preden so zdravniki ugotovili, da je med rakom na pljučih in kajenjem cigaret povezava,“ pravi dr. Jones Reese iz psihiatričnega inštituta v San Franciscu.

PO SVETU OKOLI

KO GRE ZA DENAR, priča o neslutnih možnostih človeške domišljije tudi tale primer. Bivši švedski mornar Ole Anderson si borno pokojnino veča tako, da v časopisnih oglaših morebitnim ladijskim potnikom obljublja izvrstno zdravilo zoper morsk bolezen. Kdor mu pošlje eno samcato krono in pisemsko znamko, dobi odgovor: „Ostanite na kopnem!“

NAJVEČ SMRTI — Moskovačanka Sofija Aleksandrova je večkrat umrla, preden so jo zares položili k večnemu počitku. V dveh dnevih je doživela 19 kliničnih smrti. Četudi žalosten, pa je to je svetovni rekord. Sofija najbrž prostovoljnih posnemovalcev ne bo dobila.

Naši predniki morilci

V Keniji so našli skupinsko grobišče izumrlih primatov — Po vsej verjetnosti dokaz uničevalskih navad

Ko so paleontologi izkopali skupinsko grobišče na ozemlju pri kenijskem jezeru Ologesaillie, so dobili v roke enega od dokazov, da so pradedni predniki človeka neusmiljeno uničevali takratne manj razvite sopotnike. V grobišču so našli fosilna okostja 90 gigantskih pavijanov, ki so kot vrsta izginili pred 400.000 leti.

naj bi doletela celo neandertalce, prave človečnjake.

A čemu je naš prednik tako kruto ravnal? Iz lakote gotovo ne, saj je bil dober lovec, lažjega plena pa tudi dovolj. Nekateri strokovnjaki menijo, da gre najbrž za obredne pomore, ki so se izrodili v genocidne pokole.

Zemlja hitrejša

Pospešeno okoli svoje osi

Najnovejše in zelo natančne meritve so pokazale, da se Zemlja vrtil malce hitreje, kot se je zadnjih nekaj stoletij. Leta 1972 so astronomi pričeli dodajati sekundno več vsako leto, da bi tako premostili časovno razliko, ki je nastajala zaradi vse počasnejšega vrtenja našega rodnega planeta, poslej pa bo potrebno dodati dolžini leta eno sekundo le še vsakih 18 mesecev. Za običajno rabo so te uboge sekunde, s katerimi se spopadajo strokovnjaki, res brez praktične vrednosti, so pa še kako pomembne pri računalniški navigaciji, v astronomiji in v vesoljski znanosti.

Hitrost Zemljinega vrtenja so izračunali z atomskimi urami, pri tem pa so uporabili kot merilo pojavljanje zvezd na nočnem nebu. Tako so izračunali izjemno natančen čas, ki ga Zemlja potrebuje, da se enkrat zavrti okoli svoje osi. Računalniška obdelava je pokazala, da je pred 400 milijoni let dan trajal samo 20 ur, pred 500 milijoni let pa kar 31 ur.

Korak naprej v borbi z rakom

Dokazan obstoj rakastih genov, krivcev za bolezen

Odločilna stopnja v razvoju raka, tako so znanstveniki dandanes prepričani, je sprememba DNK (deoksiribonukleinske kisline) v genih. Kakšna je ta sprememba in kako nastane, je velika skrivnost. Do različnih okvar DNK pride v organizmu večkrat, vendar pa vsak okvarjen gen ne sproži raka. Raziskovalci menijo, da imajo to zločesto lastnost le določeni geni, ki so jih imenovali za rakaste gene. Potrditev za tako zamisel so dobili pred kratim v messachusettskem inštitutu za tehnologijo, kjer so raziskovalci izolirali več genov iz rakastih celic človeškega tkiva in z novo genetsko tehniko preizkusili, kateri geni sprožijo okvare v zdravih celicah. V posamezni rakasti celici so odkrili po najmanj dva takšna rakasta gena.

Odkritja bodo pomagala znanstvenikom spoznati proces, v katerem se zdrava celica sprevrže v rakasto. Pravilno razumevanje dogajanja pa pomeni, da bo prej ali slej mogoče umetno poseči v proces, torej zavreti raka.

Preden bo znanosti uspelo razrešiti to veliko uganko, bo preteklo še nekaj časa, raziskovalci pa bodo morali opraviti veliko raziskav, saj je vprašanj zaenkrat več kot odgovorov.

Blagajna z domnevnimi dragocenostmi v varstvu morskih psov.

Kaj je v nji?

Medtem ko potapljači britanske reševalne družbe vličijo v Barentsovo morju potopljene križarke Edinburgh rusko zlato in so postavili kar dva svetovna rekorda na tem področju človekove dejavnosti (največja globina reševanja 244 m in največja vrednost potopljenega zaklada 3 milijarde dinarjev), pa je še vedno zavrt v skrivnostno drugi zaklad, do katerega so se dokopali ameriški potapljači v obalnih vodah nedaleč od Nantucketa. Uspelo jim je priti do potopljene razkošne prekoceanke Andreje Dorie.

Potniška ladja je potonila po trčenju z ladjo Stockholm 26. julija 1956. V nesreči je umrlo 50 ljudi, z njimi vred pa je, buje, šlo na morsk dno tudi vse veliko bogastvo v posebnem trezorju. Prav to blagajno so potapljači iskali. In tudi našli.

Podviga se je lotil Peter Gimbel, znani raziskovalec podvodnega sveta in filmski snemalec. Od leta 1976 je zbiral gradivo za film o Andreji Dorii, letos pa je začel načrtno preiskovati potopljeno ladjo in iskati njen zaklad. Potapljači so našli blagajno in jo dvignili, toda nihče ne ve, ali se je podvig izplača. Zaenkrat počiva s svojo skrivnostno vsebino vred v velikem morskem bazenu. Kot čuvaji krožijo okoli nje morski psi, da bi kakšen potapljač ne podlegete skušnjavi in poskušal blagajno odpreti. Odprti jo bodo pred filmskimi kamerami. Tako si je pač vodja in snemalec Gimbel zamislil. Torej počakajmo!

MARJAN BREGAR ILIR SE VRAČA

„Ubijte me, gospod, če ne govorim z vami o tem zato in le zato, da bi vam pomagal! Kaj morem, vseč ste mi...“ je pleteničil Piperon. „Skrajšaj, človek! Povej, kar imaš povedati!“ ga je sunil Udurik.

„Samo tole, gospod! Knez ima hčer...“ „In?“ Udurik se je sklonil naprej. „In če ta zanosi z drugim in z drugim rodi sina... ste vi ob knežji prestoli! Se motim, gospod?“

Bledica in rdečica sta se izmenoma spreletavali po Udurikovem obrazu. Pest se je stisnila, roka dvignila...

Zares, kaj bi bilo lažje, kot zapreti zamazana usta, iztrgati jezik človeku, ki si je drznil dotakniti najsvetejšega v njegovem srcu — knežje krone?

Da, ko bi ne bilo prekleto res, kar je je govoril trgovec. Anesta se je še včeraj valjala z hčerko in za reko...

Priti je moral ta črni trgovec tu, da opozori na silno nevarnost, ki je grozila prvemu plemiču v Gradišču.

Udurik ni mogel več skrivati razburjenja in Piperon je znižal glas. Zvenel je očetovsko, pomirljivo.

„Nič se ni zamujenega, mladi gospod. Sredstva in zdravila so na svetu za vsako težavo in mi trgovci smo zato tu, da jih ponudimo...“ „Kaj predlagas? Govori!“ Udurik je zgrabil trgovca za zapetje.

Piperonov obraz je bil zdaj obraz treznega, izkušenega starca.

„Vem, da ne morete zgrabiti meča in s svojimi desetimi, dvajsetimi zvestimi obrtniki Gradišča na glavo! Posekati glave knezu, knežnji, veljakom pa vsej številni knezovi vojski!“ je govoril. „Tudi ko bi vam to uspelo, je tu še ljudstvo, ki vas obesi na prvo vejo...“

Piperon je zapicil lokave oči v Udurika. „Stvar bomo rešili elegantno...“

Poseben poudarek Frati

Predprazničen pogovor z Matjažem Verbičem, sekretarjem občinske skupščine, o najvažnejših prireditvah

Bliža se 29. oktober, praznik novomeške občine, ko se vsako leto zvrsti niz otvoritev, srečanj, tekmovalij in podobnih manifestacij, zato smo prosili za kratko predstavitev letošnjega praznovanja Matjaža Verbiča, sekretarja občinske skupščine.

„Od 2. oktobra do 7. novembra imamo na koledarju slavnostnih prireditev kar 25 raznih točk, vendar naj povem, da je nad polovico teh športnega značaja. Začelo se je 2. oktobra ob 19. uri v Dolenjski galeriji, ko je bila odprta razstava Slovenska partizanska saniteta in njeni likovni odmevi.“

— Katere so važnejše otvoritve na področju gospodarstva?

„Časovno je prva na programu 27. oktobra otvoritev novih

objektov v okviru „Programa 64“, ki ga Krka s tem končuje. Na Krkinem slavju bo govoril Viktor Avbelj, predsednik predsedstva SRS.“

— Bodo otvoritve tudi v negospodarskih dejavnostih? Katere?

„V koledar slavnostnih prireditev je odbor za program uvrstil Bršljin, in sicer odprte prostoro krajevne skupnosti, zgrajene z udarniškim delom, pa uradne otvoritve treh objektov, ki pa že služijo namenu. Gre za novi vrtec Ločna, prizidek Ekonomsko-administrativnega šolskega centra in stopiške osnovne šole.“

— Kaj šteje odbor za program kot prireditev posebnega pomena?

„To bo 24. oktobra dopolne na Frati. Tu bo zbor borcev Novomeške čete ter srečanje borcev in aktivistov novomeškega okrožja OF. Slavnostni govornik bo Niko Silih, prvi komandir Novomeške čete.“

Računamo, da se bo ta dan na Frati zbralo kakih 3.000 ljudi, ker bodo tudi vse srednje šole priredile pohod v okviru obrambnega dne.

— Kaj pa bo iz vsega tega bogatega praznovanja namenjeno vsem občanom?

„Dan pred praznikom, to je 28. oktobra, bo popoldne promenadni koncert mestne godbe na pihala na Glavnem trgu. Obiskovalci koncerta bodo lahko videli tudi tekače, ki se bodo udeležili teka po novomeških ulicah, zvečer istega dne pa bo v Domu JLA akademija, ki jo prirejajo v čast prazniku učenci osnovnih šol. Posebej bi poudaril, da bo 29. oktobra med 11. in 17. uro za vse občane ogled tovarne Krka.“

R. RAČER

Matjaž Verbič: „Osrednji prireditvi za občinski praznik bosta na Frati in v tovarni Krka.“

proizvodnih zmogljivosti Ribogojnice na Dvoru. Dan kasneje bo odprta nova Vrtinarija ob Težki vodi, glavna gospodarska pridobitev pa bo obeležena na praznični dan ob 25-letnici tovarne Krka. Tu bo tudi slavnostno zasedanje občinske skupščine in izvršilnih organov družbenopolitičnih organizacij, za tem pa ogled novozgrajenih

OTVORITEV NOVE TRGOVINE IN BANKE — Da so ljudje težko čakali novo trgovino v naselju ob Cesti herojev, je dokaz tudi velika udeležba krajanov ob otvoritvi. Za naselje Pod Trsko goro je zdaj oskrba z dnevnim blagom najmanj 3 kilometre bliže, stanovalci novega naselja pa imajo Mercatorjevo trgovino skoroda v hiši. (Foto: R. Bačer)

Že v prvem hipu naval kupcev

2. oktobra odprta Mercatorjev Potrošniški center Ločna in poslovna enota Ljubljanske banke — Po enoletni zamudi je preskrba občanov vendarle na boljšem

Navzlic močnemu naluvi se je otvoritve novega poslovnega objekta Mercator-poslovne enote Standard na Cesti herojev poleg gostov udeležila tudi množica krajanov iz blokavske soseske in ločenskega predela. Novi trgovski objekt je za zdaj največji v okviru trgovske mreže Standarda.

Tončka Grubar je kot namestnica predsednika delavskega sveta enote Standard v slavnostnem nagovoru povedala, da znaša skupna površina novega objekta 2.880 m². V njem je velika samopostrežna trgovina splošnega tipa ter ločen oddelček, v katerem prodajajo vse za otroka, od cuciljev do igrač in otroške kozmetike ter oblačil.

Celotno prvo nadstropje stavbe je namenjeno prodaji pohištva, bele

tehnike, akustičnih aparatov, preprog in ostalega blaga za opremo stanovanj. Spodaj pa je zares lično urejen gostinski obrat, kjer bodo zlasti stanovalci soseske gotovo radi posedali, nudili pa bodo tudi tople obroke hrane.

Skupna vrednost novega objekta znaša 83 milijonov dinarjev, pri pridobivanju sredstev za tako obsežno naložbo pa je lepo razumeva-

nje pokazala Temeljna dolenska banka Novo mesto. Po krajšem programu Šentjernejskega okteta je govoril Vukadin Nedeljković, namestnik generalnega direktorja SOZD Mercator, nato pa je Pavle Mihelič, najstarejši delavec novomeškega dela Mercatorja, prerezal trak in v trgovino so se nemudoma usuli prvi kupci. Za prve plačnike je bilo namreč pripravljenih nekaj praktičnih nagrad.

Upravnik novega potrošniškega centra je postal Jože Markovič, kupci pa pričakujejo, da bo založenost trgovine vselej taka kot na otvoritveni dan.

RAZSTAVA O MDA

Ena od komisij pri OO ZSMS v novomeškem Domu učencev Majde Silc ima nalogo seznanjati mlade z mladinskimi delovnimi akcijami. Člani te komisije so pred kratkim v avli doma pripravili razstavo, ki mladim kaže življenje in delo na akcijah; med drugim so na ogled tudi priznanja, ki jih prejmejo dobri brigadirji.

BOJAN LAVAJ

Le zdrav človek bo dobro delal

V tozkih posvečajo zdravstvenemu varstvu delavcev premalo pozornosti — Šepa predvsem preventiva — Vse več bolniških in predčasne invalidskega upokojevanja

V marsikateri delovni organizaciji tudi v novomeški občini še vedno premalo pozornosti posvečajo zdravstvenemu varstvu delavcev, čeprav je dobro delo v veliki meri odvisno od delavčevega zdravia in dobrega počutja. Skoraj povsod narašča odstotek bolniških, predčasnih invalidskih upokojevanj itd. Kaj storiti, da bi se razmere izboljšale, so pretekli ponedeljek razpravljali predstavniki mnogih novomeških delovnih organizacij v okviru priprav na 3. konferenco slovenskih sindikatov. Tematsko razpravo o zdravstvenem varstvu delavcev je pripravila konferenca osnovnih sindikalnih organizacij IMV.

Problem ni le v tem, da se osnovne sindikalne organizacije premalo temeljito ukvarjajo s to problematiko. V marsikateri temeljni organizaciji vprašanja zdravih delovnih pogojev, zdravstvenega varstva, varstva pri delu, preusmerjanja in zaposlovanja invalidov niso ustrezno ovrednotena v planskih dokumentih, zaradi česar se dogaja, da za

zdravstveno varstvo, še posebno preventivno, ni namenjenih dovolj sredstev. V prihodnje naj bi se to več ne dogajalo. Veliko je problemov z zaposlovanjem invalidov, saj ustreznih delovnih mest zanje predvsem v proizvodnji ni na pretek. Pri reševanju teh problemov bi morale tesno sodelovati med sabo vse delovne organizacije v občini, kjer imajo največ težav. Slišati je bilo tudi mnenje, da bi bilo treba v okviru Slovenije resno razmisliti o skrajšanju delovne dobe (vsaj za nekatere poklice), ker skokovito narašča invalidsko upokojevanje. Ponekod imajo kar 70 odstotkov invalidskih upokojevanj in le 30 ods. starostnih. Skoraj v vseh delovnih

organizacijah je izredno pereče naraščanje bolniških, zaradi boleznih delavca ali nege družinskega člana. Za njihovo omejevanje je težko najti pravo pot.

Poudarjen je bil tudi problem alkoholikov in Romov, kjer naj bi skušali doseči spremembe z večjimi zahtevami za odgovornejši odnos do dela.

Ker po mnenju predstavnikov delovnih organizacij delavci nimajo dovolj vpliva na delo in politiko občinske zdravstvene skupnosti, bo treba v večji meri razviti delegatske odnose, sindikalne organizacije pa naj bi vložile tudi napore za boljše menjavo dela med temeljnimi in zdravstvenimi organizacijami. V temeljnih organizacijah pa bodo aktivirali posebne odbore, katerih naloga bo preverjanje stanja varstva pri delu in preventive na področju zdravstvenega varstva ter skrb za redne sistemske preglede, ocena dela obratnih ambulant oz. zdravstvenih organizacij, boj proti alkoholizmu, rekreacija, preventivno premeščanje delavcev itd.

Z. L.—D.

Najprej imeti, potem deliti

Novomeško gospodarstvo ne dosega planskih rezultatov, zato je sprožiti „alarm“, kjer proizvodnja zaostaja — Pri izplačevanju osebnih dohodkov pa gredo ponekod čez okvire

Zbor združenega dela novomeške občinske skupščine je 30. septembra kot osrednjo točko dnevnega reda obravnaval uresničevanje občinske resolucije za leto 1981 glede na polletne rezultate ter uresničevanje dogovora pri razporejanju dohodka. Na dnevnem redu pa je bila še cela vrsta odlokov s področja urbanizma.

Ni se zgodilo pravič, da se razprava o doseganju rezultatov v gospodarstvu ni in ni mogla prav razživeti. Pa bi bilo kaj takega pričakovati glede na zajetna gradiva in podatke pa še dodatna tolmačenja, zlasti pa glede na stanje v gospodarstvu, ki je po polletni analizi tako slabo, da novomeška občina precej zaostaja za republikimi poprečji.

Pobuda za razpravo delegatov v republikški skupščini je prišla tokrat kar iz dveh delovnih organizacij: iz Novoteksa in tovarne Krka. Novoteks (zainteresirani so še drugi) želi doseči, da bi storitve v izzvu šteli za devizni priliv, kot je bilo doslej, in se pritožuje nad najnovejšimi ukrepi, ki izvozno bilanco tovarne močno poslabšujejo. Tovarna Krka pa bo preko delegatov v republikški skupščini sprožila vprašanje, kam in v kakšne namene se troši 35 odst. deviz, ki jih delovne organizacije obvezno odvajajo za „skupne namene.“ Predlagali so racionalnejše poslovanje naših predstavništev v tujini, pri stabilizaciji doma pa jih

zanimajo učinki stabilizacijskih programov v negospodarstvu.

Kako resno jemljejo stabilizacijski program v Novolesu, je opisal njihov delegat „Pri nas smo po polletnih rezultatih pozvali delavsko kontrolo, naj raziše, zakaj po tozkih plan ni bil dosežen. V proizvodnji smo vpeljali delo na vse proste sobote do konca leta in vsi režijski delavci bodo 4 delovne dneve pomagali v proizvodnji.“ Učinke stabilizacijskih prizadevanj je pismeno predložil tudi Zdravstveni center Dolenjske, od drugih pa ni bilo slišati takih podatkov.

Osebná poraba, ali še natančneje, izplačevanje osebnih dohodkov pa je bilo kot vedno ob objavljenih podatkih za prvo polletje jezero prav več delegacij. Med kršitelji družbenega dogovora o izplačevanju zaslužkov je 24 delovnih organizacij s področja gospodarstva in 9 iz

PREDAVANJE O CESTNI GRADNJI

V sredo, 14. oktobra ob 16.30, bo v hotelu Metropol v Novem mestu predavanje „Gradnja avtoceste preko ljubljanskega barja in najnovejši pogledi na konstrukcijo zgornjega ustroja“, ki ga organizira novomeško Društvo za ceste. Strokovno predavanje dr. Janeza Žrnovca bo spremljano s filmi in diapozitivi. Društvo vabi vse, ki jih zanimajo naj sodobnejša dognanja o cestni gradnji, da se udeležijo predavanja.

PO DOLENJSKI

Učenci 7. a in b razreda žužembške osnovne šole smo se 17. septembra odpravili na zanimiv izlet po več dolenjskih krajih. Obiskali smo Muljavo, stiški samostan, Blato, Turjak, Raščico, Spodnje Retje, Velike Lašče, Ribnico in Kočevje, torej kraje, ki imajo bogato zgodovinsko preteklost. Ogledali smo si rojstne hiše pisateljev Jurčiča, Adamiča, Levstika in Trubarja, ljubljanski grad ter ribniško in kočevsko muzejko zbirko.

TEJA NAHTIGAL

Kritika ni rešila ničesar

Po ostri razpravi prekinjena in preložena seja OK ZSMS Novo mesto — Ob pripravljanju poročila so molčali!

Pretekli četrtek je bila volilno programska seja občinske konference ZSMS Novo mesto, na kateri naj bi sprejeli poročilo o delu občinske mladinske organizacije v preteklem letu, akcijski program do prihodnje jeseni, ocenili delo na področju mladinskega prostovoljnega dela in izvedli delne nadomestne volitve za vodstvo in nekatere člane predsedstva občinske konference.

Na tri ure trajajoči sei smo veliko slišali o uspešnem delu mladinske organizacije v preteklem letu, pa tudi o problemih in pomanjkljivostih, ki bi jih morala odpraviti pri svojem delu. Težko bi rekli, da mladina ni delala, da je ni bilo čutiti v družbenem dogajanju. Vendar nekatere pomanjkljivosti so. Predvsem so mladi premalo idejno-politično usposobljeni za izvedbo konkretnih akcij na vseh področjih, za kar so marsikje kriva vodstva. Usposabljanje ostaja ena temeljnih nalog za naprej, predvsem znotraj osnovnih organizacij. Prav tako čakajo mlade izredno pomembne naloge pri izboljševanju gospodarskih razmer, razvoju samoupravljanja itd. Pri vseh bi morali doseči odgovornejši odnos do dela in učenja. Se več kot doslej bi se moral slišati glas mladih pri

reševanju vprašanj, ki se jih najbolj neposredno tičejo. Problemov zares ne manjka. Pri vključevanju mladih v njihovo reševanje mora mladinska organizacija doseči večjo množičnost, saj so nekatere osnovne organizacije skoraj povsem zapadle.

Se posebej je bilo na konferenci opozorjeno na težak položaj učencev v gostinstvu, na nizke nagrade, čezmerno delo, razmere v „ilegalnem“ internatu v Smarjških Toplicah, slab odnos gostinskih delavcev oz. učiteljev in inštruktorjev do njih itd. Slišali smo tudi o problemih mladih in kmetijstvu in mladih delavci v Labodu zaradi nizkih osebnih dohodkov idr.

Vendar konference delovnemu predsedstvu ni uspelo pripeljati preko poročila in akcijskega programa do konca. Delegati osnovne organizacije ZSMS iz Dolenjskih Toplic so bili mnenja, da sta poročilo in akcijski program slabo pripravljena, brez konkretnih podatkov ter da ni jasno delo občinskega vodstva ZSMS. In tako je bila konferenca po triurnem delu prekinjena in preložena na poznejši datum, do katerega bo pripravljeno novo gradivo.

Z. L.—D.

Spet akcija „papir“

Svežnji, ne vrečke

Letos bodo v okviru Rdečega križa že tretjič zbirali odpadni papir v humanitarne namene. 13. OKTOBRA bo zbiralna akcija potekala NA DESNEM BRGU KRKE, 14. OKTOBRA V OSTALIH KRAJEVNIH SKUPNOSTIH, šolah in delovnih organizacijah, 15. OKTOBRA PA NA LEVEM BRGU KRKE. Zbiralna mesta za papir bodo objavljena s posebnimi lepaki po krajevnih skupnostih, še posebej pa bodo obvestila razposlali po gospodinjstvih.

Organizatorji akcije prosijo, naj darovalci papir povežejo v svežnje, vendar nikakor ne v polvimilaste vrečke. Delovne organizacije in tudi drugi, ki imajo večje količine odpadnega papirja, naj to sporoče organizaciji RK v svoji krajevni skupnosti ali pa občinski organizaciji po telefonu 21-430.

ZAKAJ SO UMANJKALI?

Več let je imelo novomeško združeno delo pripombe čez obratovni čav v vzgojnovarstvenih ustanovah, češ da popoldne vrtca ni in da so zato težave tudi v proizvodnji pri izmenskem delu. Letos, ko se je v vrtcih pokazala možnost uvedbe dela v dveh izmenah, se pravi tudi v popoldanskem času, so o tem obvestili vse delovne organizacije z vabilom, naj dostavijo prijave. Dolej, čeravno je prvi rok za prijave že minil, se je javilo samo 9 zainteresentov. Če je ob konkretnih prijavah tako malo zanimanja za popoldansko varstvo, zakaj so poprej na raznih sestankih in problemskih konferencah toliko govorili, da bi dvoizmensko varstvo moralo biti?

Novomeška kronika

KDAJ BO ZASEDENO? — V novem naselju na Cesti herojev so ob nedavno odprtem poslovnem objektu še trije lepi lokali v spodnjih prostorih blokov. Glede na to, da živi v naselju že več sto ljudi in da lokalov v mestu nasploh manjka, je škoda, da prazni poslovni prostori samejajo.

ZARES POTREBNA STREHA — V Bršljino dokončujejo stavbo za nove zmogljivosti Javnih skladišč, kar je več kot potrebno. Cela vrsta izdelkov in predmetov leži namreč zdaj na prostem, kar pri ograji. S tem se blago kviri, hkrati pa spravljajo v izkušnjavo tatovi.

V MESTU ZAPRTO — Prodajalna pohištva zraven tržnice je že nehala obratovati, ker je Mercator salon pohištva preselil v novo stavbo v Potrošniški center Ločna: Bivši pohištveni lokal bodo uporabljali v druge namene.

ZNAČILNOST: KOSTANJ IN SVEČE — Novomeška tržnica je bila v ponedeljek kar dobro založena z vsakovrstno zelenjavo in ostalimi pridelki. Da se bliža dan mrtvih pa

Ena gospa pravi, da pri osebnih dohodkih stabilizacija ne velja za vse. V stanovanjsko-komunalni dejavnosti so letos osebni dohodki narasli za nad 66 odstotkov, pri njihovih finančnerjih, v združenem delu, pa za nad polovico manj...

GROZDJE JE OBRANO, MOŠT ŽE VRE - V nedeljo so v posavskih vinogradih zaključili trgatve. Pridelek je izredno sladek, vendar ga je zaradi pozebe zelo malo. Marsikdo se je užel in je zdaj razočaran. Dohodka bo precej manj, kot so kmetje računali. (Foto: Jožica Teppey)

S prijavo mošta in grozdja nikar odlagati

Rok za vpis v register se bo iztekel še prej

Večina vinogradnikov že ve, da morajo pridelek vsako jesen prijaviti na občini, vendar so kljub temu vedno znova težave z zamudniki. Letos naj se nihče ne zanaša, da mu bodo pogledali skozi prste. Skrajni rok za vpis v register proizvajalcev grozdja in vina je 15. november, rok za prijavo letnega pridelka grozdja, mošta ali vina pa se bo iztekel 30. novembra.

V register se lahko vpišejo vsi tisti vinogradniki, ki pridelujejo grozdje, ter vsi, ki grozdje sami predelujejo v vino in ga potem prodajajo. Imeti pa morajo neporečen prostor za predelavo grozdja, stiskalnico, drozgalnik in napravo za merjenja sladkorja v moštu. Vino smejo hraniti le v ločeni kleti, v kateri ni nobenih drugih pridelkov. Od zasebnih proizvajalcev vina zahtevajo predpisi najmanj triletno delovne izkušnje. Zahteve za posameznike torej niso pretirane, zato pa so velike stroške za delovne organizacije, ki vino negujejo in polnijo.

Letos je grozdje precej sladko, zato dosladkanje mošta ali drozge ni predvideno. Kdor kljub vsemu meni, da je to potrebno, mora zaprositi za dovoljenje.

NOVO V BREŽICAH

KAJ VSE JE DRAŽJE - Svet skupnosti za cene pri občinski skupščini v prvem polletju ni dovolil nobene podražitve, ki bi presejala dogovorjene okvire. Gostinske storitve so se lahko podražile za 22 odst., cene kruha le za višino nadomestila, mestni promet za 23 odst., kemično čiščenje, fotografske in frizerske storitve za 22 odst., prevozi z avtotaksijem za 8 odst. in stanarine za 24 odst.

BREŽIŠKE VESTI

Komunisti z novimi metodami

Na seji občinske konference ZK v Trebnjem so obravnavali razmere v gospodarstvu

Kot je dejal Janez Krnc, izvršni sekretar CK ZKS, ki se je skupaj s sekretarjem medobčinskega sveta ZK za Dolenjsko Borisom Gabričem udeležil seje trebanjske občinske konference ZK, mora ZK najti nove poti in metode delovanja. Predvsem mora najti pot iz sedanjih težav, ne pa da se s sejo samo ponavljajo ugotovitve o stanju in sprejemajo usmeritve.

Tako so na seji govorili o realizaciji zastavljenih planov, predvsem pa o fizičnem obsegu proizvodnje. Kljub ugodnim finančnim rezultatom je namreč jasno, da ostali kazalci razvoja niso tako dobri, prav tako pa se večkrat kot ne dogaja, da ne izpolnjujejo planov, kot bi morali. Zato bo treba plane zastaviti tako, da bodo uresničljivi.

Prav tako bo treba sprosti spremljati uresničevanje izvoznih rezultatov, kjer so zabeležili, da uspehi na konvertibilnem področju niso zavidanja vredni. Sprejeli so tudi nalogo, da iz članov konference in ostalih organov formirajo komisije, ki naj takoj začno obiskovati delovne organizacije in spremljati njihove proizvodne učinke. Tudi vse oblike porabe bodo morali v vseh okoljih

ponovno postaviti pod lupo, proti kršiteljem dogovora o razporejanju sredstev za osebne dohodke pa bodo morali odločno ukrepati.

Obravnavali so tudi poročilo komisije, ki je proučevala vzroke dosedanjih težav v trebanjskem zdravstvenem domu. Konferenca je to poročilo v glavnih točkah sprejela, vendar je sprejela še sklep, da mora skupna komisija, sestavljena iz več organov, do kraja rešiti v enem mesecu. Sprejeli so tudi opozorilo komunistov v zdravstvenem domu, da je treba motnje v tej ustanovi v čim krajšem času odpraviti, ker bodo sicer morali vpeljati ukrepe družbenega varstva.

Kot je bilo rečeno na konferenci, je že bilo ustanovljenih nekaj delovnih komisij, ki bodo obiskova-

le delovne organizacije. O njihovem delu pa bomo poročali v eni izmed naslednjih števil.

J. S.

»Dolenjski list« v vsako družino

GLASBENA ŠOLA SE SELI?

Trebanjska glasbena šola, ki je vzgojila že lepo število glasbenikov, zdaj pa ima 170 učencev, se že dolgo otepa s pomanjkanjem prostora. Kot kaže, pa bo kmalu konec gostovanj po različnih sobah v Trebnjem. V novi osnovni šoli v Trebnjem so namreč zanje pridobili pet prostorov, zraven teh pa še zbornico in veliko učilnico, v kateri naj bi imela prostore tudi trebanjska pihalna godba. Kdaj se bo šola selila, seveda ni edvinsko samo od ustreznih dogovorov, ampak tudi od tega, kdaj bo sploh pripravljena za selitev.

IZ KRAJA V KRAJ

SE BODO POBRATILI? - Pred letom ali kaj smo že poročali, da so mirenški lovci merili na medveda, odstrelili pa nedolžnega psa. Nedavno smo o podobnem primeru poročali tudi iz kočevske občine, kjer so tamkajšnji vrli lovci okoli medvedov in malo bolj kosmatih psov skušali pravo afero dolenjskih razsežnosti. Ker imajo mirenški in kočevski lovci - po vsem povedanem je tako - precej skupnih točk, bi ne bilo napak, ko bi se pobratili.

SPET MALO KOPLJEJO - Ni še dolgo tega, odkar so v Trebnjem lepo uredili pločnike in cesto in zelenice ob njej. Zdaj pa so se spet pojavili delavci, ki so lep in gladek asfalt prekopali in začeli v jamo riniti nekakšen kabel. Občani se boje, da je takih del preveč, saj denarja za resnejše naložbe že zmanjkuje.

TREBANJSKE NOVICE

Sprotno obveščanje pomaga

„Vojno“ vzdušje v akciji NNNP povežalo tozde in KS

Uspehe in pomanjkljivosti akcije Nič nas ne sme presenetiti za obdobje 1980-81 v brežiški občini bo danes na svoji konferenci obravnavala Socialistična zveza.

Prebivalci so se tokrat množično odzvali in učinkovita je bila zlasti povezava krajevnih skupnosti z delovnimi kolektivi in povezava sosednjih KS med seboj. K „vojnemu“ vzdušju je veliko pripomogla lokalna radijska postaja, ki je poslušalce sproti seznanjala z nevarnostmi, z dejavnostjo sovražnika in obrambnimi akcijami ob zaključnem preverjanju pripravljenosti prebivalstva.

Pokazalo se je, da so bile ekipe civilne zaštite, ekipe gasilcev in prve pomoči zelo dobro izurjene v vseh KS, razen v brežiški, kjer hišni sveti sploh nimajo takih enot. Tudi zaklonišča so ponekod v stolpnihah slabo vzdrževana, zato še stanovalci

v primeru nevarnosti ne morejo zateči vanje. Pomanjkljivosti so opazili tudi pri narodni zaščiti, saj njeni pripadniki niso povsod obvladali svojih poglavitnih nalog (slabo zaščiteni vodovodi in drugi objekti).

Tu in tam (na primer v Dobovi) so odpovedale tudi sirene, nekatere pa so pretihle, tako da jih prebivalci ogroženih območij niso slišali.

V zaključni akciji neposredne vojne nevarnosti so sodelovali le tisti občani, ki nimajo vojaškega razporeda. Organizatorji so tokrat vnovič ugotovili, da so prebivalci slabo opremljeni s kompleti za radiološko, kemično in biološko zaščito. Pomanjkljivosti naj bi čimprej odpravili. Prihodnjo akcijo NNNP bodo verjetno posvetili izrednim razmeram. V brežiški občini so to lahko potresi, poplave, nesreče na železnici, na avto cesti ali v jedrski elektrarni.

J. T.

SOP: pot do cilja je znana

Ne pozna kriznih obdobj - Čez 900 kupcev - Do leta 1985 tretjina prihodka v izvoz

Po usihanju prodaje opreme v letošnjem prvem četrtletju se je 570 delavcem petih tozdov in skupnih služb krškega SOP znova „odprlo“ po tem krajšem zatišju. Zato je poslovanje tega kolektiva, ki pravzaprav ne ve za „krize“, že v osmih mesecih bistveno boljše, kot so pokazali polletni rezultati. Ti pa so le za malenkost odstopali od načrtovanih.

Skrivnost uspeha tječi v tem, ker se SOP lahko zelo naglo prilagaja razmeram na trgu. „Čeprav je včasih težko dobiti nekatere materiale, ne gremo nikoli na slabše nadomestke, a se nam to še vedno splača, saj spoštujemo roke kupcev,“ ugotavlja predsednik kolektivnega poslovnodnega organa inž. Anton Jenžur. Potemtakem tudi ne preseneča, da je SOP „prodan“ za osem do deset mesecev naprej.

Mladi kolektiv (povprečna starost je 30 let) se ponša s številnimi strokovnjaki in dobri delavci. Ker

pa pričakujejo zaradi razširitve in posodobitve metalurških zmogljivosti večje povpraševanje po filterih za elektro peči, pripravo peska in druge naprave v livarnah, po odprševanju v brusilnicah in polirnicah, precej možnosti pa je še za prodor opreme za zaščito delovnega in bivalnega okolja zavoljo razvoja kemične industrije in predelave kovin, nameravajo s pridobitvijo novih strokovnjakov v kratkem še razširiti prodajno-projektne zmogljivosti.

SOP naj bi, pridružen Združenim podjetjem strojogradnje, postal nosilec programa opreme za agroživilstvo. Tozde Oprema je na nedavnem Vinskem sejmu v Ljubljani na mah prodal stroje za pranje embalaže, steklenic in sadja, ki so jih zasnovali v njihovem ljubljanskem Inženiring biroju. Da pa bi ta in številne programe spravili pod streho, izboljšali tehnologijo in ne nazadnje delovne pogoje delavcev, namerava-

NI ZANIMANJA ZA „POLJAKE“? - Tako bi sodil vsakdo, ko se ozre po prostranem dvorišču ob prodajalni Zastava avta v Krškem. Zanimivo je, da prevladujejo celo avtomobili poljskega Fiata z najmanjšo porabo goriva - priljubljeni P 126 ali „smetišnice“, kot jim pravijo v šali. V ponedeljek jih je na kupce čakalo okoli 50. Bodo posojila spet povzročila, da bomo čakali jeklene konjičke namesto - oni nas!?

jo razširiti proizvodne prostore v Krškem za 170 odstotkov. Tako bodo tudi lažje uresničili načrte, da bi do leta 1985 izvozili približno 30 odst. ustvarjenega celotnega prihodka.

P. PERC

BOLJE IZKORISTITI STROJE

Pri nas se pogosto odločamo za izgradnjo novih objektov, kot da bi fasada sama po sebi lahko vplivala na spremenjeno vsebino dejavnosti. Včasih to velja tudi za tovarne. Novo tovarniški zidovi marsikdaj ne prinesejo načrtovanih učinkov, šele tedaj pa se ozremo, če bi se dalo znotraj stare zgradbe več storišči za boljše gospodarjenje. Predsedstvo krškega občinskega sindikalnega sveta je zato menilo, da je potrebno skrbno proučiti, kaj bi se dalo storiti z boljšo izkoriščenostjo obstoječih strojev, morda tudi za ceno uvedbe druge delovne izmene. Če bi bili rezultati ugodni, bi se pač morali odločiti za novogradnjo.

Odgovornost?

Ni projekta, denar je

„Pet starih milijard dinarjev mrtvih sredstev za prašičjo farmo - saj ne bodo porabljena letos, ker ni projekta - kliče na odgovornost komuniste Agro-kombinata,“ je poudaril Jože Peterkoč na 37. seji družbenopolitičnega zbora krške občinske skupščine. Omenil je tudi nespremljivo prakso, da se tozdi, ki zaradi nelikvidnosti ne morejo izplačati osebnih dohodkov, obračajo s prošnjami na občinski rezervni sklad in banko, ne da bi poprej poiskali možnosti znotraj delovne organizacije. Nihče nima seveda ničesar proti prisilcem, bolj se postavlja vprašanje solidarnosti med tozdi oz. njihovimi delavci.

V občini nobene prave sejalnice

Kmetje razumejo, da je treba sejati več pšenice - Bo žela tudi divjad?

V sevniški občini so se prej kot v večini drugih občin z vso zavzetostjo lotili naloge, da moramo to jesen tudi v Sloveniji posejati več pšenice. Hriboviti svet, ki prevladuje, terja namreč prejšnjo setev.

Občinski štab se je brž razdelil na dvojice, ki so obdelale kar 24 krajev, čeprav je krajevnih skupnosti le 11. Govorili so z okrog 600 kmeti.

SEVNIŠKI PABERKI

POSPRAVILI MOST - Tisto, kar je od hudo zverženega kovinskega dela starega sevniškega mostu ostalo na hribu ob poti proti Jutrani, je že bilo povod delegatskemu vprašanju, češ da kazi podoba Rečeno le bilo, da je za odstranitev teh žalostnih ostankov zadolžen boštanjaska krajevna skupnost, ki je zasebnikom posodila ime, da so se lahko lotili tega dela. Konec minulega tedna so varilci razrezali tisto, kar še ni bilo razrezano.

SKOK PA TAKI! - Reklama železnice obeta, da nočni skok pomeni dostavo zvečer odpremljenega blaga že naslednje jutro. Čudno, da sploh ne omenja razdalje ali pa je le-ta med Ljubljano in Sevnico že tolikšna, da takšen „skok“ traja vse od ponedeljka do sobote?

Prenekateri gospodar je odkrito povedal resnico, da kljub ugodni menjavi pšenice za koruzo (1:1,3 v korist pšenice) le-te ne seje iz gospodarskih razlogov, temveč zato, ker jo je treba sejati, če hočemo imeti kruh. To zavestno odločitev kmetov bi torej kazalo še drugače ceniti.

In kako je po krajevnih skupnostih? Na območju KS Blanca in Zabukovje bo po minul teden znanih podatkih sejalo pšenico 20 gospodarjev. Posebno razveseljiv je odziv kmetov v mali vasi Čanje. V boštanjski krajevni skupnosti se je javilo 17 kmetov, lep je odziv na Kompolju in Šmarčni. Na območju

OGLAŠUJTE V DL!

MEDALJE SAVA KLADNIKA - V spomin na Sava Kladnika, ustreljenega kot talca, obeležuje sevniška osnovna šola svoj dan. S pominski slovesnosti v petek zvečer so podelili šolnikom medalje s tem imenom. Zlato medaljo so prejeli Kladnikova družina in ravnatelj prof. Jože Bogovič (prvi z desne), srebrno Planinsko društvo Lisa in Marica Tomsič, upokojena učiteljica Zinka Gabrič pa bronasto. (Foto: A. Železnik)

KRŠKI TEDNIK

Studentov ni na delovne akcije

Predlog: več štipendij tistim, ki bodo sodelovali na mladinskih delovnih akcijah

Lokalne mladinske delovne akcije „Kostel 81“ se je letos udeležilo 58 brigadirjev; mladinska delovna brigada „Kočevski zbor“, ki je sodelovala na delovni akciji „Goričko 81“, pa je štela 51 brigadirjev. Kakor prejšnja leta tako tudi letos med brigadiri ni bilo nobenega študenta.

Na Kostelskem so kočevski mladinci nadaljevali gradnjo vodovoda. V treh tednih so na dolžini 1335 m izkopali 854 kubikov zemlje. Akcija je zelo uspela, za kar velja zahvala tudi delovnim organizacijam in društvom, ki so brigadirjem in tudi organiziranju brigad nudili pomoč. Posvetu Snežnik Kočevska Reka,

ZKGP-tozd Rog in tozd Transport-gradnje, Itasu, Zidarju, Opremi, Nami, Melaninu, Hydrovodu, Kovinarju, Ljubljanskim mlekarom, AMD, taborniškemu odredu „Svobodni gozdovi“ in še nekaterim. Brigadirji so bili predvsem učenci CPS, štipendisti Itasa in dijaki gimnazije.

Uspešna je bila tudi brigada na Primorskem, saj je dobila več priznanj in prinesla celo trak akcije Goričko 81. Še posebno pa je pohvalno, da je bila ta brigada med tistimi, ki so šteli največ brigadirjev.

Predsedstvo občinske konference ZSM je zelo zaslužno, da so letošnje akcije uspeli. Pomoč ostalih družbeno-političnih organizacij je bila bolj skromna.

Mladinsko vodstvo se je ob pravi in izvedbi akcij otepal z raznimi težavami in vseh se zdaj ni moglo rešiti. Od blizu 400.000 din za stroške akcije jim je uspelo doslej dobiti le nekaj nad 340.000 din. Med akcijo je prišlo do nekaterih porazih. Samo hrana se je podražila za okoli 40 odstotkov. Zaradi pomanjkanja denarja letos niso organizirali enotedenske akcije pionirske delovne brigade, tabornikom — ki so jim pripravili tabor oz. naselje — niso še plačali obljubljenih nagrad, pa tudi nekateri drugi računi so ostali še neporavnani.

J. P.

— Po čem sklepaš, da se samoupravljanju obetajo boljši časi?

— Ker je za dolžnost družbenega pravobranilca samoupravljanja občin Kočevje in Ribnica (sedanji pravobranilec Janez Picke bo decembra letos upokojen) kar 9 evidentiranih možnih kandidatov v občini Kočevje in še nekaj manj v občini Ribnica.

DROBNE IZ KOČEVJA

NOV DROBIŽ — V prometu so novi kovanci, ki so nekoliko manjši od sedanjih, katere bodo postopoma jemali iz prometa.

OZIMNICA NAPRODAJ — V trgovini kmetijske kooperacije prodajajo ozimnico, in sicer čebulo po 11,50 din kilogram, krompir po 7,20 din in jabolka (jonatan, zlati in rdeči delišček) po 13,50 din. V kratkem bodo začeli prodajati ETA pakete, za katere še nimajo cene, računajo pa, da bodo mali (12 kozarcev vložene zelenjave in gorčica) po okoli 340 din, veliki (23 kozarcev in gorčica) pa okoli 690 din.

NOV ASFALT — Proti pokopališču je že dokončan asfaltni hodnik, ob njem pa so postavili tudi klopec, medtem ko bodo drevje še zasadili. Krpajo tudi druge asfaltno hodnike. Dobro napreduje tudi gradnja novega odseka ceste mimo zdravstvenega doma.

KOČEVSKESKE NOVICE

DELA SO SE ZAČELA

Pred kratkim se je le začelo že dolgo napovedano posodabljanje Ljubljanske ceste v Kočevju. Dela potekajo na odseku od odcepa za Mahovnik do stare gimnazije in do Uniona.

Slabše kot lani

Ukrepiti proti tistim, ki ne spoštujejo dogovora

Kočevsko gospodarstvo ne dosega načrtovanih rezultatov, marsikje pa je fizični obseg celo manjši kot v istem obdobju lani. To so ugotovili na zadnji seji zbornega združenega dela občinske skupščine Kočevje.

Kar ganljivo je bilo poslušati delegate in direktorje nekaterih OZD, kako so delavski sveti ali kdo drug sklenili, da bodo izboljšali delovno disciplino, da bodo bolje izkoriščali delovni čas, da bodo uvedli kontrolo nad porabo materiala in nad kvaliteto izdelkov, da bodo ... skratka, da bodo naredili vse tisto, kar bi morali biti urejeno ne že včeraj ali pred letom dni oz. pred desetimi leti, ampak kar bi moralo biti brez vseh razprav

J. PRIMC

Gospodarjenje ocenjevati sproti

V prvem polletju črnomaljsko gospodarstvo ni doseglo zastavljenih ciljev — Poslej naj bi občinska konferenca prej ocenila gospodarjenje v določenem obdobju — Zahteve po ugotavljanju odgovornosti za položaj v IMV

Zadnja seja občinske konference Zveze komunistov v Črnomlju je bila v celoti posvečena oceni gospodarjenja v tej belokranjski občini v prvi polovici letošnjega leta. V bogati razpravi, v kateri ni manjkalo kritičnih in samokritičnih pripomb, se je eden od razpravljalcev zavzel tudi za to, da bi poslej o rezultatih gospodarjenja najvišji partijski organ v občini razpravljal čim prej po končanem trimesečnem, polletnem ali tričetrtletnem obdobju.

„Le tako bodo ukrepi, ki jih sprejmemo na seji občinske konference, koristni in smotni, saj jih bomo lahko takoj začeli uresničevati,“ se je zavzel razpravljalec iz Belta in pri tem dobil vso podporo. Tako so med drugim sklenili, da naj bi že na naslednji seji občinske konference beseda tekla o tričetrtletnem gospodarjenju. Za tako razpravo res ni nujno potrebno, da imajo na voljo vse natančne rezultate in kazalce, ki jih dobijo precej pozno, marveč se da že na podlagi osnovnih kazalcev sprejeti prave usmeritve.

In da je tako sprotno, hitro in učinkovito ukrepanje res nujno, govore tudi podatki o polletnem gospodarjenju v občini, ki v tem obdobju ni dosegel rezultatov, ki so si jih zastavili v resolucijskih dokumentih. Res se je celotni prihodek v primerjavi z enakim lanskim obdobjem povečal za 40 odstotkov, vendar gre ta rast predvsem na račun višjih cen. Tudi s fizičnim obsegom proizvodnje v občini niso zadovoljni, saj je le nekaj organizacij

požalje v IMV kot celoti. Ko se je tema v svoji razpravi lotil tudi izvršni sekretar predsedstva CK ZKS Franci Šali, je sklenil nekoliko takole: „Gotovo je za nastali položaj v precejšnji meri kriva tudi samovolja. Zavedati pa se je treba, da samovolja ni mogoča brez podpore. O tem pa moramo razmisliti vsi skupaj.“

Ena važnejših nalog, za uresničitev katere je konferenca zadolžila vse komuniste, je prizadevanje za povečanje izvoza na konvertibilno območje.

A. B.

ZA 714 MILIJONOV DINARJEV INVESTICIJ

V letošnjem prvem polletju je bilo v črnomaljski občini prijavljenih 23 investicij, katerih predračunska vrednost je bila dobrih 714 milijonov dinarjev, prijavilo pa jih je 13 investitorjev. Od predračunske vrednosti je bilo 61,5 odstotka lastnih sredstev, 37,9 odst. raznih kreditov in solganj, 0,6 odst. pa so bila združena sredstva in krajevni samoprisevek. Letni plan naložb so v občini v tem obdobju uresničili le 11-odstotno, na kar so vplivale zlasti majhna akumulativna sposobnost gospodarstva, slabo dohodkovno povezovalje, marsikateri investicijski program je bil preslabo pripravljen, pomanjkanje uvozne dokumentacije, dovolj pa niso upoštevali tudi prizadevanj za prestrukturiranje slovenskega gospodarstva.

ČRNOMALJSKI DROBIR

NOVI OBČINSKI PROSTORI — V bivše prostore poklince kovinarske šole se je iz utesnjene občine najprej preselil oddelek za ljudsko obrambo, sledila pa sta mu še štab za teritorialno obrambo in oddelek za notranje zadeve; v prostore slednjega so se razširili davkarji, ki so bili doslej tudi hudo utesnjeni. V veliko stavbo bivše kovinarske šole pa se bo v kratkem preselila še strokovna služba interesne skupnosti za socialno varstvo.

Črnomaljski poročevalec

POVSOD JE IGRISCE — Otroška iznajdljivost in domišljija res ne poznata meja. V pomanjkanju otroških igrišč si otroci pomagajo z vsem mogočim. V blokavskem naselju na Čardaku so iz drogrov za stapanje preprog kaj hitro naredili primerno „telovadno“ orodje. Če jih njihova „akrobatika“ preveč utruje, si počivališče poiščejo v zavrženem kosu betonske cevi.

Manj investicij, kot so načrtovali

Prednost imajo že začete investicije in tiste, ki bodo prispevale k preusmeritvi

V ribniški občini so gospodarske temeljne in delovne organizacije načrtovale letos skupno za 416,5 milijona dinarjev investicij, kar predstavlja četrtno družbenega proizvoda. Predvidoma pa bodo opravili investicij za 285 milijonov dinarjev oz. 15,3 odstotka družbenega proizvoda. Na področju

negospodarstva pa je bila načrtovana in uresničena gradnja zdravstvenega doma.

V Inlesu — tozd Ribnica bodo letos vložili v žagalnico le 20 milijonov dinarjev namesto predvidenih 100 milijonov; tozd Trgovina pa bo uresničila gradnjo prodajnega skladišča, vrednega 25 milijonov, šele v prihodnjem letu. V ostalih Inlesovih tozdih ne bo takih odstopanj, oziroma bodo ponekod investirali celo več, kot so načrtovali.

V Riku so načrtovali za 75,8 milijonov dinarjev investicij, opravili pa jih bodo za 93,7 milijonov. V PTPP so gradnjo hale odložili, nabavili pa bodo za 9 milijonov opreme. Tudi tozd Sukno Jurjevica je predvideno investicijo preložil v naslednje leto. Tozd Trim Sodražica je uresničil načrtovano obnovo strojnega parka. KZ Ribnica, Eurotrans, Donit, tozd Jelenov žleb, tozd Gozdarska kooperacija in še nekateri bodo svoje investicijske načrte delno uresničili.

V resoluciji za letos so med drugim zapisali, da bodo nadaljevali izgradnjo že začelih investicij. Od

načrtovanih v novem srednjeročnem obdobju pa bodo letos začete le tiste, ki bodo ustrezale merilom o prestrukturiranju gospodarstva. Kar so zapisali, nameravajo tudi dosledno uresničiti.

J. P.

— Zakaj imate Sodražani svoje smetišče tik ob glavni cesti? — Ker nočemo te svoje sramote pred nikomer skrivati.

RIBNIŠKI ZOBOTREBCI

LOVCI „NA LINIJI“ — Lovska družina Ribnica je imela za letos v načrtu odstrel tudi 7 jelenov. Načrt so že izpolnili.

VELIKO GOB — Jesenski jurčki in druge vrste gob še vedno zvlajajo v gozdove veliko ljubiteljev gob. Največ gobarjev obiskuje gozdove Male gore. Včasih je tu prava „ofenziva“.

MALO POLHOV — Turistično društvo Grmada je tudi letos organiziralo polharsko noč pri svojem domu na Grmadi. Polhov je bilo manj kot lani, polharji pa za to krivijo tudi slabo vreme.

TABEL NI VEČ — Ob glavni cesti pri naselju Ortnek že precej časa ni več tabel, ki označujejo ime kraja, in tako avtomobilisti sploh ne vedo, skozi kateri kraj vozijo. Tabli sta bili taki, ki sta hkrati omejevali hitrost vožnje do 60 km na uro (kur je, mimogrede rečeno, pretirano, saj sta ob glavni cesti dve stavbi, a nobena nima izhoda na cesto). Ni znano, če so ju odstranili tisti, ki so ju postavili, ali kdo drug.

M. G-č

REŠETU

Žanjejo, ne da bi sejali

Kmetje se pritožujejo zaradi škode, ki jim jo povzročajo Romi — V romskem naselju več konjev kot v dveh vaseh

Še posebej na jesen se iz vasi, v bližini katerih so romska naselja, kmetje pritožujejo, da jim s polj zginjajo pridełki, da Romi žanjejo, čeprav niso sejali, da se njihovi konji pasejo kar v pšenici, skratka da delajo škodo. Od šestih romskih naselij, kolikor jih je v metliški občini, imajo največ težav v Rosalnicah, da jim Romi povzročajo škodo, pa se pritožujejo tudi v Svržakah.

„Pred leti je bila pri naši vasi samo ena romska baraka, sedaj pa je tu že pravo naselje,“ pravi Angela Jakljevič iz Svržakov. Romi iz tega naselja so letos največ škodo naredili na njivi in travniku njene tašče Marije Jakljevič. „Naša njiva je tik njihovega naselja. Lani so nam njihovi konji popasli lep del pšenice, letos pa je ugotovljena škoda pri koruzi za blizu 5.000 dinarjev,“ je

pripovedovala Angela. „Nasploh pa poberejo vse, kar potrebujejo: krompir, koruzo, krmo, v gozdu sekajo drevesa, in to na meter in pol visoko. Čeprav ni menda nihče v službi, bi lahko živeli, saj precej zaslužijo z nabiranjem zdravilnih zelišč.“

Angela Jakljevič: „Romi nam delajo škodo.“

V romskem naselju v Svržakah imajo šest konjev, toliko jih nimajo kmetje v Svržakah in Čurilah skupaj. Cenilec je ugotovil, da so bili Jakljevičevi na 1.000m2 veliki njivi, posejani s koruzo, zaradi škode, ki so jim jo naredili Romi oziroma njihovi konji, ob 450 kg pridełka, kar po tržni ceni 11 dinarjev za kg znes 4.950 dinarjev, škoda na travniku pa znaša 1.200 dinarjev; vendar na to odbijejo 20 odstotkov, kolikor naj bi bilo sicer stroškov s pravilom. „Kot da smo jim mi naročili, naj poberejo koruzo in pokosijo travo,“ se razburja Angela. Tako škoda z odbitkom teh 20 odst. znaša malo manj kot 5.000 dinarjev, ki naj bi jih oškodovanci plačali povzročitelji škode. Če ne bi šlo zlepa, jih bo morala tožiti in še je vprašanje, če bo od njih res dobila denar.

„Ponavadi smo z njive pejjali dva zvrhana voza koruze, letos pa sva enega, in še ta ni bil poln,“ sklene Angela Jakljevič.

A. B.

Veliko dela v KK SZDL

Do 10. novembra programsko-volilne seje

Na zadnji seji predsedstva OK SZDL Metlika je beseda tekla o pripravah na programsko-volilne seje krajevnih konferenc, ki morajo biti končane do 10. novembra. V večini krajevnih skupnosti bodo tudi volilne predsednikov in tajnikov krajevnih konferenc SZDL; saj se v glavnem tem funkcionarjem izteka dveletni mandat. Na programsko volilnih sejah morajo temeljito oceniti delo vseh družbenopolitičnih organizacij, zlasti organiziranost SZDL in njenih organov ter delovanje delegatskega sistema v krajevnih skupnostih; prav tako morajo oceniti uresničevanje planskih smotrov in stabilizacijskih prizadevanj ter temeljito analizirati dosedanje predvolilne aktivnosti.

metliški tednik

NAMIBIJCI V MUZEJU SUHE ROBE — Študentje iz Namibije, ki so nedavno obiskali Ribnico, so si med drugim ogledali tudi ribniški muzej suhe robe in lončarstva. Pri tem so ugotavljali, da marsikaj sličnega izdelujejo tudi pri njih doma, le morda iz nekoliko drugačnega materiala. (Foto: Primc)

SOP KRŠKO-TOZD OPREMA
CKŽ 141, KRŠKO
DELAVSKI SVET

razpisuje

JAVNO PRODAJO

Izključna cena

- osebnega avta LADA – VAZ 2106 75.000,00 din
letnik 81 – karamboliran
- osebnega avta ZASTAVA 1500 F
letnik 77 – v voznem stanju 50.000,00 din
- osebnega kombibusa IMV 1600
letnik 74 – v voznem stanju 40.000,00 din

Javna prodaja bo v petek, 16. 10. 1981, ob 10. uri v prostorih TOZD OPREMA, CKŽ 141, Krško. Oglede vozil je možen 2 uri pred pričetkom javne prodaje. Kupci morajo pred pričetkom javne prodaje vplačati 10 % izključnega zneska v gotovini. Vse obveznosti iz sklenjenih pogodb poravnajo kupci. 748/41-81

DOM STAREJŠIH OBČANOV NOVO MESTO

objavlja prosta dela
in naloge:

- VODJE ZDRAVSTVENO NEGOVALNE SLUŽBE
- DVEH STREŽNIC NEGOVALK

Pogoji:

- višja medicinska šola
– štiri leta delovnih izkušenj, od tega vsaj dve leti na vodstvenih delovnih opravilih
– organizacijske sposobnosti
- končana popolna osnovna šola
– starost nad 18 let
– smisel za delo s starejšimi ljudmi

Delovno razmerje se sklone za nedoločen čas, s polnim delovnim časom. Poskusno delo traja tri mesece. Kandidati naj svoje vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev vložijo v desetih dneh po objavi na naslov: Dom starejših občanov, Novo mesto, Šmihel 1. 750/41-81

DELOVNA ORGANIZACIJA PREVOZ BREŽICE KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA

OBJAVLJA PROSTA DELA
IN NALOGE

FAKTURISTA – ADMINISTRATORJA

Pogoji:

- ekonomska ali komercialna srednja šola
- 2 leti delovnih izkušenj

Delo je za nedoločen čas, s polnim delovnim časom in trimesečnim poskusnim delom. Pismene prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev naj kandidati pošljejo na naslov: DO PREVOZ BREŽICE, do 15. oktobra 1981. O izbiri bomo kandidate pismeno obvestili v 30 dneh po preteku prijavnega roka. 751/41-81

DITC – TOZD TISKARNA NOVO MESTO NOVO MESTO, GLAVNI TRG 14

Komisija za delovna razmerja objavlja prosta dela in naloge:
VZDRŽEVALEC STROJEV – ŠOFER

Pogoji:

KV ključavničar, orodjar ali elektromehaničar, poznavanje elektrike, 5 let delovnih izkušenj pri vzdrževanju tiskarskih ali podobnih strojev, šoferski izpit B kategorije, odslužen vojaški rok, rešen stanovanjski problem, poskusna doba 3 mesece. Pismene vloge s kratkim življenjepisom in dokazili o izobrazbi sprejema 7 dni po objavi komisija za delovna razmerja, TOZD Tiskarna Novo mesto, Glavni trg 14. Nepopolnih vlog komisija ne bo obravnavala.

razpisuje

po sklepu DS dne 2. 10. 1981

JAVNO LICITACIJO

za prodajo vozila ZASTAVA 435 F, letnik 1979 (vozilo je karambolirano)

Izključna cena 26.000,00 din

Na javni licitaciji lahko sodelujejo vse pravne in fizične osebe, ki bodo do licitacije na blagajni vplačale kavicijo v višini 10 % izključne cene. Oglede vozila je mogoč med 9. – 11. uro na parkirnem prostoru servisa Pionir v Ločni na dan licitacije, ki bo v petek, 9. oktobra 1981, ob 12. uri v TOZD Tiskarna Novo mesto, Glavni trg 14.

SVET SKLADA KRKINIH NAGRAD

razpisuje
za leto 1982

NAGRADE KRKE

ZA UČENCE SREDNJIH ŠOL Z OBMOČJA
DOLENJSKE IN SLOVENSКИH SREDNJIH ŠOL
V AVSTRIJI IN ITALIJI

S Krkinimi nagradami spodbujamo učence k raziskovalnemu in ustvarjalnemu delu.

A. TEME

- Sinteza, izolacija, biosinteza in oblikovanje zdravil in zdravilnih učinkovin
- Varstvo okolja na Dolenjskem
- Možnosti izkoriščanja naravnih energetskih virov na Dolenjskem
- Izobraževalna, kulturna in raziskovalna dejavnost slovenske mladine v zamejstvu
- Negativni pojavi pri doraščajoči mladini

B. POGOJI

Na razpis se lahko prijavijo učenci srednjih šol z območja Dolenjske in slovenskih srednjih šol v Avstriji in Italiji. Vsak udeleženec lahko kandidira za Krkino nagrado samo enkrat v času srednjega šolanja.

Na razpis lahko kandidira le skupina 3 – 5 učencev, ki bo skupaj izdelala nalogo. V nalogi morajo biti navedeni viri in uporabljena literatura. Naloge morajo biti tipkane in vezane. Skupina mora poslati svoje naloge v 3 izvodih najkasneje do 30. aprila 1982 na naslov: KRKA, tovarna zdravil, 68000 Novo mesto, Cesta herojev 45 (za Sklad Krkinih nagrad). Materialne stroške v zvezi z nalogami bomo na osnovi predhodnih dogovorov nagrajenim skupinam povrnili, če bodo nalogo izdelali posebej za razpis.

Prosimo vse skupine, ki se želijo odzvati razpisu, da se predhodno skupaj s svojimi mentorji na šoli povežejo z izobraževalnim centrom zaradi podrobnejših informacij, opredelitve nalog in eventualne mentorske pomoči. Nagrajene naloge so last organizacije združenega dela. Avtorji imajo pravico, da nalogo objavijo, morajo pa obvezno navesti, da je bila naloga nagrajena z nagrado Krke.

C. NAGRADE

Višina nagrad:

1. nagrada –	3.000 din
2. nagrada –	2.700 din
3. nagrada –	2.400 din

Slavnostna podelitev Krkinih nagrad bo v juniju 1982. 754/41-81

OSNOVNA ŠOLA ŠENTRUPERT

Razpisna komisija pri Osnovni šoli Šentrupert razpisuje prosta dela in naloge

RAVNATELJA

kandidat mora izpolnjevati naslednje pogoje: imeti mbr po ZOŠ predpisano pedagoško izobrazbo najmanj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno izobraževalnem delu

strokovni izpit
ustrezne moralno-politične lastnosti
in organizacijske sposobnosti.

Mandat traja 4 leta. Rok za prijavo je 15 dni po objavi razpisa. Kandidati naj pošljejo vloge z dokazili o strokovni usposobljenosti in s kratkim življenjepisom razpisni komisiji pri OŠ Šentrupert.

O izbiri bomo kandidate obvestili v 15 dneh po končanem zbiranju prijav.

„KERAMETAL“ – TOZD MALOPRODAJA ZAGREB, MARTIČEVA 23

KOMISIJA ZA DELOVNA RAZMERJA

objavlja prosta dela in naloge
delovno mesto

SKLADIŠČNI DELAVEC – 1 izvrševalec
za opravljanje del in nalog v skladiščno-prodajnem prostoru v Brežicah, Prvih borcev 40 a.

Pogoji:
NKV delavec z enim letom delovnih izkušenj.

Delo se združuje za nedoločen čas, s pogojem poizkusnega dela 30 dni. Osební dohodek po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. Rok za vložitev prošnje je 15 dni po dnevu objave v časniku.

Prošnje pošljite na naslov:
„KERAMETAL“ – tozd Maloprodaja, prodajalna št. 34, Brežice, Prvih borcev 40 a.

764/41-81

INDUSTRIJA IN RUDNIKI NEKOVIN „KRE- MEN“ NOVO MESTO

razpisuje dela in naloge

SNAŽILKE

Delo je popoldan v upravni stavbi.

Kandidati naj pošljejo prijave v 15 dneh po objavi razpisa na naslov: „Kremen“, Novo mesto, odbor za delovna razmerja. 752/41-81

UPRAVA ZA NOTRANJE ZADEVE NOVO MESTO

objavlja

naslednja prosta dela in naloge:

- VODJE REFERATA – ANALITIKA,
- SNAŽILKE ZA NEDOLOČEN ČAS S POLNIM DELOVNIM ČASOM NA POSTAJI MILICE TREBNJE,
- SNAŽILKE ZA NEDOLOČEN ČAS S 3-URNIM DELOVNIM ČASOM NA ODDELKU MILICE V SENTJERNEJU,
- SNAŽILKE ZA NEDOLOČEN ČAS S 3-URNIM DELOVNIM ČASOM NA ODDELKU MILICE V ŽUŽEMBERKU,
- SNAŽILKE ZA NEDOLOČEN ČAS Z 2-URNIM DELOVNIM ČASOM NA ODDELKU MILICE V SEMIČU.

Poleg pogojev po splošnih predpisih in 84. čl. zakona o notranjih zadevah morajo kandidati izpolnjevati naslednje pogoje:

pod 1:

- visoka izobrazba družboslovne smeri
- 3 leta delovnih izkušenj
- preizkus strokovnih in delovnih zmožnosti;

pod 2, 3, 4, in 5:

- nekvalificirani delavci
- poskusno delo 15 dni.

Pismene prijave je potrebno poslati v 15 dneh po objavi Upravi za notranje zadeve, Novo mesto, Jerebova ul. 1.

Prijavi je treba priložiti življenjepis in listine, da delavci izpolnjujejo pogoje, navedene v objavi. O izbiri bodo kandidati pismeno obveščeni.

TRGOVSKO PODJETJE NAMA LJUBLJANA TOZD VELEBLAGOVNICA KOČEVJE

objavlja prosta dela in naloge

- NATAKARJA III
- ŠEFA KUHINJE

Delo se združuje za nedoločen čas.

pogoji

Pod 1:

gostinska šola za natakarje, izpit iz higienskega minimuma, poskusno delo 2 meseca

pod 2:

šola za gostinske poslovodje – kuharska smer ali gostinska šola za kuharje in z delom pridobljena delovna zmožnost, 5 let na samostojnih delih v kuhinji, izpit iz higienskega minimuma, poskusno delo 2 meseca.

Kandidati naj vloge z dokazili o izpolnjevanju pogojev oddajo v 15 dneh na naslov: TOZD Veleblagovnica NAMA Kočevje, Trg zbora odposlancev 20. O izbiri bodo obveščeni v 15 dneh po sprejemu sklepa. 766/41-81

SKUPŠČINA OBČINE METLIKA UPRAVA ZA DRUŽBENE PRIHODKE

RAZPISUJE

prosta dela in naloge

- INŠPEKTORJA UPRAVE ZA DRUŽBENE PRIHODKE
- REFERENTA ZA PRISILNO IZTERJAVO

POGOJI:

Pod 1:

Višja izobrazba upravne ali ekonomske smeri, strokovni izpit in 3 leta delovnih izkušenj.

Pod 2:

Ekonomska srednja šola, strokovni izpit in 3 leta ustreznih delovnih izkušenj.

Delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas s polnim delovnim časom. Inšpektor uprave za družbene prihodke se imenuje za dobo 4 let.

Prijave z dokazili sprejema kadrovska služba občine Metlika v roku 15 dni po objavi.

O izbiri bodo kandidati pisno obveščeni v roku 30 dni po zaključku razpisa.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

DOLENJSKI PROJEKTIVNI BIRO
NOVO MESTO, SOKOLSKA 1
URBANIZEM, PROJEKTIRANJE,
INŽENIRING

TEDENSKI KOLEDAR

Četrtek, 8. oktobra - Brigita Petek, 9. oktobra - Abraham Sobota, 10. oktobra - Danijel Nedelja, 11. oktobra - Milan Ponedeljek, 12. oktobra - Maks Torek, 13. oktobra - Edvard Sreda, 14. oktobra - Veselko Četrtek, 15. oktobra - Terezija

LUNINE MENE

13. oktobra ob 13.49 - ščip

BREŽICE: 9. in 10. 10. italijanski barvni film Terezino telo. 11. in 12. 10. ameriški barvni film Roj ubijalec. 13. in 14. 10. ameriški barvni film Desetka.

malio glasi

SLUŽBO DOBI

KV KLJUČAVNICARJA sprejem na delovno mesto. VLADO PETERKOVIČ, Kurirska pot, Krško.
DELAVCA - BRUSACA sprejem. Plača po dogovoru. Andrej Peric, V Ravog log 1, Novo mesto.

STANOVANJA

OPREMLJENO SOBO s souporabo kuhinje oddam dvema mirnima dekletoma. Naslov v upravi lista (4248/81).
SOBO, ogrevano, s souporabo kopalnice v Novem mestu išče uslužbenka. Ponudbe pod šifro: „NUJNO“.
MANJŠE STANOVANJE ali garsonjero išče zelo mirna družina. Naslov v upravi lista (4245/81).

Motorna vozila

DELE za Peugeot 204, letnik 1973, prodam. Informacije od 16. ure dalje na naslov Karl Robert, Rimske Toplice, Zdraviliška 35, telefon (063) 735-245.
MOTOR 15 SLC, star 6 mesecev, odlično uvožen, prodam. Komljanec, Kristanova 28, Novo mesto, telefon 22-414.
Z 750, vozno, registrirano, poceni prodam. Anton Miklavčič, Gor. Prekopa 15, 68311 Kostanjevica.
NSU 1200 v nevoznom stanju prodam. Cena po dogovoru. Piletič, Gor. Gradisce 21, Sentjerne.
PRODAM osebni avto HILMAN MINGX, letnik 1968, karamboliran, primeren za dele. Franc Godler, Trnje 25 S, Brežice.
FIAT 750, letnik 1977, prodam. Stopar, Kladje 31, Blanca, tel. 75-703.
LADO 1200 L, letnik 1979 prodam. Telefon 21-866. Ogled po 15. uri vsak dan na Šukljeto 20, Novo mesto.
AMI 8, letnik 1972 prodam za 1,5 M. Karoserija je obnovljena. I. Herič, Velika Cikava 20, Novo mesto, tel. 25-311.

CRNOMELJ: 9. in 12. 10. ameriški film Ko neznanec pokliče. 10. in 11. 10. ameriški film Idealen par. 10. 10. italijanski film Ljubzen in smrt. 11. 10. nemški film Ljubke sorodnice. 13. 10. francoski film Policijska vojna. 15. 10. italijanski film Kačje gnezdo.

KOSTANJEVICA: 10. 10. ameriški film Lovca na jelene. 11. 10. italijanski film Zavlačenje. 14. 10. francoski film Hotel na plaži.

KRŠKO: 10. in 11. 10. ameriški film Maščevanje Sonnyja Leeja. 14. 10. ameriški film Za pest diamantov. 15. 10. francoski film Javna hiša 122.

NOVO MESTO - KINO KRKA: 8. Od 9. do 11. 10. ameriški barvni film Ta vražji jazz. 12. in 13. 10. domači barvni film Neka druga ženska. 14. in 15. 10. francoski barvni film Orožnik iz Sant-Tropeza. 11. 10. ob 10. uri ameriški barvni risani film Tom in Jerry.

SPAČKA, letnik 1975 prodam. Segova 33, Novo mesto, telefon 24-468.

MOTOR KROS SWM prodam zaradi službenja vojaškega roka. Cena 2.500,00 din. Jože Blažič, Zdinja vas 19, Otočec.

126 P, letnik 1976, prodam. Vinko Mirtek, Mačkovec 15, Novo mesto.

ZASTAVO 750 L, letnik 1976, delno obnovljeno, registrirano do septembra 1982, ugodno prodam. Hrovat, Rumanja vas 2, Straža (popoldan).

ZASTAVO 750, letnik 1973 prodam. Zdravko Hribar, Jerebova 20, Novo mesto, telefon 23-214.

ZASTAVO 430 K (kombibus), letnik 1977, karoserija obnovljena, ugodno prodam. Cena 55.000 din. Registriran do julija 1982. Igor Cetinski, Kolodvorska 2, Kočevje, tel. 851-564.

ZASTAVO 101 S, staro tri leta, garažirano, ohranjeno, prodam. Informacije na telefon 25-527

R 4, letnik 1974 in električni štedilnik prodam. Jakše, Kristanova 25, Novo mesto, tel. 24-536.

PRIKOLICO za osebni avto, novo prodam. Telefon 23-355.

ZASTAVO 101, letnik 1973, registrirano do septembra 1982, prodam. Informacije po 15. uri na tel. 23-970.

Z 750 S, letnik 1978, prodam. Martinčič, Volčičeva 25, Novo mesto.

POCENI PRODAM tovarniško obnovljen motor za Z 1300, prevoženih 6000 km in dele za Z 1300. Franc Pezdirc, Partizanska pot 5, Črnomelj.

MOTOR za Zastavo 101, letnik 1974, prevoženih 50.000 km in vse ostale dele za Z 101, zelo ugodno prodam. Vovko, Potov vrh 26, Novo mesto.

FIAT 126 P (prevrnjen), letnik 1979, prevoženih 21.300 km, prodam. Branko Granda, Celovec 12, 68220 Šmarješke Toplice.

126 P, letnik 1978 in Z 101, letnik 1979 prodam. Informacije po 15. uri na telefon 24-785.

ZASTAVO 750 in kombi Zastava prodam po ugodni ceni. Telefon (068) 21-969.

126 P, letnik 1979, prodam. Kovarič, Mestne njive 19, Novo mesto.

DIANO, letnik 1977, registrirano do julija 1982, ugodno prodam. Avto je v odličnem stanju, prevoženih 31.000 km. Jože Lipar, Sp. Stari grad 53, 68270 Krško.

SPAČKA, letnik december 1974, registriran do junija 1982, ugodno prodam. Telefon dopoldne 22-573, popoldne 22-611.

ZASTAVO 101, letnik 1974, prodam. Jože Hren, Gor. Gradisce 14.

ZASTAVO 750, letnik 1975, registrirano do septembra 1982, prevoženih 54.000 km, prodam. Grubar pri Kušljan, Sentjerne 58.

SKODO 105 L, letnik 1978, ugodno prodam. Ogled pri Košak, K Roku 95, Novo mesto, telefon 22-995 popoldne.

FORD ESKORD 1100, letnik 1973, prodam. Peter Kovarič, Jerebova 14, Novo mesto.

ZASTAVO 750 z motorjem in menjalnikom fiata 850 special prodam. Jože Slivšek, Zdole 36, Krško.

WARTBURG karavan, letnik 1978, prodam. Telefon 22-013.

125 P, nov, neregistriran, prodam za 120.000,00 din. Informacije na naslov Karmen Kerk, Vrbinja 9, 68270 Krško.

ZASTAVO 750, letnik 1976, prodam. Cajnar, Mestne njive 12/7, Novo mesto.

ZASTAVO 101, letnik 1974 (potrebno popravilo karoserije), prodam za 15.000,00 din. Filipčič Krnoslav, Trnje, Brežice.

ZAPOROŽCA, zelo ohranjenega, registriranega do konca maja 1982, ugodno prodam. Telefon 23-790, Padersičeva 1, Novo mesto.

R 6 porodam za rezervne dele ali zamenjam za drva. Tone Springer, Karlovska 17, Novo mesto.

MOTOR TOMOS 14 TL, star eno leto, prodam. Marjan Kos, Sentjurje 12, Mirna peč.

Kmetijski stroji

PRODAM manjši dvobrazdni traktorski plug in stolne škarje za okroglo in ploščato železo. Stane Hosta, Sela 16, 68310 Sentjerne.

TRAKTOR znamke Pascualli (italijanski), tip 990, 21 KS, ugodno prodam. Jože Slobodnik, Vidošiči 9 pri Metliki.

KOSILNICO BCS 127 in hrastove plohe 4 cm ugodno prodam. Jože Blažič, Žihovo selo 4, Otočec ob Krki.

KOSILNICO FIGARO z obračalnikom Sip prodam. Adam Držanič, Dolenja vas 29, pošta Artiče.

TRAKTORJA Fennt 24 KS in Guendler 35 KS, oba s kosama, prodam. Vinko Kuntarič, Pristava 5, Podbočje.

PRODAM

BUKOVA DRVA prodam po ugodni ceni. Naslov v upravi lista (4246/81).

HRASTOVE PLOHE (debeline 5 cm) prodam. Dobrava 30, 68275 Škocjan.

ELEKTRICNI BILJARD ugodno prodam. Slivšek, Zdole 36, Zdole pri Krškem.

SPALNICO iz trdega lesa prodam ali menjam za vino. Naslov v upravi lista (4247/81).

MOTORNO ŽAGO Husqvarna prodam. Franc Mrgole, Telče 21, 68295 Tržišče.

PRODAM starejši sod (425 l), sadni mlin in škropilnico. Ogled vsak dan od 14. do 17. ure. Rožna dolina, cesta V, št. 5, Ljubljana.

PRODAM sedežno garnituro (trosed s posteljo na izvelek), dva fotelja in mizo v drap barvi. Ogled v nedeljo 11. oktobra od 14. do 18. ure pri Ivanu Micheliiju, C. 4. julija 64, Krško.

STREŽNO OPEKO: strešnik (1600 kosov), slemenjak (35 kosov), slemenjak, končni (2 kosa), strežni zaključek (90 kosov) in zračnik (2 kosa) rdeč - dobruški, I. klasa, ugodno prodam za 44.764,00 din. Dam za posojilo ali gotovino. Jože Novak, Žabja vas 25, Novo mesto.

POCENI PRODAM klavir. Telefon 23-611 dopoldne, ali 24-487 popoldan.

PRODAM črno-beli televizor. Franko Stanko, Kettejev drevored 43, Novo mesto.

PRODAM harmoniko Hohner Atlantic 4 N de luxe in ojačevalec FBT de luxe 600 R. Telefon 61-212.

HLADILNIK za hlajenje mleka LTH Skofja Loka prodam. Polde Virč, Hudo 5, Novo mesto.

UGODNO PRODAM malo rabljen kavč, dva fotelja in petdelno belo omaro za spalnico. Naslov v upravi lista (4252/81) ali na telefon 24-946.

SPALNICO, dobro ohranjeno, prodam. Informacije na telefon 22-695 ali ogled od 17. ure dalje vsak dan na naslov Slak, Segova 14, Novo mesto.

SUHE HRATOVE plohe prodam. Naslov v upravi lista (4253/81).

PRODAM komplet TRUBENIK TIP EKG 3, kapacitete 180 m3

na uro, 7 atmosfer z elektromotorjem TIP OPS 25/6, 27 KW in vakuum črpalko 760 TORR z pogonskim motorjem 4 KW. Telefon (068) 76-073.

PRODAM balkonsko ograjo 6 m x 1 m. Spelič, Žužemberk 204.

ZARADI bolezni prodam bika (600 kg) in sivorjavo kravo frizijko s teletom. Janez Knavs, Salka vas 1, 61330 Kočevje.

POSEST

HIŠO na deželi v Gor. Piroščah oddam v najem (najrajši upokojencem). Interesenti naj se oglasi v župnišču v Brusnicah.

HIŠO, takoj vseljivo, v Dobindolu, z manjšim gospodarskim poslopljem, pri gasilnem domu, prodam. Točne podatke in ogled hiše pri Ivanu Lukšiču, Mesarija, Dol. Toplice.

GRADBENO PARCELO v drugi fazi izgradnje v bližini Krškega prodam. Darinka Pečenik, Hočevarjev trg 9, Krško.

PRODAM po ugodni ceni zapuščenno podkleteno hišo in zemljišče v izmeri 20 a, Gaber 7 a, Semič. Interesenti naj se javijo na naslov Jože Suštarič, Prilozje 2, 68332 Gradac v Beli krajini, telefon (068) 78-559.

VIKEND ZIDANICO in 10 arov vinograda prodam na Trški gori. Informacije po telefonu (061) 722-377.

PARCELO, urbanistično lokacijsko določeno za gradnjo hiš (681 m2), v bližini zdravilišča Čateške Toplice in Brežic prodam. Cena 92.000,00 din. Telefon (061) 832-265.

KUPIM

DELE za traktor Guldner 14 KM kupim. Janez Turk, Gor. Straža n. h., Straža.

GARAŽNA VRATA, rabljena, kupim. Ponudbe pod šifro: „LESENA“

KNJIGE za 4. letnik gimnazije kupim. Telefon 25-626.

OBVESTILA

OBVEŠČAM cenjene stranke, da slikam za vse dokumente - osebne izkaznice, vozniška dovoljenja, potne liste itd. Se priporoča FOTO POLDE MIKLJIČ, Sentjerne!

PRALNE STROJE popravljam. Kličite po telefonu (068) 83-351.

NAROCILA za marjša zidarska dela sprejemam. Naslov v upravi lista (4254/81).

RAZNO

V NAJEM vzamem gostilno ali bife v Novem mestu ali okolici, tudi v Trebnjem. Naslov v upravi lista (4249/81).

38-letni razočarani moški želi spoznati dekle ali mamico, lahko tudi ločenko od 28 do 38 let. Popudbe pod šifro: „JAZ IN HČERKICA.“

MOSKEGA za pomoč na kmetiji sprejemam. Naslov v upravi lista (4250/81).

ZENSKO za varstvo otroka od januarja dalje iščem. Grubar pri Kušljan, Sentjerne 58.

VDOVEC, zaposlen, zdrav (67 let) išče skrbno, preudarno gospodinjno na manjši kmetiji. Ne bo ji žal! Naslov v upravi lista (4251/81).

V SOBOTO, dne 3. 10. 1981 sem v Brežicah pri blagovnici od semaforjev do naselja Trnje izgubil črno denarnico z dokumenti. Poštenega najditelja prosim, da mi jo proti visoki nagradi vrne na

naslov Franc Jordan, Trebež 3 a, Artiče.

V TOREK ZVEČER (29. 9.) sem na poti od Brežic do Dobove izgubil pokrov motorja za avto Peugeot 204. Poštenega najditelja prosim, da mi ga proti nagradi vrne na naslov Bora Živkovič, Dobova 76, ali pa sporoči na telefon (068) 61-641.

LOKAL za uslužnostno obrt v Novem mestu ali bližnji okolici, najrajši v Ločni ali Mačkovecu, iščem. Ponudbe pošljite na upravo lista po telefonu 23-611.

NUJNO POTREBUJEMO varstvo za 8 ur dnevno za 14 mesecev starega fantka na našem domu. Nudi mo hrano in plačilo po dogovoru, po želji nudimo tudi sobo s centralno kurjavo in sanitarijami. BISERKA MATJAN, Cesta krških žrtev 129, 68270 Krško, tel. (068) 71-569.

DRAGI IN NADVSE SKRBNI MAMI ZALKI MATOHOVI iz Biške vasi pri Mirni peči za njen 60. rojstni dan se ji iz srca zahvaljujejo za svojo skrb in dobroto in ji kličejo še na mnoga zdrava leta hčerki Ani z družino, Zali z možem Stanetom in sin Slavko z družino. Andrejček, Jani in Slavi pa ji pošiljajo koš poljubčkov.

ANA RUKŠE, Dom starejših občinov, Novo mesto, opozarjam Jožeta Jakšeta, Cesta herojev 32, Novo mesto, da nima nobene pravice do prodaje moje imovine, ker je vse moja last. Zahtevam da, sod katerega je že odpeljal, takoj vrne!

KAROL in MARIJA KREH, Drganja sela 11, Straža, ponovno opozarjajo vse, naj prenehajo hoditi in voziti po najini parceli na Ljubnu. Kdor tega ne bo upošteval, ga bova sodno preganjala ali pa se mu bo zaračunalo 1.000,00 din za Onkološki inštitut.

ŠTEFKA ZUPET, Podboršt 19, Sentjanž, opozarjam MARIJO ZUPET, Podboršt 16, da prekliče, kar je izrekla 23. 9. 1981 pred Marinko Kink in o meni in mojem možu, ker je vse žaljivo in neresnično. Če ne bo s tem prenehala, jo bova sodno preganjala.

SAMO PREZRAČIL PREDALE

V noči na soboto je bilo vlomljeno v pisarno „Kuriva“ v Bršljanu. Nepridiprav je razbil steklo na oknu in zlezal noter. Iz mize je izvelkel predale in jih zmetal skozi okno na dvorišče. Odnesel ni nič.

ZAHVALA

V 80. letu nas je za vedno zapustil naš dragi oče

FRANC VODOPIVEC

iz Šmalčje vasi

Iskreno se zahvalujemo vsem sorodnikom, vaščanom in znancem, ki so nam izrekli sožalje in darovali cvetje. Posebna zahvala velja pevcem in duhovniku za opravljeni obred.

Žalujoči: žena, otroci in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 66. letu je zatisnila svoje trudne oči naša dobra in skrbna mama, stara mama, sestra in teta

ANA VRTAČIČ

roj. Gorenc
iz Sred. Grčevja 1

Iskreno se zahvalujemo vsem sorodnikom, vaščanom, prijateljem in znancem, ki ste nam izrekli sožalje, nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih in spremili pokojnico na zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni Žurovim za trud v najtežjih trenutkih in duhovniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoči: hčerka z družino, bratje in sestre ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V globoki žalosti sporočamo, da nas je za vedno zapustila naša draga žena, mama, sestra in teta

KAROLINA MEKIŽ

rojena Nemanič
iz Mladice pri Semiču

Iskreno se zahvalujemo vsem sorodnikom, vaščanom, prijateljem in znancem, delovnemu kolektivu Iskra, vsem, ki ste v najtežjih trenutkih sočustvovali z nami, nam pomagali, izrazili sožalje, darovali pokojni cvetje in jo tako številno spremili na njeni zadnji poti. Posebno zahvalo smo dolžni Anici in Nedi Lah za vsestransko pomoč in poslovljne besede, hvala Mahovčevim, Bajčevim, Plutovim, Skalovim in vsem ostalim sosedom. Iskrena hvala zdravniški semiški ambulanci in zdravstvenemu domu Črnomelj za trud in lajšanje bolečin, društvu upokojencev ter župniku za opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njeni

Semič, dne 27. 9. 1981

DOLENJSKI LIST

IZDAJA: DITC, tozd Časopis Dolenjski list, Novo mesto - USTANOVITELJ LISTA: občinske konference SZDL Brežice, Črnomelj, Kočevje, Krško, Metlika, Novo mesto, Ribnica, Sevnica in Trebnje.

IZDAJATELJSKI SVET je družbeni organ upravljanja. Predsednik: Niko Rihar.

UREDNIŠKI ODBOR: Marjan Legan (glavni in odgovorni urednik), Ria Bačer, Andrej Bartelj, Marjan Bauer (urednik Priloge), Bojan Budja, Zdenka Lindič-Dragaš, Milan Markelj, Pavel Perc, Jože Primc, Drago Rustja, Jože Simčič, Jožica Teppey, Ivan Zoran in Alfred Zeleznik. Tehnični urednik Priloge: Dušan Lazar. Ekonomska propaganda: Janko Saje in Marko Klinc.

IZHAJA vsak četrtek - Posamezna številka 10 din. Letna naročnina 380 din, plačljiva vnaprej - Za delovne in družbene organizacije 760 din - Za inozemstvo 760 din ali 26 ameriških dolarjev oz. 50 DM (oz. ustrezna druga valuta v tej vrednosti) - Devizni račun 52100-620-170-32000-009-8-9 (Ljubljanska banka, Temeljna dolenjska banka Novo mesto).

OGLESI: 1 cm višine v enem stolpcu 200 din, 1 cm na določeni strani 300 din, 1 cm na prvi strani 400 din. Vsak mali oglas do 10 besed 80 din, vsaka nadaljna beseda 8 din - Za vse druge oglase velja do preklica cenik št. 12 od 1. 4. 1981 - Na podlagi mnenja sekretariata za informacije IS Skupščine SRS (št. 421-1/72 od 28. 3. 1981) se za Dolenjski list ne plačuje davek od prometa proizvodov.

TEKOČI RACUN pri podružnici SDK v Novem mestu: 52100-603-30624 - Naslov uredništva 68001 Novo mesto, Glavni trg 7, p. p. 33, telefon (068) 23-606 - Naslov uprave: Jenkova 1, p. p. 33, tel. (068) 22-365 - Naslov ekonomske propagande in malih oglasov: Glavni trg 3, p. p. 33, telefon (068) 23-611 - Nenaročeni rokopisov in fotografij ne vračamo - Časopisni stavek, filmi in prelom DITC, tozd Časopis Dolenjski list, Novo mesto - Barvni film in tisk: Ljudska pravica, Ljubljana.

ZAHVALA

Ob boleči in prerani izgubi našega dragega moža, očeta, tasta, brata, strica in svaka 61-letnega

FRANCA AJDIŠKA

iz Birčne vasi 12
borca NOB, upokojenca

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom, vaščanom in vsem ostalim, ki ste ga z nami v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje in sočustvovali z nami. Posebno se zahvaljujemo zdravnikom ter zdravstvenemu osebju intenzivnega oddelka Splošne bolnice Novo mesto za nego in lajšanje bolečin med težko boleznijo. Prav lapa hvala KS Birčna vas, ZZB, ZRVS in drugim družbenopolitičnim organizacijam, kolektivom Splošne bolnice Novo mesto, Mercator-TOZD Standard, Postaji milice Jesenice, Keramiki Novo mesto, ŽG Ljubljana - TOZD promet Novo mesto, govornikom za poslovilne besede, pevskega zboru iz Ruperčvrha za zapete žalostinke ter godbi. Še enkrat iskrena hvala vsem!

Žalujoči: žena Silva, sinovi Franc, Jože, Stane z družinami, brata in sestre z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 52. letu starosti je zahrbtna bolezen iztrgala iz naše sredine ljubljenega moža, očeta, starega očeta, brata, strica in svaka

LAMBRETA PATETA - BERTOTA

iz Ivanje vasi 13 pri Mirni peči

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki ste darovali cvetje, nas tolažili in nam stali ob strani v najtežjih trenutkih. Zahvaljujemo se zdravniškemu osebju internega oddelka Splošne bolnice Novo mesto za nego in lajšanje bolečin. Posebna hvala Lovski družini iz Mirne peči za organizacijo pogreba, za poslovilne besede pri odprtem grobu in zadnji lovski pozdrav. Hvala železniškemu gospodarstvu Ljubljana - TOZD za tehnično vzdrževanje voz za vso pomoč in poslovilne besede pri odprtem grobu, OZD MERCATOR-TOZD Standard, skladišče Novo mesto, OZD Intergral-TOZD Ceprom, 5. b razredu osnovne šole Mirna peč, novomeški godbi, mirnopeškimi pevci in tov. Marjanu Kolencu za poslovilne besede pred domačo hišo ter sosedovi družini Žagar za nesebično pomoč. Hvala vsem, ki ste pokojnega spremili na zadnji poti.

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi našega dragega moža, očka, brata in sina

PETRA ANŽLOVARJA

iz Kočevja

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, sosedom, prijateljem, znancem, sodelavcem in vsem, ki ste nam izrekli sožalje, pokojnemu poklonili cvetje in ga spremili k zadnjemu počitku. Posebno se zahvaljujemo podjetjema OPREMA in TEKSTILANA za denarno pomoč in vence. Hvala tudi tov. Borutu Kopitarju za poslovilni govor, godbi in moškemu pevskega zboru za zapete žalostinke, dr. Dušanu Sudarju za požrtvovalno prvo pomoč na kraju nesreče in župniku za opravljeni obred. Posebna zahvala družini Krajnc. Vsem, ki ste nam v težkih trenutkih nesebično pomagali, še enkrat najlepša hvala!

Žalujoči: žena Zdenka, otroci Nataša, Petček in Boštjan, brat Pavel, mama Cilka ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Po dolgi in mučni bolezni je v 71. letu zatisnila svoje trudne oči naša dobra in skrbna žena, mama, stara mama, sestra in svakinja

MARIJA MURGELJ

iz Pangrc grma 1

Zahvaljujemo se vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so se poklonili njenemu spominu na domu, ji darovali vence in cvetje, nam izrazili sožalje in spremili pokojno na njeni zadnji poti. Zahvalo smo dolžni DO EMONA-DOLENJKA, DO KRKA Novo mesto, Lojzetovim sodelavcem iz IMV, tov. Luzarju za ganljive besede ob odprtem grobu, pevskega zboru KUD Brusnice in župniku za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat za pomoč in pozornost iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njeni

ZAHVALA

V 81. letu starosti smo izgubili našo drago ženo, mamo in staro mamo

MARIJO KOTNIK

z Drejčjega vrha 14 pri Trebelnem

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in prijateljem za darovano cvetje in izrečeno sožalje ter za spremstvo na zadnji poti. Posebna zahvala zdravstvenemu osebju pljučnega oddelka Splošne bolnice Novo mesto za ves trud pri zdravljenju pokojne. Hvala delovnemu kolektivu IMP-EM in CHEMO Ljubljana, prostovoljnemu gasilskemu društvu Trebelno ter župniku farne cerkve za opravljeni obred.

Žalujoči: mož Ignac, hčerke in sinovi z družinami

ZAHVALA

V 59. letu nas je zapustil naš dragi oče, stari oče, brat in stric

MATIJA BRODARIČ

Griblje 79

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so se poklonili njegovemu spominu, mu darovali cvetje ter ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti. Posebno se zahvaljujemo KO ZB Griblje za organizacijo pogreba ter govornikom tov. Požeku in Vranešiču za poslovilne besede. GD Griblje, DPO krajevne skupnosti Griblje, pevskega zboru Griblje, kolektivom Iskra Črnomelj, Dolenjka Črnomelj - Novo mesto in Domu upokojencev Metlika za podarjeno cvetje ter vsem, ki ste sočustvovali z nami in nam kakorkoli pomagali v času pokojnikove bolezni ter pri pogrebu.

Žalujoči: sin Tone z ženo, hčerka Danica z družino, sestre in bratje z družinami ter ostalo sorodstvo

V SPOMIN

Minilo je leto, odkar nas je za vedno zapustil naš ljubi sin, mož, oče, dedek in brat

NIKO POPOVIČ-MAJK

iz Bereče vasi 12

Spomin nanj bo ostal vedno živ, čas beži, ne izbriše pa bolečin. Hvala vsem, ki obiskujete njegov grob, mu prinašate cvetje in prižigate sveče!

YSI NJEGOVI

ZAHVALA

Po dolgotrajni bolezni nas je v 76. letu zapustil naš dragi oče, stari oče, tast, brat in stric

JOŽE BUKOVEC

iz Vavte vasi

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, mu darovali cvetje in sočustvovali z nami. Hvala dr. Živkoviču za dolgotrajno zdravljenje, Gasilskemu društvu, Društvu upokojencev, pevci, župniku za lepo opravljeni obred ter govornikom za poslovilne besede. Vsem, ki ste nam kakorkoli pomagali, še enkrat iskrena hvala!

Žalujoči: vsi njegovi

ZAHVALA

Po dolgi in hudi bolezni nas je v 77. letu zapustila naša draga sestra, teta in botra

MARIJA KOLIGAR

Češnjice 9, Mirna peč

Najlepše se zahvaljujemo vsem sosedom in vaščanom za pomoč in darovano cvetje. Iskrena hvala duhovniku za opravljeni obred. Vsem skupaj še enkrat najlepša hvala!

Žalujoči: sestra Ani, vnukinje in vnuki z družinami, pravnukinje ter ostalo sorodstvo

Mirna peč, Gor. Maharovec

Čas prišel je za oddih, dom je prazen, dom je tih, tebe ljudi oče ni, da bi skupaj kam odšli.

V SPOMIN

28. septembra je minilo žalostno leto, ko je tragično preminil naš zlati oče in mož

JANEZ MUŠIČ

s Stražnega vrha 22

Žalujoči: vsi njegovi

Solza se bo posušila, rana nikdar zacelila.

V SPOMIN

12. oktobra bo minilo leto, odkar me je zapustil moj dragi mož

FRANC MIDE

iz Starega Loga

Hvala vsem, ki se ga spominjate.

Žalujoča žena Ana

Portret tega tedna

Letošnji Šeškov nagrajenec

„Brez dobrih sodelavcev ne bi prišlo do takega razvoja telesne kulture na Kočevskem,“ pravi skromno prof. Saša Bižal, ki je za delo na področju telesne vzgoje prejel leta 1968 Bloudkovo nagrado, ob prazniku občine Kočevje, 3. oktobra, pa še najvišje občinsko priznanje, Šeškovo nagrado.

Po končanem študiju leta 1952 je prišel Saša Bižal v Kočevje, kjer po vojni niso imeli nobenega telesnovzgojnega objekta, razen požgane Sokolskega doma, današnjega Šeškovega doma. „Po vojni smo najprej pri tem domu zgradili stadion, nato pa obnovili še dom. TVD Partizan se je takrat ukvarjal predvsem z orodno in splošno telovadbo,“ se spominja tistih let Saša Bižal. „Menil sem, da je treba v športu doseči množičnost, uvesti nove panoge in seveda tako doseči tudi kakovost. Vse to nam je uspelo, ker sem delal v sredini, kjer so bili sodelavci istih misli.“ Postopno so v Kočevju zgradili športne objekte, velike zaslugе za to pridobitve ima tovariš Bižal, kar je zapisano tudi v obrazložitvi sklepa o nagradi.

V letih 1962/63 je bil prvič predsednik TVD Partizan Kočevje. Partizan Ko-

čevje je bil takrat priznan kot eno najuspešnejših društev v Sloveniji, ki je prisluhnilo potrebam članstva in občanov, in tudi po njegovem vzoru so nato organizirali telesno vzgojo po vsej Sloveniji.

V povojnih letih je Saša Bižal sodeloval še kot mladinec na več mladinskih delovnih akcijah. O takratnih in današnjih mladinskih delovnih akcijah pravi: „V brigado smo šli, da bomo pomagali domovini. Danes take potrebe ni več. Delo rok lahko nadomestijo stroji, zato so mladinske delovne brigade bolj političnega pomena. Ponekod imajo težave z organiziranjem brigad, na naši gimnaziji – tovariš Bižal je tudi ravnatelj kočevske gimnazije – pa je vedno dovolj prijav.“ Kot prizadevnemu mladincu in uspešnemu športnemu delavcu je Saša Bižalu pripadla leta 1956 tudi čast, da je predal ob dnevu mladosti predsedniku Titu štafetno palico s pozdravi iz Slovenije.

Saša Bižal je delal in še vedno dela v raznih družbenopolitičnih organizacijah in organih. Bil je tudi odbornik in delegat občinske skupščine, zdaj pa je med drugim predsednik občinske konference SZDL.

JOŽE PRIMC

Izsiljevalec je napisal "Denar ali življenje!"

Sredi belega dne in bele Metlike prijeli možaka, osumljenega izsiljevanja

V soboto je Halim Zulfičari, prodajalec zelenjave in sadja v Metliki, prejel izsiljevalsko pismo. V njem je črno na belem stalo, da mora prinesiti k spomeniku na Partizanskem trgu 50.000 din. Če denarja ne bo ali pa če bo Zulfičari kaj preveč hodil okoli miličnikov, mu bodo ubili hčer, ki živi v Makedoniji.

Zulfičari je tistega dne odpotoval v Ljubljano. Pismo je tako odprl njegov brat Daut, ki je seveda takoj odhitel na metliško postajo milice. Metliški miličniki in novomeški kriminalisti so pri spomeniku postavili zasedo, vendar izsiljevalca ni bilo. V nedeljo je prišlo še eno pisanje z enako vsebino, preko noči se je znašlo v pisemskem nabiralniku. Tokrat je pismo odnesel na policijo Halim Zulfičari. Spet so postavili zasedo. Tokrat ne zaman. Zavitek, ki so ga postavili izsiljevalcu, je okoli 14. ure prevzel 24-letni Fadil Velagić iz Metlike, ki dejanja ni zanikal. Velagić je seveda v priporu.

„PLAČA DOZ“ – Močno dvigalo Združenih cestnih podjetij v soboto ni moglo izveči v Mirni bočno ležečega tovornjaka, ker potrebuje šest metrov širine, da se lahko postavi. Dva vojaška buldozerja sta zarezala v strugo pravo cesto in bila naposled bratsko kos nerodni gmoti. (Foto: A. Železnik)

Spomenik, ki uničuje avtomobile

Uradno že 58 nezgod na spomeniško zaščitenem mostu čez Mirno pri Boštanju

Sladki tovor grozdja s tovornjaka Jugoprevoza iz Počarjeva nekje že veselo vre, v sredo, zadnjega septembra, pa so prazne gajbe s tapom vred nemilo zgrmele v naraslo Mirno. Ko so inženirji po napornem vlečenju z dvema buldozerjema v soboto popoldne in vso nedeljo dopoldne izvlekli to železje in les iz že malce upadle struge, v njem ni bilo več tahografskega traku.

Kakorkoli že, na neprednostni strani tega nesrečnega, za sedanjí promet mnogo preozkega spomeniško zaščitenega mostu ni bilo prostora za tovornjak in osebni avto. Slednji jo je ob svoji prednosti odnesel brez prask, voznik tovornjaka pa je, povrh še neplavalec, nemočno stal na kolesu pod mostom. Sevniški poklicni gasilci so ga urno zvelkali na suho z reševalnim pasom na vrvi.

Konec – vsaj kar se življenja tiče – je potemtakem še srečen. Desetletna statistika sevniške miličniške postaje pa govori drugače. Od leta 1970 je namreč prav ta most botroval kar 58 nesrečam! En voznik tovornjaka je izgubil življenje, 12 jih je odneslo s hudimi poškodbami, samo z materialno

škodo jih je to črno točko zapustilo 43.

Sevniška občinska skupščina je ta čas zelo blizu rešitve tega prometnega zamaška na regionalni cesti Celje

– Drnovo. Če bi republiška skupnost za ceste kljub znanim težavam z denarjem le naša vsaj polovico za premostitveno posojilo, bi to črno točko enkrat za vselej odpravili. A. Z.

DA ZASRBIJO PETE – Ivan Golob iz Sevnice s svojo „frajtonarico“. (Foto: A. Železnik)

NOVOMEŠCANKE V REPUBLIŠKI LIGI

Novomeška ženska košarkarska vrsta, ki je pred leti nastopila v najkvalitetnejšem republiškem tekmovanju, je tudi letos dobila priložnost za nastope v SKL. Nanj se igralke pod vodstvom trenerja Janeza Pezlja dobro pripravljajo, ker pa so v glavnem vse mladinke, v srečanjih z bolj izkušenimi vrstami ne morejo pričakovati večjih uspehov. Jedro novomeške ekipe bodo v novi tekmovalni sezoni naslednje igralke: Bunc, Kure, Srebrnjak, R. Šenica in M. Tomšič, Znidaršič, Zura, Gal, Auguštin, Jarc, Mežan, Osolnik in nekaj mlajših igralok.

VODI ROŽMAN

Po prvem delu klubskega kegljaškega prvenstva Brežic vodi Jože Rožman s 5004 podrtimi keglji, sledijo Bizjak 4967, Zorič 4960, Lapuh 4936 idr. N. G.

Sevničanu bron Balkana

Uspeh Mandeljca na modelarskem prvenstvu v Ankari

Na prvenstvu balkanskih držav v modelarstvu konec septembra v Ankari se je za barve naše države uspešno boril s svojimi raketami gradbeni tehnik iz Sevnice Janko Mandelj. Janko je v soboto prinesel s seboj bronasto medaljo. Kot se prvakom spodobi, so jih v Turčiji sprejeli na naši ambasadi.

Tekmoval je z raketami tipa Strimer, ki jih je kot tekmovalno disciplino pri nas uveljavil pravzaprav sevniški klub Vega. To so lahki modeli, ki pristajajo s pomočjo živobarvnega traku namesto padala. Sevničanu je bil nastop na balkaniadi svojevrsten izziv. Modelarji iz vzhodnih držav, celo iz Turčije, so namreč prvaciti profesionalci. „Imajo fantastične motor-

čke za svoje rakete,“ pripoveduje Janko.

Mandeljc je bil edini Slovenec v našem državnem moštvu raketarjev. Čar boja v Ankari je bil tako imenovani maksimum. Romun, Bolgar, Turek, Grk in Janko so namreč dosegli enako število točk. Medalja sicer pripada vsem, raketarji pa ne bi bili raketarji, če se ne bi pomerili še v fly offu, v katerem pa mu je sreča obrnila hrbet. Medalja je že tako bila v žepu. A. Z.

Janko Mandelj: „Modelar mora 'žogo' narediti, za njo tekati in jo na kraju tudi popravljati.“

MODELARJI NIZAJO USPEHE

V soboto je bilo v Celju modelarsko tekmovanje za „Stajerski pokal“. V konkurenci modelarjev iz vse Jugoslavije so ekipno zmagali Novomeščani. Posebej je razveselil BOJAN GREŠAK, ki v kategoriji F1B letos dosega vse boljše rezultate. Tudi mladi GREGOR GOLOBIČ je po enoletnem odmoru s tretjim mestom pokazal, da bo še marsikomu zmešal štrne. Ekipa F1A – Kranjc, Bauer, Zulič pa je s prepričljivim nastopom zopet zasedla prvo mesto.

Rezultati: F1A 1. Sokolič (Osijek), 2. Žagar (Ptuj), 3. Videnšek (Lj), 5. Bauer (NM), 6. Kranjc (NM), 12. Zulič (NM), – ekipno prvo mesto. F1B 1. Grešak (NM), 2. Sinanagić (Visoko), 3. Pavišić (Osijek), 6. Brudar (NM), 14. Stankovič (NM) – ekipno drugo mesto. F1C 1. Jovin (Samobor), 2. Velunšek (Ptuj), 3. Golobič (NM), 5. Grošelj (NM) – ekipno drugo mesto.

DRAGOCENI BENCIN

V nedeljo je nekdo vlomil v fička Kocjana Grandliča iz Hrasta pri Mirni peči. Avtomobil je stal na železniški postaji v Mirni peči. Iz rezervuarja je izginilo 10 litrov bencina.

PADEL JE DESETERAK – Prvi jelen v revirju orehoviške lovske družine je padel pred štirinajstimi dnevi v dolini Pendirjevke. Jelen deseterak je tehtal 230 kg, uplenil pa ga je Tone Župančič iz Cerovega loga. (Foto: Polde Miklič)

PA SE UŽITNA JE – Ko je Tadeja Strajnar iz Mačkovca pri Novem mestu v nedeljo v gozdu ob avto cesti zagledala ogromno gobo, si je ni upala utrgati, češ da tako velika goba gotovo ni užitna. Očka pa je kaj hitro ugotovil, da je hčerka našla krasnega jurčka, težkega točno kilogram. Poleg sta našla še manjšega, pa tudi tega bi se še kako razveselil vsak gobar, saj je tehtnica pokazala 32 dekagramov.

Vidmarju osem zlatih odličij v Dubrovniku

Uspeh KPA Novo mesto na državnem prvenstvu

Iz Dubrovnika se je v nedeljo vrnilo novomeško zastopstvo, ki je sodelovalo na državnem prvenstvu v plavanju s plavutmi in v hitrostnem potapljanju. Novomeški klub za podvodno aktivnost je v kategoriji 9 tekmovalcev dosegel lep uspeh, saj so v moški konkurenci prepričljivo zmagali, dekle pa je Novomeščanom le za ušlo srebrno odličje.

Nedvomno najuspešnejši tekmovalec državnega prvenstva je bil član KPA Novo mesto Igo Vidmar, ki je zmagal kar v šestih posameznih disciplinah, v dveh (plavanje s plavutmi na 100 m in hitrostno potapljanje na 100 m) pa dosegel nove državne rekorde. Zmage za Novomeščane so dosegli še: štafeta 4 x 100 m plavutmi, Toni Strniša in štafeta 4 x 200 m s plavutmi.

BLAŽIČ PODRL 904 KEGLJE

Na čateškem kegljišču Terme bilo pred dnevi odprto prvenstvo Brežic, na katerem je sodelovalo predstavnikov doma vseh doloških klubov. Z 904 podrtimi keglji je prepričljivo zmagal Jože Blažič, novomeške Iskre, sledijo pa: Plovan (Rudi Kepa) 874, Rožman (Pažan) 859, Badovinac 847, Turk (IMV) 845 itd. N. GOLB.

Pestro v Kočevju

Ob občinskem prazniku se minuli teden v Kočevju zvrstilo zanimivih športnih prireditvev. Prazniku in 60-letnici nogometnega kluba Kočevje je bilo v športnem parku Gaj prijateljsko srečanje nogometisti ljubljanske Olimpije Kočevjem. Zmagali so Ljubljančani s 3:0.

Rokometni klub Itas Kočevje pa je pripravil ženski turnir, katerem je zmagala ekipa Zamet Reke. Rezultati: Novo mesto Zamet 8:10, Itas Kočevje – Novo mesto 14:10; Zamet – Itas Kočevje 12:5. Za najboljšo igralko turnir so razglasili domačinko Stanja Jerič, medtem ko je največ zadkov dosegla Milka Mršnik. Vse tekme sta sodila Kovačič in Kozjak iz Kočevja.

Po dolgem času so se zbrali tudi šahisti: 16 jih je tekmovalo na hitropoteznem turnirju, na katerem je 1. mesto dosegel Kirasič z 12 točkami. Podkoritnik in Ofat Zimer 9,5 itd.

V Kočevju pa so gostovali odbojkarji in odbojkarice iz Doline Trstu. Zmagali so fantje iz Doline 3:0, pri dekletih pa domačinke rezultatom 3:2.

DVESTO KOLESARJEV PO „PARTIZANKI“ – Kolesarsko društvo Novo mesto je v nedeljo pripravilo 2. kolesarski maraton po partizanski magistrski s startom v Novem mestu, Metliki in Črnomlju. Udeležilo se ga je skoraj 200 kolesarjev iz raznih slovenskih klubov. Vsi udeleženci, ki so uspešno prevozili težko, 90 km dolgo progo, so v spomin prejeli lična priznanja: N. sliki: trojka rekreativcev, nekdanjih odličnih kolesarjev, Božo Mijajlovič (Nm), Jože Kastelic (Lj) in Stane Mijajlovič (Nm), je pripeljala na cilj v urah in 45 minutah in pustila za seboj kar 130 kolesarjev. (Foto: Pavlin)

Repič bi zavriskal od sreče

Pred hotelom Večna izguba sem srečal Jožiča Repiča.

– Najraje bi zavriskal pri belem dnevu, tako sem srečen, objel bi ves svet, je govornil in me povabil za šank.

– Vem, zadel si na lotu in zdaj si poln denarja, sem hotel ob prvem odkritju vzrok njegove sreče.

– Ne bodi otročji! Še nikoli nisem izpolnil lističa, kaj šele, da bi se mi stekali dinarčki v žepu.

– Čakaj. Stanovanje, da stanovanje si dobil v novi stolpnici. To bo, to bo.

– Odpade, kot knof od hlač. Petnajst prošelj sem že napisal, pa nič. Vzrok moji današnji sreči je veliko globlji.

– Trenutek. Žena, rojstvo, otrok. Sin. Krasno. Čestitam!

– Le kaj ti je? Saj dobro veš, da Francka ni bila noseča in da sva že pri drugem otroku sklenila objaviti obrt te vrste.

– Osemnajstica. Osemnajstica si dobil, in to bele barve, kot si si želel. Tudi sam postajam vesel.

– Kakšna osemnajstica neki? V zeleni stoenki se bom

vozil še dolgo naokoli. Saj ne pobiram denarja po cesti.

– Potem si dedoval po stricu.

– V sorodstvu imam napol reveže. Samo čakajo, da bi jim jaz kaj dal.

– S Francko gresta na daljšo potovanje, kajne?

– Najdlje, kamor bova šla letos, je Gornja Repičeva draga, kjer ima ona sestro. Po krompir.

– Povej. Razganja me od fribčnosti.

– Natakara, dvakrat dva decij! Rdečega.

– Zini, zini že vendar!

– Štedilnik! Naš! Jugoslovanski štedilnik! Kombinacija: plin–elektrika.

– In zaradi štedilnika skoraj vriskaš od veselja?

– Da, zaradi štedilnika, našega, domačega štedilnika.

– Oprosti, Jožič, toda ne razumem te.

– Poslušaj: kupil sem štedilnik, ker je starega vzel vrag, in ko so mi ga pripeljali in izvlekli iz škatle, smo skupaj s trgovcem ugotovili, da je štedilnik popoln in da mu ne manjka niti najmanjši del! Če to ni dovolj velik razlog za veselje, kar potem je?

TONI GASPERIČ